MICHÈLE ROBERTS

Evin Kızları

Türkçesi: Ayfer Akansel Altay

İMGE kitabevi

MICHÈLE ROBERTS EVİN KIZLARI

İMGE kitabevi

İMGE kitabevi

Michèle Roberts İngiliz ve Fransız anne babadan doğdu (d. 1949). Yazdığı sekiz romanıyla büyük üne kavuştu. Ayrıca *During Mother's Absence* (1993) adıyla yayımlanan bir öykü kitabı vardır. 1997'de yayınlanan *Impossible Saints* adlı romanı edebiyat çevrelerinde geniş yankılar uyandırmıştır. Aynı zamanda şair olan Roberts'ın 1986-1994 yılları arasında yazdığı şiirler *All the Selves I was: Selected Poems 1986-1994* adı altında yayımlanmıştır. Roberts'ın yaşamı İngiltere ve Fransa'da geçmektedir. *Evin Kızları* ile *1992 Booker Prize* ödülüne aday gösterilen Michèle Roberts, *WH Smith Literary Award* ödülünü kazanmıştır. Bu ödülü kazananlar arasında Nadine Gordimer, Jean Rhys, Doris Lessing, Derek Walcott, V. S. Naipaul gibi yazarlar yer almaktadır.

Başlıca Eserleri:

- *A Piece of the Night* (Roman)
- *The Visitation* (Roman)
- *The Wild Girl* (Roman)
- *The Book of Mrs Noah* (Roman)
- *In the Red Kitchen* (Roman)
- *During Mother's Absence* (Öykü)
- *Flesh and Blood* (Roman)
- *Impossible Saints* (Roman)
- *Fair Exchange* (Roman)
- *Food, Sex and God* (İnceleme)
- *The Mirror of the Mother* (Şiir)
- *Psyche and the Hurricane* (Şiir)
- *All the Selves I Was* (Şiir)

Ayfer Akansel Altay, 1959'da Ankara'da doğdu. İlk, orta ve liseyi TED Ankara Koleji'nde okudu. Üniversite eğitimini Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde 1980 yılında tamamladı. Aynı yıl Hacettepe Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda İngilizce okutmanı olarak görev yapmaya başladı. Bu arada Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı'nda 1983 yılında mastırını, aynı bölümde 1988 yılında doktorasını tamamladı. 1987 yılında Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Mütercim Tercümanlık Bölümü'ne geçti. 1995 yılında doçent oldu. Şu anda İngilizce Mütercim Tercümanlık Bölümü anabilim dalı başkanı olarak görev yapmaktadır.

Michèle Roberts
Daughters of the House
ISBN 975-533-261-8
© Michèle Roberts 1992
© İmge Kitabevi Yayınları, 1999
Tüm hakları saklıdır.
Yayıncı izni olmadan, kısmen de olsa
fotokopi, film vb. elektronik ve mekanik
yöntemlerle çoğaltılamaz.
1. Baskı: Ekim 1999

Yayıma Hazırlayan
Şen Süer

Kapak Tasarımı
Elvan Özsezgin

Kapak Baskısı
Kırali Matbaası 425 42 07

İç Baskı ve Cilt
Zirve Ofset 229 66 84

İmge Kitabevi
Yayıncılık Paz. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Konur Sok. No: 17/12 Kızılay 06650 Ankara
Tel: (312) 419 46 10 - 419 46 11
Faks: (312) 425 65 32
İnternet: www. imge. com.tr
E-Posta: imge@imge.com.tr

Michèle Roberts

Evin Kızları

Türkçesi
Ayfer Akansel Altay

İMGE kitabevi

Yazarın Notu

Bu romanın en büyük esin kaynağı, çoğunlukla İsa Çocuk'un Aziz Thérèse'si ya da Küçük Çiçek olarak tanınan Thérèse Martin'in *L'historie d'une âme* kitabıydı. Benim Thérèse'min kurmaca bir karakter olması gibi Blemont-la-Fonteine kasabası da hayalidir, sakinleri yalnızca kâğıt üzerinde yaşamaktadır.

Bu romanın ilk taslaklarını okudukları ve eleştirdikleri için Caroline Duwnay, Lennie Goodings, Jim Latter ve Elsbeth Lindner'a teşekkürlerimle.

Beewee için

Duvar

Değişken bir evdi. Bazen bir kilise kadar güvenliydi, bazen de sarsılıp çatırtıyla ortadan ikiye ayrılırdı.

Eğimli bir mavi taş çatı tutuyordu evi. Dört köşesindeki ufak kuleler sivri mavi şapkalardı. Evin birçok penceresi beyaz pancurlarla kapatılmıştı.

Evi kuşatansa deriydi. Bir askerin yalnızca elleriyle bile parçalayıp yıkabileceği kıkırdaktan bir duvar. Antoinette güldü. Kilerde bir kum yığınının altına gömülüydü. Ağzı, yırtılmış mektuplar ve cam kırıklarıyla doldurulmuştu, ama bir köstebek gibi, toprağın altında kendi yolunu arıyordu. Ağzının kenarları kanıyordu. Boğuk bir kahkaha attı, bir Nazi kahkahası.

Evde sıkı disiplin uygulanıyordu. Yasak yerler kurallarla belirlenmişti. Bunların başında birinci katın arka tarafında, mutfak merdiveninin bitimindeki ya-

tak odası geliyordu.

Kurallar oraya girilemeyeceğini söylüyordu. Bu sizin kendi güvenliğiniz içindi. Léonie bunu her yapmaya kalktığında duraklıyordu. Korkusu öylesine büyüktü. Onu yolundan çevirip odaya yaklaşmasına izin vermiyordu. Bu korkunun gerisinde kokuşan ve hırıldayan ve onu pençesine almak isteyen şeytani bir şey vardı. En iyisi buradan bir an önce kaçıp gitmek, sahanlığın çıplak tahta döşemelerinden koşarak merdivenlere ulaşıp paldır küldür aşağıya inmekti. En iyisi evin ön tarafında durmaktı.

Antoniette ölmüştü, kilere bunun için gömmüşlerdi onu. Kum yığınının altında kımıldandı. Cansız et parçalarıyla dolu kırmızı çantasını sıkıca kavradı. Meyve bahçesindeki çamaşır ipine iki kırmızı eteğini asmak için dışarı çıkmaya çalışıyordu. Er geç kiler kapısını yerle bir edip cansız ve kanayan ayaklarıyla dışarı fırlayacaktı.

Bu ölüm, şeytanlık ve kokuşmuşluk Léonie'nin içindeydi. Kiler merdivenlerini bir koşu çıktı, karanlıkta ılık kan kokusu ve talaşa bulanmış olarak mucizevi bir şekilde, kendini yatağa attı.

Artık tam olarak uyanmıştı. Kusmak için banyoya koştu. İçinden çıkarttığı Thérèse'di. Ondan kurtulmak için umutsuzca kustu ve soluk soluğa bir rahatlamayla yorgun düşüp kendinden geçti.

Yazı Masası

Léonie Thérèse'in gelmesini bekliyordu. Onu bir âşık gibi özlemişti. Beyni bıçakla oyuluyordu. Bıçağın gümüş renginde tırtıklı kenarını getirdi gözlerinin önüne. Thérèse'in yumuşak etine girip kaybolan ucunu.

Sakin olamıyordu. Doğumundan çok önceden beri eşyaların yerli yerinde durduğu koridorda bir aşağı bir yukarı gidip geliyordu. Eskimiş, pembe brokar kumaş kaplı düğmeli küçük koltuk. Yazı masasının çevresinde yer alan iki porselen kâse, tombul ejderhalar. Süslü çerçevesi kırık bir ayna. Yer yer dökülmüş ve solmuş ince uzun ipek halı.

Bütün bunların üzerinde tek tek dolaştı gözleri. Hepsi onundu. Evin de onun olduğu gibi. Dilediği ve uygun gördüğü gibi kullanabilirdi. Onları Thérèse'le paylaşamazdı. Eve o bakmıştı, parasını harcamış ve bakımlı hale getirmişti. Bunca yıl baktıktan sonra

kendisinin olması gerekiyordu.

Bu sabah evdeki eşyaları avukatının tutmasını söylediği envantere kaydetmeye başlamıştı. Ama bunu sürdüremeyecek kadar heyecanlıydı. Thérèse gelip yerleştikten sonra işine devam edecekti. Thérèse'e ne yapacağını sormadan önce ne kadar beklemesi gerektiğini merak ediyordu. Tedbirli ve basiretli olacağına dair söz vermişti kendine.

Yazı masası evin arka bölümünde, birinci kat boyunca uzanan koridorun ortasında, yüzü duvara çevrili ve dayalı duruyordu. Sağlığının henüz iyi olduğu günlerde Antoinette burada oturur, kızkardeşlerine davetiyeler ve mektuplar yazardı. Önce Madeleine, sonra Léonie onun dolma kalemini, mavi mürekkebini ve deri kaplı kurutma kâğıdını kullanmışlardı. Léonie orada, goblen minderli ve yuvarlak sırtlı sandalyede oturur, hesaplarını yapardı. Şimdi de envanteri dolduruyordu.

Karşısındaki aynada bir uyarı gördü. Hangi görüntü kime ait? Hakkı olan şeyleri elde ettiğini doğrulatmak için ara sıra göz atarak yirmi yıldır aynadaki görüntüsüyle barışık yaşamıştı.

Evet, yaşamını sürdürmüştü, böyle demişti ona ayna bütün yıllar boyunca, pürüzsüz yüzeyi ve sadece biraz dökülmüş parlak çerçevesiyle. Şimdi öbürü dönüyordu işte, onun bu sağlam görüntüsünü bozmak için.

Thérèse'e baktığında ne görecekti? İkisinin de yaşlandığını biliyordu. Thérèse'in suratına bir yumruk çaksaydı bir camın kırılıp dağılışını duyabilir miydi? Thérèse'in sürdürdüğü korunaklı yaşamın onun genç

görünmesini sağlayıp sağlamadığını merak etti. Her ikisi de on altı yaşındayken kıyaslamalar yapmak hoşuna giderdi. Thérèse'den daha güzel bacakları, daha iyi bir giyim zevki, onunkinden daha fazla beğenilen ince bir vücudu vardı. Thérèse geldiği zaman bu eski savaşı sürdürebilecekti.

Bir aşağı bir yukarı arşınladı koridoru. Koridorun uzun sessizliğini ölçen ayak sesleri hoşuna gidiyordu. Her iki ucunda duraksamayı ve ilerlemeyi simgeleyen iki kapısı olmasının hoşuna gittiği gibi. Koridorun kendisi bir oda değildi ama odaların arasındaydı. Onları hem birleştiriyor, hem de birbirinden ayırıyordu.

İlk kata çıkan oval merdivenin kıvrımını döndüğünüzde gri kaplamayla yarı yarıya gizlenmiş kapıları olan bir hole çıkardınız. Sol tarafta en uzakta bulunan kapıyı açtığınızda ise Antoniette'in eski yatak odasına ve banyoya açılan ikinci bir küçük hole çıkılırdı. Diğerleri gibi duvar kaplamasının bir parçası olan gri boyalı üçüncü bir kapıyla bu küçük giriş koridora açılırdı.

Thérèse hangi kapının nereye açıldığını hatırlayacaktı. Léonie'nin hâlâ kendi rüyalarında yaptığı gibi, Thérèse, bu labirentin içinde kafası karışan, evin arkasındaki koridoru gördüğünde şaşıran bir yabancı olarak gelmeyecekti buraya. O buraya doğumunda elde ettiği bir hak, bütün çocukluğu boyunca içinde yaşamış olduğu yer olarak dönecekti. Léonie'yi orayı gaspeden biri, kendisine miras kalmayan bir şeyi çalan kişi olarak görecekti. Thérèse, o müsrif, buraya her şeyi istemek üzere dönecekti.

Thérèse koridorun öbür ucundaki odayı ve orada

eskiden neyin bulunduğunu hatırlayacak mıydı? O odaya karanlıkta girmeye çalışmayı hiç düşünmüş müydü? Yirmi yıldır kendinden çok uzakta ve yabancı olan yatağında hiç kan-ter içinde, titreyerek, yumrukları sıkılı halde uyanmış mıydı?

Léonie kendini aşağıda, mutfağın ortasında buldu. Ocağın davlumbazının yanındaki duvarda bıçakların durduğu bir raf asılıydı. Jilet inceliğinde bıçakları olan kalın siyah sapların simetrisi. Thérèse'e bir gün İngilizce'de "kötü" sözcüğünün "keskin" demek olduğunu açıklayışını hatırladı. Bıçakların sırasında boş bir yer vardı. Léonie şaşkınlıkla ellerine baktı. Körlenmiş eski sebze bıçağının ucunu baş parmağına hafifçe batırıyor olduğunu farketti. Onu kaldırdı. Bıçakla havayı ikiye böldü. Sonra bıçağı mutfak masasının üzerine attı..

Başının döndüğünü hissetti. Sanki Thérèse oradaymış, onlar yine çocukmuşlar ve düşmeden en uzun süre kim dönecek diye, kolları iki yana açık, bir noktada kendi etraflarında dönme oyununu oynuyorlarmış gibi.

Kapı Zili

Thérèse otobüsle geldi. Karşılamaya gelinmemesinde ısrar etti. Kendim yürüyebiliyorum, dedi Léonie'ye telefonda. Henüz ayaklarımı kullanabiliyorum yani, kafamı da öyle, nasıl kullanıldıklarını unutmadım.

Herkesin içinde tezahürat yapılmamasıydı kastettiği. Léonie'nin onun boynuna atılıp ayaklarının altına halı döşemeyeceğini biliyordu elbette. Ama kendini çok ürkek hissediyordu. Sanki azarlanmış gibi, sanki her zamanki hali tavrı yirmi yıldır giydiği kahverengi elbisesiyle birlikte üzerinden çıkıp gitmişti. Göze batmak, tanınmak istemiyordu. Kimse görmeden ve sessizce kasabaya gidivermek istiyordu. Göstermeye hazır olana dek yüzünü saklayacaktı. Léonie'den geri döndüğünü kimseye söylememesini istedi. Tantanaya gerek yok. Herşey normal akışında gitsin. Kendi kendine şöyle devam etti: Kesin olarak

ne yapılacağına karar verdiğimde onu yapmam gerekiyor.

Otobüs Seine nehri kıyılarında ilerliyordu. Thérèse eski evleri, kereste, sıva ve sazdan çatıların siyah ve krem rengi görüntülerini hatırlıyordu. Sarp kayaların arasından akan büyük düz nehri. Baharda çiçeklenen meyve bahçeleriyle pembe bir karnavala dönüşen sakin yeşil boşluğu. Orada kaç yeni ev vardı şimdi, her şey ne kadar da düzenli ve yeniden yapılmış görünüyordu. *Restore edilmiş*, bu kelimeyi kullanmıştı birisi. *Düzeltilmiş, yenilenmiş.*

Kendini tuhaf hissetti. Giysilerinden dolayı olduğuna karar verdi. Elbisesinin oturunca yukarı kayan eteğinden dizleri ortaya çıkıyordu. Bacakları ten rengi naylon çorapların altında çıplaktı. Yarım yamalak bir örtünmüşlük duygusuydu bu, çok fazla görünüyormuşluk duygusu. Otobüste insanların bakışları üzerindeydi, ne kadar gelişigüzel baksalar da bundan rahatsız oldu.

Caudebec'de bir grup Cezayirli erkek otobüse bindiğinde Thérèse onlara gözlerini dikti. Siyahlar yeşil Normandiya kırlarında yaşamazlardı. Kesinlikle hepsi şehir dışındaki gettolarda yaşıyorlardı.

Diğer yolcuların mırıldanmaları kulağına geldi.

Korkarım hep bela arayan bir grup serseri.

Geldikçe geliyorlar.

Thérèse başını çevirip camdan dışarı baktı. İlan panolarında eski hanların, geleneksel elma şarabı ve Calvados'un, yöreye özgü tereyağ ve peynirin gotik harflerle yazılmış reklamlarını yapan posterler vardı. Çam mobilyadan kayısı reçeline kadar anneannenizin

şusu busu reklamıydı bunlar. İşaretler hep başka bir yeri gösteriyordu: şurada; gerçek olan bu işte. Otobüs korna çala çala sarsılarak keskin bir virajı döndü ve Blémont'un küçük ana caddesine çıktılar.

Tıpkı eski günlerdeki gibi otobüs durağı *Mairie*'nin önündeki arnavut kaldırımlı alandaydı. Bu süslü bina şimdi somon rengine boyanmıştı. Thérèse'in hatırladığı gibi soluk gri değildi artık. Mavi egzos dumanının ardından otobüsün gidişini seyrederken omuzlarını silkti. Valizlerini almak için eğildi.

Arkasındaki sokağın ucunda kasabanın kilisesi bulunuyordu. Onun da arkasında mezarlık ve aile mezarlığı. Orada, cilalı büyük bir mermer parçasının altında annesi gömülüydü, ve babasıyla onun ikinci karısı Madeleine. Gerisindeki tarlalardan yüksek bir duvarla ayrılmış olan uzak bir köşede Henri Taillé'nin mezarı vardı. Nihayet kemikleri bulunmuş, buraya getirilmiş ve kim olduğu bilinmeyen bir Yahudinin kemikleriyle birbirine karışmış bir şekilde gömülmüştü. O küçük çukur açılmış ve kemikler ortaya çıkmıştı. Oraya gidip gazetelerin yazdığı şeyi bizzat görüp görmemekte tereddüt etti. Daha yeni açılarak kutsallığı zedelenmiş mezar ve mezar taşına çiziktirilmiş kırmızı haçlar. Usulca çalan kilise çanlarını duyunca kararını verdi. Akşam ayini için gelen insanlar tarafından görülmek istemiyordu. Mezarlığı sabah ziyaret edecekti. Oraya kimse gelmeden olayı kendi gözleriyle görmek için, erkenden gidecekti.

Eczane ile demircinin arasından geçen yola çıkan dönemece gelmek için karşıya geçti. Aa! Artık orada demirci yoktu. Eczacının eskiden *vieux Rouen* porse-

lenlerinde antika ilaç şişeleri bulunan camı ise yeşil eldivenlerle kalçalarını ovan çıplak kadın afişleriyle doluydu. Selülit de neydi? Thérèse yürümeye devam etti.

Kendi kendine sakin olduğunu söylüyordu. Doğru yolda olduğunu. Ayaklarının yoldaki her girinti ve çıkıntıyı tanıdığını. Şurada bir kaldırım vardı, bu kısımda da sokak lambaları ve duraklar, keskin dönemeçleri gösteren işaretler ve bir düşkünler yurdu. Eski okul yıkılmış ve yerine, asfaltlanmış bir oyun sahasının yanına, prefabrik denen yeni bir okul yapılmıştı. Ancak yarım kilometre sonra, hatırladığı haliyle kırlar gözüne çarptı. Çimeni, ıslak toprağı ve gübre kokusunu içine çekti. Rüzgâr salladıkça tüyler gibi salınan uzun kavak ve kayın ağaçlarını gördü. Ahırları dış görünüşlerinden tanıdı.

Dövme demirden yüksek beyaz kapı açıktı. Onun gerisinde küçük beyaz malikâne beyaz çakıl taşlı avlusunda salınıyordu. Bir yandaki uzun çim alan hâlâ gümüş renkli ve beyaz çiçek kümeleriyle çevriliydi. Bu alanın ucundaki kocaman sedir ağacı hâlâ sahne dekoru gibi görünüyordu. Thérèse valizlerini daha sıkı kavradı ve ilerledi.

Öğleden sonranın ilerlemiş saatleri olmasına rağmen evde ışık yanmıyordu. Her şey sakindi. Sanki Léonie orayı terketmiş gibi. Camlar Thérèse'in istediği gibi sapsarı parlamıyordu, ışık saçmıyordu: kendisini, yorgun gezgini, sürgünden dönen kızkardeşi karşılamak için asılı bayraklar gibi duran camlar. Çakıl taşlarını geçti, dövme demir ve camdan yapılmış küçük sundurmanın altındaki beyaz mineli kapı zilini çaldı.

17

Kapının uzun camlı kısımlarından ışık göründü. Birisi kapıyı içerden çekiştirerek açtı. Kapı, girişin çiniyle kaplanmış zemininde, her zaman olduğu gibi, gıcırdadı. Parlak kâhküllerin altından bakan kızgın gözlerle bir kadın usulca dışarı göz attı. Bu Léonie'ydi.

Avize

Avize, yaprak şekli verilip açık yeşile boyanmış metalden yapılmıştı. Bu yaprakların etrafına, ortaları sarı renkte olan kırmızı yıldızlar ve çiçek öbekleri dolanmıştı. Bu sert çelengin içinde, limon rengi cam küreler halinde, orada bulunması olanaksız olan meyveler yer alıyordu. Avize, evin arkasındaki küçük limonluğun çatısını kemerler halinde çaprazlamasına kaplayan beyaz demir desteklerden birine asılıydı. İçeri girince Thérèse o gün yolculuğunu noktaladığı tren istasyonunu hatırladı: keskin bir soğuk, cam ve metal kubbeli çatı ve loş köşeler. O sırada Léonie arkasından elini uzatıp bir düğmeye bastı ve başlarının üzerinde sallanıp duran cam limonlardan oluşmuş halkacıklar sapsarı pırıltılar saçan renk cümbüşüne dönüştü.

Thérèse'in üzerinde durduğu kırmızı benekli gri çinilerden ayaklarına doğru bir serinlik yükseldi. Soğuk, burun deliklerini, boynunu ve bileklerini titretti. Léonie'nin ceketini almasına izin vermekten pişman bir şekilde ellerini hırkasının kollarının içine sokuşturdu. Léonie başka hiçbir yer kalmamış gibi neden buraya oturmayı tercih etmişti? Titreyerek çevresine bakındı. Kırmızı ve siyah boyaları dökülen eski hasır koltuklar halâ hasır masanın etrafında duruyordu. Kırmızı ve pembe sardunyalar eskiden de olduğu gibi her tarafa yayılmıştı. Belli belirsiz kokularını içine çekti. Yeni olan şey ise boş bulunan her yere konulan ve içleri arpa, buğday ve yulaf demetleriyle doldurulmuş vazoların çokluğuydu. Birisi bu demetlerden içlerine sardunya saksıları konarak raflara asılan örgü sepetler yapmıştı. Soluk ve parlak renkteki saman sapları belli ki usta bir el tarafından bu şekle sokulmuştu. Yoksa Léonie saman bebekler mi yapmaya başlamıştı?

Avizeden yayılan ışık, Léonie'nin tam çene hizasına kadar gelen iki saten duvar olan açık renk saçlarına düşüyordu. Üzerinde siyah keten bir pantolon, kahverengi ipek polo yaka bir bluz ve sivri burunlu pahalı ayakkabılar vardı. Léonie kırk yaşlarındaydı, mavi gözleri çukura kaçmış ve kırışıklarla çevrelenmişti ve eskisinden daha tombuldu. Ama onu olduğundan genç gösteren çocuksu bir yanı vardı. Güzel bir cilt, diye düşündü Thérèse, güzel bacaklar. Bunlar neden bu kadar önemliydi ki?

Hep de önemli olmuştu. Düzgün bir vücut, düzgün giysiler, düzgün bir konuşma, insanları cezbede-

bilme, onlara hoş görünme tarzı. Thérèse'de bu yoktu. Yok, diye düşündü Thérèse: hani şu insanın içinde, ta derinlerde olan şey, yani bende olmayan, ne olduğunu da bilmediğim. Dişilik miydi? Öbürleri gibi gerçek bir kadın olamamak mı? Léonie hiç bunu hissetmiş miydi?

Léonie'nin gözlerinin aceleyle üzerinde gezindiğini hissetti. İşte şimdi rekabet etmesi gerekecekti. Evine giderken giymesi için verilen bu çirkin giysilerle Léonie'nin onu görmesine dayanamazdı. Sentetik, soluk mavi bir elbise ve ona hiç uymayan mavi bir hırkayla ayağını vuran koyu mavi ayakkabılar. Kollarını kavuşturdu ve parlak sarı kurdeleyle bağlanan mısır püskülünden yapılmış çelenge dikti bakışlarını.

Ah, bunlar, dedi Léonie, elini şöyle bir sallayarak: bağbozumu şenliklerinde kullanılacak olan süslemelerden arta kalanlar. Yarın. Mektubumda sana tarihi yazmıştım, hatırlıyor musun? Yarın kilisede olacak, süsler bir harika. Baptiste eski el sanatlarını sürdürmeli, diyor. Eski Normandiya geleneklerinin yok olmasına izin vermemeliyiz, diyor. Herkesten çok sen böyle düşünüyor olmalısın.

Thérèse ne yanıt vereceğini bilemediğinden omuzlarını silkti. Kendini çok donuk hissetti. Hiç hoşsohbet biri olamamıştı. Esin gelmesini bekleyerek havalara bakındı.

Avizenin hâlâ burada olmasına sevindim, dedi: Babamın onu oraya astığı zamanı hatırlıyorum. Onu İtalya'dan geri getirmişti, o ve annem.

Elbette hâlâ burada, dedi Léonie, neden ondan kurtulmak isteyeyim ki? Bu evde eski olan her şey,

ailemize ait olan her şey benim için değerli. Hiçbir şeyi elden çıkarmayacağım.

Hava öyle bir elektriklendi ki birer adım geri çekildiler. Thérèse'in ayakları birbirine sürtündü. Dizlerine bir titreme gelmişti.

Léonie telaşla, hadi, bir şeyler içelim, dedi. Daha sonra yemek yeriz. Gidip biraz buz alayım. Şişeyi ve bardakları getirir misin? Nerede olduklarını biliyorsun. Büfenin de nerede olduğunu biliyorsun.

Büfe

Saat değişmemişti. Saatin vuruşu evin en gümbürtülü kalp atışıydı, yavaştı, metal kolların düşüşü gibi. Thérèse'in çocukluğundaki zamanı gösteriyordu sanki. Bitmez tükenmez öğleden sonraların dakikaları geçiyordu birbiri ardına. Bunu unutmuştu. Şimdi, yirmi yıldan sonra tekrar duyuyordu.

Büfe saatin karşısındaki eski yerinde duruyordu. Beyaz panolu yemek odasının bir köşesinde, fırfırlı müslin perdeli pencereye salona açılan kapının arasında. Kapı kolu çin porseleninden yapılmış bir tokmaktı, avcunda soğukluğunu hissediyordu. Gevşemişti, eskiden de olduğu gibi, hâlâ sallanıyordu. Kapı ise her zaman olduğu gibi gıcırdıyordu.

Büfeyi Thérèse'in büyükanne ve büyükbabasının düğünü için oradaki esnaftan biri yapmıştı. Evlenmiş

olsaydı büfe Thérèse'in olacaktı. Eskilikten biraz kararmış, saten gibi kaygan, yıpranmış ama sağlam bir çamdandı. Üstteki iki kapağında meşe yaprağından çelenk motifli rölyefler vardı. Her iki kapağın üzerinde de yukarıdan sarkan iki koca salkım. Büfeyi açmak için anahtarla uğraşmanıza gerek yoktu, parmağınızı kapaklardan birinin altındaki deliğe sokup çekmeniz yetiyordu.

İçinde, üstteki rafta frenk üzümü, Benedictine, ve Calvados şaraplarıyla rom şişeleri, camdan yapılmış yağ ve sirkelik, mavi tuz ve hardal kapları eskiden düzenlendiği gibi duruyordu. Orta rafta aynen eskisi gibi, şarap ve su bardakları dizilmiş, tatlı tabakları istiflenmişti. Alt rafta ise özenle katlanmış peçeteler ve masa örtüleri vardı. Thérèse ve Léonie'nin çok eskiden yaptığı mavi etamin üzerine kırmızı çapraz iğne işlemeli peçetelikler hâlâ oradaydı.

Thérèse titremesini durduramadı. Pinti Léonie evdeki soğuğu görmezden geliyordu. Aslında daha Eylül'dü ve ısıtmayı çalıştırmak için çok erkendi. Kısacası Antoinette'in önceki yıllarda vermeye çalıştığı eğitim en olmayacak kişi tarafından benimsenmişti: Bedensel gereksinimleri bir tarafa bırak ve kutsal yolda ilerle! Birden Thérèse utandı. Böyle büyük bir evi çekip çevirmeye ve bunca çocuğu yetiştirmeye Léonie zar zor para yetiştiriyor olmalıydı. O kim oluyordu da eleştiriyordu? Yirmi yıldır kendi hayatımı kazanmadım, yirmi yıldır bir çocuk gibi sorumsuz yaşamayı becerebildim, diye düşündü Thérèse.

Yemek masasının çevresine dizilen sandalyelerden birinin üzerinde küçük bir yün battaniye gözüne

ilişti. Onu alıp omuzlarına sardı. Battaniye leş gibi kedi kokuyordu, ama buna aldıramayacak kadar yorgun ve üşümüştü. *Büfeden* iki bardakla bir şişe cin aldı ve onları yandaki küçük masanın üzerinde bulduğu tepsiye koydu. Cam bir kâsede pörsümüş bir limon durup duruyordu. Ama tonik yoktu. Mutfakta olup olmadığına gidip bakmalıydı. Acele etme, dedi kendi kendine: yirmi yıldır içtiğin ilk alkollü içki olacak bu.

Uzun yoldan dolaştı. Eve şöyle bir göz atmak ve anılarını canlandırmak için uzun yolu özellikle seçti. Léonie'nin bütün evin duvarlarını iğrenç el sanatları ile doldurup doldurmadığını ya da mobilyaların yerini değiştirip değiştirmediğini görmek istiyordu. Ayaklarının ucuna basa basa zemin kattaki bütün odaları tek tek açıp ışıklarını yakarak içlerine şöyle bir baktıktan sonra tekrar ışıklarını söndürüp çıktı. Bazı yerlerde potböri kokuları vardı, bazıları ise mobilya cilâsı, kedi veya toz kokuyordu. Bir sürü de saman bebek vardı. Titiz bir şekilde düzenlenmiş kuru çiçekler. Tenis raketleri, plaklar ve oyunlar gibi modern çocukların dağınıklıkları. Odalardan oluşan ve birbirine açılan eğri tüneller. Thérèse değişiklikleri araştırma isteğini tamamen unutup hayretler içinde kaldı.

Léonie küçük, orta ve büyük olmak üzere üç "salondan" herhangi birinde ya da limonlukta oturabilirdi. Yukarıdaki iki katta daha da fazla oda vardı. Bu kadar seçeneğe, bu denli hareket özgürlüğüne sahip olmaya nasıl cüret etmişti? Thérèse geride bıraktığı ve günde sadece yarım saatini egzersiz yapmaya ayırdığı bomboş hücreyi hatırladı. İki tuğla duvarın arasında kasvetli yürüyüşünü. Bu evde insan at koşturabilirdi.

Eski günlerde buranın büyüklüğünü anlayamamıştı. Burası bir yuvaydı ve içinde insanlar vardı. Antoinette'nin oturma odası dediği bu soğuk mozoleler çocuk gözüne bu denli bunaltıcı görünmemişti, o kendine gereken alanları, kendi etrafına yerleştireceği küçük dünyalarını yaratmıştı. Bu gece karanlıkta şaşkın şaşkın dolaşırken kendi büyüklüğünden şüpheye düştü. Taş bir basamağa ayağı takılarak mutfağa yuvarlandı.

Tam hatırladığı gibiydi. Dökme bir ocağın her yere hâkim olduğu büyük kare bir oda. Tahta masa, üzerine kap kacağın dizildiği oymalı dolap. Ocağın tepesindeki baca geçen duvarla, yumurtaların, ne hoş ki hâlâ, tel bir sepette saklandığı mermer rafın tepesindeki duvar eski mavi ve beyaz çinilerle süslenmişti. Mutfak karanlıktı. Siyahlaşmıştı. Çocuk gözüyle böyle görürdü burayı. Loş köşelerinde krem rengi bir zeminde mavi şekillerin, mermerin pırıltılı çizgilerinin, uçuştuğu bir mağara. Şimdi ocağın yanına modern bir fırın sıkıştırılmıştı. Arka kapının gerisinden parlak beyaz renkte yeni bir buzdolabı öne doğru fırlıyordu. Beyaz spot lambalar plastik boyunlarını masa ve ocağın üzerinden uzatıyordu. Akıllıca, diye düşündü Thérèse, şüphesiz Victorine olsa bunu onaylardı. Şu anda mutfağı, iki mum aydınlatıyordu. Mumlar duvardaki bir rafta duran alçıdan küçük bir Meryem heykelinin önüne konmuş çiçekli çin porseleni şamdana oturtulmuştu. Victorine'in diğer ev tanrıları da duruyordu. Tenekeden yapılmış bir vazo dolusu gül resmi, buzdolabının oraya asılmıştı. Tek kırmızı şeritli, beyaz keten kurulama bezleri lavabonun yanında

asılı duruyordu. Bulaşıklığın üst tarafında tahtadan tabak rafı. Mermer rafın üzerindeki yumurtaların yanıbaşında duran hasır kırmızı soğan sepeti. Fırını ve buzdolabını saymazsa neredeyse hiçbir şey değişmemişti. Eşyalara çok fazla bağlanmışsın diye azarladı kendini. Her şeyle bağlantısını koparmak için yirmi yıldır uğraşmış ama beceremeyişti. Bunu eve tekrar girer girmez anlamıştı.

Benim evim, diye düzeltti kendi sözünü Thérèse yavaşça: benim evim. Her yeri.

Buzdolabını açtı ve bir şişe tonik aldı.

Yatak

Masa örtüsü kalın, düzgün ve maviydi. Mavi ekoselerinden ince turkuvaz çizgiler geçen Hint keteninden. Yer yer küçük yıpranmış delikler. Thérèse sıkıntıdan bu delikleri büyütmek için parmaklarını sokuşunu hatırladı. Çocukluğundaki yemekler yok olalı o kadar uzun zaman olmuştu ki.

Her ne kadar mutfakta yiyeceklerse de Léonie sofrayı düzgün bir şekilde hazırlamakta ısrar etti. Sofra örtüsünü her yerden eşit boyda sarksın diye çekiştirdi, kırışıklarını sert bir el hareketiyle düzeltti. Çapaçulluğun alemi yoktu, her şey yerli yerinde olmalıydı. Thérèse Victorine'in her şeyi idare eden sesini sanki oradaymışçasına duyabiliyordu. Dili çözülüp içinde sakladığını kendinin bile bilmediği şeyleri söyleyen sesini.

Radyatörün beyaz metal peteklerine sırtını dayamış oturuyordu. Mutfaktaki hareketli hazırlığın dışında yalnızca gözlemlemek istiyordu. Bardağıyla oynadı, içkisinden bir yudum aldı. Ağzında kininin ve cin toniğin çarpıcı tadı kaldı. Başının döndüğünü hissetti, sersemlemişti. Çok hızlı içmişti.

Léonie su dolu rustik, kahverengi toprak testiyi masanın üzerine koydu. Testinin gümüş rengi cilası vardı. Pişirilmeden önce üzerine zikzaklar çizilmişti. Onu açılmış bir kırmızı şarap şişesi ve duvardaki rafta duran iki çiçekli şamdanın yanına koydu. Bir beyaz, bir de krem rengi mumun yanına. Mumların alevi önce danseder gibi parladı, sonra duruldu, sanki kalın siyah fitillerin üzerinden yukarı sapsarı tırmanıyorlardı. Kalın porselenden yapılmış kenarı çizgili, çiçekli çukur tabaklar. Büyük çorba kaşıkları, gümüş çatallar, siyah saplı bıçaklar. Bütün bu eski mutfak aletlerini hatırlıyordu Thérèse. Léonie onları tam eskisi gibi yerleştirmişti. Bir sepet dilimlenmiş ekmek. İçine krema konmuş bir kâse dolusu pırasalı patates çorbası. Açlıktan karnı gurulduyordu. Sandalyesini masaya çekti. Léonie de karşısına oturdu. Mumların durgun altın ışığında yemeklerini yediler.

Çorba aynen Victorine'in eskiden yaptığı gibi, dedi Léonie: tabii, onun bütün eski yemek tariflerini kullanıyorum.

Gerçek bir Fransız sofrası hazırladığını sanıyorsundur şimdi, diye düşündü Thérèse: ama tam anlamıyla becerememişsin işte. Ben nasıl yapılacağını biliyorum. Sen bilmiyorsun. Sen İngiltere'de büyüdün, unutma. Köy usulü çanak çömleklerin ve saman be-

beklerinle. Eğer yaşasaydı Victorine gülerdi sana.

Sadece bol soslu rosto dilimini iştahsızca yiyebildi.

Kusura bakma, dedi. Böyle güzel yemeklere alışık değilim. Orada hep basit yemekler yerdik.

Kendi söylediklerini ukalaca buldu, kızardığını hissetti. Léonie'nin biraz daha bezelye ve rosto alışını izledi.

Çok aç gözlüyüm sanırım, dedi Léonie: yemek benim için çok şey ifade ediyor herhalde.

Çatalıyla Thérèse'i gösterdi.

Ama sen çok zayıfsın. Bir deri bir kemik. Hasta mısın?

Benim iyi görünmemi istemiyor, diye düşündü Thérèse: Ondan daha zayıfım. Tabii beni bir yük olarak, bakması gerekecek hasta bir insan gibi görmek işine geliyor, benden hiç kurtulamayacağından korkuyor.

Makûl bir ölçüde yemek yemek, diye başladı söze: sağlık için çok önemlidir, dengeli bir beslenme ve hiçbir şeyden fazla yememek, ben bunu bilir, bunu söylerim.

Léonie tabağına yığdığı yiyeceklerin gerisinden isteksizce kahkaha attı. Thérèse Victorine'in tarzını ve sesini öyle iyi taklit etmişti ki. Ama Léonie'nin kızdığı çok belirgindi: yetenekleri gözardı edilmiş, kendine güveni sarsılmıştı. Thérèse kendinden emin bir şekilde arkasına yaslandı. Dümdüz karnından, dar kalçalarından memnundu. Genç kızlıktaki şişman kız değildi artık. Şimdi bedeni ona itaat ediyordu. Léonie'nin tabağını bir lokma ekmekle sıyırıp iştahla yiyişini ve

kendine biraz daha şarap koyuşunu izledi. Léonie eskiden bir oğlan çocuğu gibi inceydi. Artık ona kimse ince diyemezdi, bu kesindi.

Baptiste nasıl? diye sordu. Bu akşam nerede? Hem kızlar nerede? Üçünü birden boğdun mu yoksa?

Baptiste'in kasabada bir toplantısı var, dedi Léonie: biliyorsun şimdi belediye başkanı o, sana bunları yazmıştım. Kızlara gelince dört bir yana dağıldılar. Yaz kampındalar. Arkadaşlarıyla kalıyorlar. Seyahat ediyorlar. Ev şimdi o kadar sessiz ki kendimi içinde bir hayalet gibi hissediyorum.

Birbirlerini öperek iyi geceler dilediler. Karşılaştıklarında öpüştükleri gibi. Dudakların cilt ile temasından kaçınılarak yapılan bir yanak sürtme hareketi. Léonie'nin sözde bahanesiyse koyu kırmızı dudak boyası sürmüş olması. Eskiden Thérèse'den onu öpmesini isterdi: şapırtılı gerçek bir öpücük istiyorum, derdi. Thérèse'in içi acıyla burkuldu.

Öyle yorgunum ki, yatmalıyım, yarın herşeyi konuşuruz değil mi? dedi.

Elbette, dedi Léonie.

Thérèse Léonie'nin salona koyduğu yerdeki iki valizinden büyükçe olanı aldı. Onu taşıyarak merdivenleri çıkmaya başladı. Vücudu yorgunluktan eğilmişti.

Diğer valizini merak etme, diye seslendi Léonie arkasından; daha sonra ben getiririm onu.

Boşver, dedi Thérèse: Ona gerek yok. En azından bu gece.

Léonie Thérèse'e en iyi odayı vermişti. Antoinette banyoya daha yakın olan yandaki odaya geçme-

den önce anne-baba Martin'lerin birlikte yattığı odayı. Louis burada tek başına yatmaya devam etmişti. Sonra da aşağıdaki odaya taşınmıştı. Thérèse Léonie'nin onun yatması için bu odayı seçmesine biraz şaşırdı. Yarın bunun gizli ve açık nedenlerini araştırabilirdi. Bu gece biraz rahatlamıştı, çünkü parmakları kapıdan girince elektrik düğmesinin nerede olduğunu biliyordu. El yıkama leğeninin solmuş mavi perdenin arkasında gizlendiği yeri. Uzun dikdörtgen lavabonun her iki yanındaki küçük beyaz dolapların sürgülerinin nasıl açılacağını.

Onun eşyaları. Ölümünden bunca yıl sonra bile hâlâ oradaydılar. Gümüş saplı fırçaların ve gümüş kapaklı şişelerin bulunduğu fermuarlı kahverengi deri çanta. Roget Gallet marka yaban gülü kokulu sabunun durduğu beyaz porselen deniz kabuğu. Ketenden, katlanmış el ve yüz havluları. Oda anıların şefkatle saklandığı bir tapınak gibiydi. Hiçbir şey bozulmamıştı. Tozu alınıp yıkanmış ve ütülenmişti. Acaba Léonie mi yapmıştı? Thérèse'in ayakları onu işlenmiş koton kilimlerin üzerinden yatağa doğru sürükledi.

Yatak kapının karşısındaki uzak köşede duruyordu; şilte, baş ve ayak uçları yükseltilmiş, kıvrımlı maun bir çerçeveye yerleştirilmişti. Yanıbaşındaki mermer üstlü komodinde, beyaz güllü buzlu camdan yeşil bir lamba duruyordu. Lambanın altında, pürüzsüz kolalanmış dantel kenarlı beyaz kare bir örtü vardı.

Thérèse kuştüyü derinliklere bıraktı kendini. Şilte kırmızı ipekle kaplanmış yorgan kadar yumuşak, yastık ise büyük ve kareydi. Yattığı yer çok rahattı.

34

Duvar kağıdı hâlâ aynıydı. Thérèse'in hatırladığına göre bir zamanlar parlak mavi olan ama artık hoş bir maviye dönüşmüş olan zeminin üzerinde pembe ve krem renkli ince gül filizleri deseni. Karşısındaki duvarda asılı duran haç çarmıha, fildişi İsa'nın arkasına sıkışmış olan ince palmiye dalına baktı. Başına bağlamış olduğu pamuklu eşarbı yoklamak üzere elleri yukarı doğru gitti.

Bu yatakta doğmuştu. Bütün bir gün ve gece boyunca sancı çektikten sonra henüz doğum yapmış olan annesine, yatakta yer açmak için yana doğru kayması gerektiğini hissetti.

Sırt Çantası

Thérèse'in uyuduğundan emin olmak için Léonie yarım saat bekledi. Nefesini tutmuş ve kulak kesilmiş bir şekilde yatak odasının kapısında durdu. Hiç ses yoktu. Kapıdan sızan hiçbir ışık yoktu.

Merdivenlerden aşağı kayarcasına indi. Evet, Thérèse'in bakışlarının küçümsercesine onun tombulluğu üzerinde gidip geldiğini görmüştü ama hâlâ ayağına çabuktu. İyi bir dedektifti. Şimdi acele etmesi gerekiyordu. Baptiste eve gelmeden önce. Onun kendisini Thérèse'in eşyalarını karıştırırken yakalamasını istemiyordu.

Sırt çantasını, Thérèse'in bıraktığı merdiven başından alarak mutfağa getirdi. Yemekten artakalan döküntüleri bir kenara iterek çantayı masanın üzerine boşalttı. Başını iki yana salladı. Thérèse'in eve geldi-

ğinde giymiş olduğu giysiler gibi çirkin ve ucuzdu bu da. Yıpranmış saplı, mavi plastiktendi. İçine bakmaya hakkı olduğunu tekrarladı kendi kendine. Bu sinir bozucu oyunda bir adım önde olabilmek için.

Çanta kilitli değildi. Dolayısıyla özel de değildi aslında. Ve bunu böyle ortalıkta bırakmak, açılması için davetiye çıkarmaktı. Fermuarı takıldığı yerlerde çekiştirerek çantanın ağzını zorla açtı. İçinde sözcükler vardı. Kitaplar. Onları dışarı çıkarttı. Daha çok karton kapaklı kitaplar. Modern Fransız tarihi, Yahudi tarihi. Léonie'nin parmakları alt dudağını çekiştirdi.

Çantanın dibinde, tarih kitaplarının altında bir defter vardı. Sayfaları Thérèse'in düzgün el yazısıyla doluydu. Mürekkep akıtan ucuz mavi bir tükenmez kalemle yazmıştı. Léonie'nin ismi birçok kez geçiyordu. Çocuklukları hakkında bir sürü şey.

Léonie kare sayfaları şöyle bir karıştırdı ve tekrar baş sayfaya döndü. Thérèse başlığı koskocaman yazmış, altını üç kez çizmişti. *Bir ruhun hikâyesi.* Léonie yüzünü buruşturdu. Thérèse bu konularda artık uzman olmuş olmalıydı.

Léonie her Pazar kocası ve çocuklarıyla birlikte Kilise'deki ayine gidiyordu. Bu okula gider gibi, doğum öncesi kontrollere gider gibi hep yaptığınız bir şeydi. Pazarları en sevdiği şey Ayin'den sonra öğle yemeği için kek almak üzere pastaneye gitmek, sonra eve gelip bir galetayla sıcak çukulata içmek ve mutfaktan gelen kuzu rostosu kokularını içine çekerken apiratifini yudumlamaktı.

Thérèse *ruh, Tanrı, günah, mucize, dua* gibi sözcükler sıralamıştı. Léonie'nin dağarcığında ise yatak-

lar, masalar ve sandalyelerden oluşan bir nakarat çınlıyordu. Benim ruhum yok, var mı diye düşündü: Thérèse çaldı onu.

Gri İpek Gecelik

Thérèse yastığına gömülerek esnedi. Keten bir zarf içinde ipeksi bir tüy torbasıydı yastık. Kocaman ve şişkindi. Bu evde her şeyden çok fazla vardı. Çok fazla yiyecek, çok fazla içecek, çok fazla gürültü. Léonie'nin odasına gelişini, kapıda durup dinleyişini ve gidişini duymuştu. Baptiste'in eve gelişini, araba lastiklerinin çakıl taşlarını etrafa sıçratmasını ve henüz tanışmadığı köpeğin kulübesinde uyanarak havlayışını duymuştu. Tam penceresinin altındaki ön kapının itilerek açılışını, Léonie'nin Thérèse'i uyandırmaması için köpeği susturmaya çalışan neşeli sesini duymuştu. On dakika kadar önce onların birlikte yukarı çıkışlarını, yatağa doğru abartılı bir şekilde parmak uçlarında sessizce ilerleyişlerini duymuştu. Baptiste sevişmek için nasıl birisiydi acaba? Yıllar önce,

bunu şimdi itiraf edebiliyordu, bu sorunun yanıtını bulmaya meyletmişti. Ama sonra Tanrı ona el koymuştu ve sonra da artık çok geç olmuştu.

Baptiste onu küçük görüyordu. Bunca yıl önce Thérèse onları koruda gözetlediği gün Léonie'ye söylediği buydu. Thérèse onları izlemiş ve dinlemişti. Onların beyaz bacaklarını. Sonra rahibi getirmek için koşarak uzaklaşmıştı.

Uyumaya çalışmaktan vazgeçti, yatakta döndü ve yatağın kenarındaki lambayı yaktı. Oturdu ve parmaklarını yüzündeki çizgilerde dolaştırdı. Kapı tokmağını tutmaya çalışan elin sesini duymadan önce bile orada kimin olduğunu biliyordu. Birbirlerinin varlığını her zaman sezebilmişlerdi. O gün ormanda da Léonie bunu biliyordu. Seyircisini o seçmişti. Thérèse'in oraya gelip ağaçların arkasında saklandığından emin olana kadar beklemişti.

Kapı çıt diye açıldı ve kapandı. Léonie beyaz çizgili, dizlerinin hemen üzerinde gri bir gecelik giymişti. Dizlerinin eskisinden çok daha kalın olduğunu farketti Thérèse. Konuşmaya başlamadan önce bir elinde tuttuğu sigarasından bir nefes çekti. Sigarayı Thérèse'e doğru salladı.

Sakıncası var mı?

Thérèse omuzlarını silkti.

Sence yoksa, önemli değil.

Léonie'nin yüzü kremden pırıl pırıldı. Kremler yoğun olarak elmacık kemiklerinde toplanmış, kırışıklıkları alçı gibi dolduruyordu. Bu ışıltılı beyaz maskenin ardında gözleri parlıyordu. Bir kültablası alarak odaya girdi ve Thérèse'in yatağının ucuna tünedi. Ayakları-

nı altına alarak ağırlığını bir koluna verdi.

Daha önce sormayı unuttum, yarın sabah kiliseye giderken giymek için bir şey ister misin? Ne gibi giysiler getirdiğini bilmiyorum. Bir şapkaya gereksinimin yok tabii.

Thérèse sırtındaki yastığı düzelterek kıpırdandı. Başını saran eşarba dokunmak için elini yukarı kaldırdı. Léonie'nin parlak ve gevşek geceliğinin kendine olan yakınlığını hissedince birden karar verdi. Eşarbı çekip açtı ve yorganın üzerine bıraktı. Kesilmiş saçlarında dolaştırdı parmaklarını.

Evet, dedi, teşekkürler bu iyi bir fikir olabilir.

Buruşuk kumaş parçası Léonie'nin halkalar halinde havada asılı duran sigara dumanı gibi maviydi. Arkasındaki duvar kâğıdı gibi maviydi. Léonie Thérèse'in yarı dazlak kafasına baktı. Sigarasından derin bir nefes çekti, öksürdü ve gözlerini kırpıştırdı. Yaşaran gözlerini yukarı kaldırdı. Eliyle işaret etti. Thérèse uzanıp yatağın yanındaki lambayı söndürdü.

Söyle bana, neden geri döndün? dedi Léonie. Orada yirmi yıl yaşamaya katlandın, neden birdenbire uzaklaşmak istedin? Mektubunda söylediklerine inanmıyorum. Tatil için gelmedin buraya. Bir şeylerin peşindesin. Nedir bu, söyle bana.

Thérèse şöyle düşündü: karanlıkta eşitiz. Birimiz evli, birimiz değil, birimiz şişko, birimiz zayıf, birimiz yalancı, birimiz doğrucu, birimiz buraya ait, birimiz değil. Artık farkların önemi yok. Hepsi silindi. Alışkanlık gibi. Haber vermen gereken kimse yok. Özgürlük. Temelde aynılaşmış kızkardeşler.

Eşarbı düzeltti ve ellerini dikkatlice üzerine koy-

du. Ellerine heyecanlanmamalarını ve titrememelerini söyledi. Léonie yatağın öbür ucunda kıpkırmızı bir noktanın üzerine tünemiş kapkara bir yığındı. Kıpkırmızı nokta uzadı, düştü.

Gençken de böyle otururduk, değil mi? dedi Thérèse, konuşurduk. Birbirimize her şeyi anlatırdık. Bütün sırlarımızı.

Öyle miydi? dedi Léonie.

İpeklere bürünmüş koca gövdesi Thérèse'e yaklaştı. Yüz kremi, çiçek ve sigara kokuyordu. Omuzlarını oynattı, bacaklarının yerini değiştirdi, bir elini başının altına koydu. Öbür eliyle göbeğinin kapkara yuvarlağında duran görünmez kültablasında sigarasını söndürdü. Bekliyordu. O evdeydi. Ben değildim, diye düşündü Thérèse, olmamayı seçtim, bütün bu yıllar boyunca, unutmuşum.

Karanlıkta birbirine dönmüş, yakın iki kafanın hoşnutluğu. Fısıltılar. Bazı sırlar ancak dostça bir gecede paylaşılabilir. Utanmadığınız ve daha dürüst olduğunuz zaman. Öbürünün yüzünü tam göremediğiniz, ama başının eğikliğinden dinlediğini anladığınız zaman. Ağzı ve ılık nefesi yakınınızda olduğu zaman.

Thérèse bunca yıl önce bir yoksunluk yemini etmişti. O sessizliği seçmişti. Altın kolyeler ve inci küpelerden olduğu gibi sözcüklerden de yoksun bırakmıştı kendini. Şimdi söylemeye hazır olduğu birkaç sözü vardı. Sınırlı dağarcığından birkaçını aldı, bunları beştaş oynar gibi elinde şöyle bir çalkaladı, bazılarını geri bıraktı.

Manastır açısından ben burada ailemi ziyaret etmek üzere bulunuyorum. Artık kısa tatillere izin veri-

yorlar biliyorsun. Sadece ben daha önce hiç istememiştim. Hiç geri gelmek istemeyeceğimi sanıyordum.

Léonie içini çekti. Geceliğinin cebini karıştırarak sigarasını ve çakmağını aradı.

Oradan ayrılacağım sanırım, diye devam etti Thérèse; ama henüz hiçbir şey söylemedim.

Neden? diye sordu Léonie.

Yeni bir sigara yakıp içmeye başladı.

Thérèse arkasına yaslandı, birden adaleleri gevşedi. Léonie'nin vücudunun, sigarasının ve terinin kokusunu duydu. Güzel bir kokuydu. Louis'inki gibi. Antoinette'in ölümünden sonra evde, sigara dumanı gibi duraksayarak ve dalgın dalgın dolaşırken arkasında bıraktığı koku gibi. Ellerini birbirine kenetledi ve kulesiyle birlikte, içinde insanları olan bir kilise yaptı. Başparmakları inatçı ve kararlı bir şekilde birbirine kenetlendi.

Yani, tam bilmiyorum. Burada bitmemiş bir şey var. Yapmam gereken bir şey. Savaş sırasında burada olanlarla ilgili.

Léonie'nin omuzları öne fırladı. Yüzü asıldı. Sigarasının ucu kırmızı bir gözün kırpışması gibi yanıp söndü.

O halde Henri'nin mezarına olanları duydun, dedi. Ben de çok şaşırdım. Kuşkusuz soruşturma başlatılacak. Paris'ten avukatlar gelecek. Yaygara koparan Yahudi liderler. Etrafta dolaşan bir sürü gazeteci. Ortaya dökülen eski skandallar. Herkesin sırları ortaya çıkacak.

Sigarasından bir nefes çekti. Ağzı sigaranın etrafında büzülmüştü. Kremli cildinde parlayan küçük kı-

rışıklıklar vardı.

Eski defterleri karıştırmanın bir anlamı yok, dedi; insanlara tekrar acı çektirmek. Onlar unutmak istiyor, hatırlamak değil. Sanırım her ikimiz de bunu daha on üç yaşındayken öğrendik.

Thérèse rahatladı. Kendini sanki sudan oluşmuş gibi hissetti. Léonie odadan gidip kendini bir yalnız bıraksa uyuyabilecekti şimdi. Ziyaretçisinin gitmesini sağlayacak sözcükleri bulmaya çalıştı.

Özgeçmişimi yazıyorum. Çocukken ne olduğunu yazarsam yapmam gerekenin ne olduğuna karar vermeme yardımcı olur diye düşündüm. Ama unuttuğum o kadar çok şey var ki. Sen hatırlamama yardım etmelisin.

Léonie yatağın ucunda bir tırtılın çöple dürtüldüğü zaman yaptığı gibi kıvrıldı.

Çocukluğumu rahat bırak, dedi. Benden daha fazla bir şey almaya kalkma.

Ve sakin bir sesle ekledi: geçmişe ait daha fazla yalan söylersen seni öldürürüm.

Saçını yüzünden çekti. Thérèse onun ellerinin saçından bir toka alıp çıkarışını izledi. Zikzaklı ve küt bir toka. Kendisi yıllardır toka takmaya gerek duymamıştı, ama onların parlak siyahlığını, uzantılarını ve yuvarlak başlarını hatırlıyordu. Bir şapka iğnesi bu saplama işi için daha uygundu. Ya da manastırda başlıkları örtülere tutturmak için kullandıkları şu özel iğneler de olabilir. Şu camdan topuzu olanlar. İnce ve uzun. Kan akıtacak kadar sivridirler.

Sen her zaman bir şeyler uydurmakta ustaydın, dedi Léonie. Sana göre ben günahkârdım, sen de bir

azize. Küçük tatlı Thérèse, herkesin sevgilisi. Bu hiç değişmeyecek, öyle değil mi? Olanlar hakkında senin anlattıkların gerçeğin ta kendisi olacak, değil mi?

Azize mertebesine yükselmen için önce ölmüş olman gerekir, dedi Thérèse ve zaten ben de hiçbir zaman azize olduğumu iddia etmedim.

Sen bir mezar hırsızısın, dedi Léonie, geçmiş ve ölü olan her şeyi çekip çıkaran, bozulmamış kalan en iyi şeyleri eşeleyen.

Yataktan güçlükle doğruldu.

Yirmi yıldır seni görmek zorunda kalmamıştım, dedi, yirmi yıldır *ölüymüşsün* gibi davranabildim.

Fotoğraflar

Küçükken Léonie büyük salonda yazı masasının duvarında asılı duran aile fotoğraflarına hayrandı. Kalın gri duvar kâğıdında Antoinette'in bakış açısıyla geçmişle bugünü birleştiren resimler asılıydı. Kırmızı deri çerçeve resimlere kesin bir sınır çiziyor ve gerçeğin nerede başladığını belirliyordu. Camsa içine toz girmesini engelliyordu. Küçük mavi koltuğun onu kaşındıran kabartmalı kumaşının üzerinde diz çökerse, dokuz yaşındaki Léonie resimlere daha da yaklaşabiliyor ve nefesiyle camlarını buğulayabiliyordu. Akrabalarını tek tek tanıyabiliyordu.

Antoinette en ortada göze çarpıyordu. Bu fotoğrafta Madam Martin olmadan ve henüz bir *matmazel*ken resimlenmek istemişti. Açık renk saçları beyaz uzun yüzünü çevreliyordu. İri mavi gözleri, yuvarlak

hoş bir çenesi vardı. Ellerini krep elbisesinin ortasında kenetlemişti. Dudaklarına zarif bir gülümseme kondurmuş, dantel göğüslüğünü boynunda akik bir broşla tutturmuş, ayaklarını bir yana kıvırmıştı. Düğmeli bantları olan yüksek ökçeli ayakkabılar. Düğmeleri, -onları ancak gözlerinizi zorlayarak görebilirdiniz- fildişi veya kemikten gül şeklinde oyulmuş soluk toplardı. Hayattayken uzun boylu, uzun bacaklı ve geniş kalçalı bir kadındı. Genç bir kızken beline kadar inen kızıl saçları olduğunu söylerdi Victorine. Savaş sırasında yaşadıkları onu fiziksel olarak çökertmiş, saçlarını erken yaşta ağartmıştı. Ağardıktan sonra da saçlarıyla hiç ilgilenmemiş, ensesinin hemen üzerinde gevşek bir topuz yapıvermişti hep.

Ne gibi kötü şeyler yaşamıştı? Léonie hep bilmek isterdi bunu. Ama Victorine hiç anlatmazdı ya da azarlardı: Aptal olma, savaş herkes için korkunçtu. İşbirlikçiler hariç. Ve hepimiz de onların kim olduklarını biliyoruz.

Thérèse'se fotoğrafında İlk Komünyon'unda giydiği elbisesiyle, tülden bir peçe ve başında ipek zambaklardan oluşan bir çelengin altında nefessiz kalmışken görünüyordu. Beyaz bürümcük eteğini eldivenli elleriyle tutuyordu. Gümüş rengi dua kitabını bir kolunun altına kıstırmış, öbür koluna da kristal bir tespih takmıştı. Annesine çok fazla benzemiyordu. Dalgalı saçları daha açık renk, hemen hemen sarı, yüzüyse sivri çeneli ve genişti. Kameraya çok dikkatli bir şekilde poz vermişti. Mavi gözler açılmış ve yukarı çevrilmiş, yüzünde kutsal bir gülümseme gizlenmiş, beyaz ayakkabılı ayakları balerin duruşu gibi dışa

doğru dönmüştü.

Léonie kendi fotoğrafından gözlerini hep çabuk uzaklaştırırdı. Domuz suratlı derdi ona. Yeşil-sarı jile ve bluzdan oluşan ilkokul forması. Kıvırcık yığınlar halinde dışarı fırlayan ve bir türlü toplanamayan kısa kesilmiş sarı saçlar. Meydan okuyan mavi gözler. Kırmızı yanaklıydı, burnu parlıyordu; güzel değildi ve bunu biliyordu.

Louis'in fotoğrafı, sıra sıra dizilmiş fotoğrafların en ortasında Antoinette'inkinin yanında asılmıştı. Beresi dizinde, elleri bastonunun üzerinde, yünlü takım elbisesinin içinde dimdik duruyordu. Yumuşak yüzünde ağzına doğru sarkan bir bıyık vardı. Arkasında bir ayaklı vazo ile palmiye ağacı görünüyordu. Yemeklerde masanın başına otururdu, her şeyin sahibi ve efendisiydi, ama ev ve çiftlik aslında onun değildi diye anlatmıştı Victorine bir keresinde. Onlar Antoinette ile Madeleine'indi. Louis ise çiftliği üç kız adına idare eden yoksul bir komşunun tek oğluydu ve buraya içgüveysi olarak girmekle kendisi için akıllıca bir iş yapmıştı.

Kızkardeşi Antoinette'ten iki yaş küçük olan Madeleine meydan okurcasına dimdik bakıyordu. Evden olabildiğince genç yaşta ayrılmış, edebiyat okumak için Paris'e gitmiş, ertesi günün ödevini yapmak yerine dansa gittiği zaman tanıştığı bir yabancıyla evlenmişti. Adam bir İngiliz gazeteciydi. Léonie'nin babasıydı. Madeleine'in kolunu tutmuştu, küçük siyah bıyığı ve biryantinle parlatılmış saçlarıyla bir film yıldızını andırıyordu. Madeleine düşük omuzlu beyaz saten bir elbise giymiş, bir gözünü gölgede bırakacak

şekilde oturtulan beyaz saten bir şapka takmıştı. Saçları bukleler halinde tutturulmuştu. Elmacık kemikleri çıkıktı. Yay biçiminde boyanmış ağzıyla ihtiraslı bir şekilde gülüyordu.

Maurice, daha sonra çekilen diğer fotoğraflarda yoktu. Diğer yetişkinler gibi yaşlanmadı, şişmanlamadı ve ahmaklaşmadı. O hep geniş alnı ve ışıl ışıl gülüşüyle yakışıklı bir genç adam olarak kaldı. Her zaman şen şakraktı, derdi Madeleine onu hatırladıkça, hep şakalar yapardı. Savaş patlak verince Madeleine'i Blémont'ta kızkardeşleriyle bırakarak savaşa katıldı. Madeleine işgal yıllarında Londra'daki dairesine geri dönmektense Antoinette'e elinden geldiği kadar destek olmak için orada kalmayı seçti. Böyle yapmam gerektiğini hissettim, demişti Léonie'ye, bana gereksinimi vardı. Maurice kısa süreler için eve geri dönerdi. Léonie bu dönüşlerden birinde olmuştu. Maurice'i hiç anımsamıyordu. Arkadaşlarına gururla anlatırdı: Benim babam savaşta ölmüş. Madeleine ve Léonie'ye *les Anglaises* derlerdi. Madeleine aldırmıyordu. Léonie'yse emindi. Maurice'den dolayı.

Antoinette ve Madeleine'in büyük kızkardeşine bir zamanlar Marie-Josephine derlerdi, ama daha sonra Caen'deki Visitation manastırında Rahibe Dosithée adını almıştı. Tırtıklı kenarlı fotoğrafta, rahibelik yaşamının başladığı gün manastır avlusunun ortasında, çarmıha gerilmiş İsa'nın yanında dururken görülüyordu. Ellerinden biri, üstlerine çivi çakılmış ve içinden iri damlalar halinde kırmızı boya akan bir çift kanlı ayağa dayanmıştı. Tepesine ince siyah tülün tutturulduğu, rahibelerin kullandığı beyaz kartonumsu örtü

rahibenin yüzünü bir üçgene benzetmişti, içindeki üç siyahlık da gözler, ağız ve burnu gösteriyordu. Çarmıha gerilmiş İsa ağaçtan oyulmuş gibi görünsün diye köşeleri yuvarlatılarak taştan oyulmuştu. Onun arkasında fazla kıvrımı olmayan köşeli, tuğladan yapılmış manastır binaları sıralanmıştı.

Rahibe Dosithée ailenin önsezisi güçlü bireyiydi. Thérèse'in doğumunun zor olacağını önceden bilmişti. Daha sonra kuzenlerinden birinin sürekli hayaller kuran birisi olacağını söylemişti. Aman umarım ben olmam, diye her zaman dua ederdi Léonie.

Victorine bu fotoğraflarda yer almıyordu. O, fotoğrafların tozunu alıyordu. Aileden sayılmaz, diyordu Antoinette, çünkü onların hizmetçisiydi.

Antoinette'in sevmediğini söylediği ama yine de çerçevesinden çıkartmadığı Thérèse ve Léonie'nin birlikte olduğu resmi Victorine çekmişti. Fotoğrafta kolları birbirinin boynunda, kafaları birbirine yaklaşmış, kameraya sırıtarak mutfak merdiveninde neşeli neşeli duruyorlardı. Üzerine küçük önlükler bağlanmış elbiseler giymişlerdi. Kuzenden çok kardeş gibi görünüyorlardı. Antoinette Victorine'in fokusu yanlış ayarladığını söylerdi. Çocukların yüzü bulanıktı. Hangisinin kim olduğunu tam olarak söylemek zordu.

Bisküvi Kutusu

Rahibe Dosithée, Thérèse'i sadece Antoinette'in yazdığı mektuplarda onu anlatmasıyla tanıdı. Bebeklik ve çocukluk yıllarında sık sık yazdığı mektuplardı bunlar. Rahibe Dosithée, belki de ettiği mahrumiyet yeminini bozarak kızkardeşinin ona gönderdiği bütün mektupları saklamış ve küçük yeğeninin kaydettiği ilerlemeyi izlemişti. Thérèse on yaşındayken de öldü.

Antoinette, Thérèse on üç yaşındayken öldü. Thérèse rahibelere siyah çerçeveli bir cenazeye çağrı davetiyesi gönderdi; yapılacak doğru şeyin bu olduğunu biliyordu. Kısa bir süre sonra Caen'deki manastırdan bir paket geldi ona. Annesinin mektupları anı olsun diye geri gönderilmişti.

Thérèse mektupları hemen okumadı. Onları eflatun bir kurdeleyle bağlayıp bir bisküvi kutusunun içine yerleştirdiği açık sarı ipek bir kumaş parçasına sar-

dı, kutuyu da büfenin en dibine, masa örtüleri ve peçetelerin ardına sakladı. Bisküvi kutusu, Madeleine'in yılbaşında gönderdiği paketin bir parçası olarak İngiltere'den gelmişti. Kutu kürk yakalı kadife pelerinlerinin içinde kaskatı duran, çirkin taçları kaşlarının üzerine düşen İngiliz Kraliyet ailesinin renkli resimleriyle süslenmişti. Renkler yıllar geçtikçe soldu. Yağa dayanıklı kağıt astarı sarardı. Köşelerinde kalmış olan kırıntıları ve şeker taneleri yok olup gitti. Thérèse kutuyu tekrar açtığında mektuplar vanilya kokuyordu. O zamanlar öfke vardı içinde ve hayatına nasıl yön vereceğine karar verebilmek üzere bir yol gösterici bulmak için dua ediyordu. Yanıtı mektuplarda buldu.

Bebek küçük bir melek, diye yazıyordu Antoinette Rahibe Dosithée'ye, bunu itiraf etmeliyim. İyi bir insan olacağını şimdiden görüyorum. Küçücük gözleri bana öyle güvenerek bakıyor ki, çok da uyuyor ve nadiren ağlıyor. Gönderdiğim tuzlu balığın sağ salim eline geçtiğine sevindim. Daha fazla göndermek isterdim ama, ne yaparsın. Bu pis Almanlar her şeye el koyuyorlar.

Ama korkarım, diye yazıyordu Antoinette daha sonra manastırdaki rahibe kızkardeşine, gerçekten çok güçsüzüm. Çok sinirliyim, küçük bebeğe iyi bir şekilde bakamayacak kadar, onun gereksinimlerini karşılayamayacak kadar zayıfım hâlâ. Onun için çiftlikteki Rose Taillé aldı onu. Rose kendi bebeğini bir hafta önce, kocasının hani sana anlattığım ölümü üzerine geçirdiği şoktan sonra kaybetti ve hâlâ da çok sütü var. Bir mucize gibi. Böylece, bütün sorun çözüldü. Tabii ona para veriyorum. Ona bakarken kendi

işini de yapabilmesi için bebeği her zaman yanında taşıyor, bu daha kolay oluyor. Onu sırtına asarak taşıyor. Şanslı çocuk, diğerleri bu denli eziyet çekerken çok iyi bakılıyor.

Bebek kır yaşamına bayılıyor, diye yazıyordu Caen'deki kızkardeşe gönderilen bir başka mektupta; çok sağlıklı bir çocuk oldu. Geçen Pazar onu biraz gözetledim. Tabii beni görmesine izin vermeden. Ne olur ne olmaz. Görmese daha iyi. Tek üzüntüm bu kadar sarışın olması. Bütün ömrümüz boyunca burada sarı saçlı insanlardan çok çektik! Tanrıya şükür sen bizim çektiğimiz şeylerden uzak kaldın!

Fildişi Yüzük

Rose Taillé'nin kulübesi sıkıştırılmış topraktan yapılmış, tabanı linolyumla kaplanmıştı. Kırmızı ve sarı karelerle çevrelenmiş koyu maviydi. Şömine ve taş lavaboyla kapı arasında bir boşluk vardı. Thérèse'e göre linolyum güzel bir maddeydi. Mutfağın köşelerinde yere tam uymadığı zaman dışa doğru kıvrılıp eğilip bükülerek bir parçası kırılabilir ve zemine uydurulabilirdi. Çiğnenirse acıyan dişetlerine iyi gelirdi. Kirli bir rahatlatıcı, bükülebilen bir çikolataydı. Şeritlerinin arasına kırıntılar ve yağa bulanmış tüyler kaçabilirdi. Bunlar orası oyulup çıkartılmalıydı. Pisliği ve lezzetiyle dünya parmaklarının arasında duruyordu. Onu yalıyor ve emiyordu. Çok iyi bir bebek, demişti Rose Madam Martin'e, kendi kendine saatlerce oynardı.

Karanlık mutfağın köşesinde kendi kendine mırıldanarak, gelen gidenin çizmelerinden yere dökülen

kurumuş çamur ve çerçöpü yiyerek oturuyordu çocuk. Rose onu buldu, yerden kaldırdığı gibi kolunun arasına sıkıştırdı. Dolapları açıp pasta yapmak için kendine gereken şeyleri almaya devam etti. Ilık ve yumuşak bir bedene sarılmış olmak: Thérèse seviyordu bunu. Ve beline dolanarak Rose'un onu sıkıca tutan kolunu. Sonra masanın bir ucuna bırakıldı ve önüne tatması için bir parça tereyağ kondu, daha sonra mıncıklaması ve unlanmış masanın üzerinde küçük gri şeritlere ayırması için bir parça hamur verildi ona. Elleriyle hafifçe vurdu. Onu tokatlayıp bıçakladı. Sonra güldü ve yedi.

Rose'un kokusunu, sütünü, terini ve esmer tenini tanırdı. Üzerinde atçılık oynadığı için kalçalarının şeklini, cırlak sesinin alçalıp yükselmelerini tanırdı. Rose onu çok dövmezdi, çok az belki, ama onu kırgın bir şekilde söylediği monoton şarkılarla azarlardı. Thérèse buna aldırmazdı, sadece Rose'un şarkılarından biriydi bu. Çocuk gece uyanıp da ağlarsa Rose onu büyük yatağın flanel çarşaflarının sıcaklığına alır, geceliğini onun için açardı. Küçücük şey göbeğiyle kolu arasında bir kedi gibi kıvrılmış dururken yeniden uykuya dalardı.

Saadet buydu. Beslemek ve beslenmek. Aşk bu sütle dolgunluk hissiydi, Thérèse'in ikinci kez bolluklar ülkesinde doğuşuydu. Hem de sağlam bir çift ciğere sahipti, öyle değil mi, demişti Rose üç yaşındaki oğlu Baptiste'e: çok iyi çığlık atabiliyor. Açlığın insanı parçalayan acısıyla midesi ikiye yarılıp boşluktan patlayacak gibi olurdu ama bunlar uzun sürmezdi. İhtiyacı giderilirdi. Aranan ağzı memeye yapışıp sütü şa-

pır şupur emdiğinde işkence sona ererdi. Vahşi küçük domuz, diye bağırırdı Rose, sert dişetleri memesinin üzerinde kapanınca, sonra çocuğun iştahından hoşnut olarak yavaşça onu sallardı. Bu bebek ölmeyecekti. Bu bebek hayata bağlanmıştı. Ve bunun için de Rose onun ağlama krizlerini, gazını ve dişleri çıkarken yaptığı huysuzluğu sabırla karşılardı. Onu mutfakta bir baştan bir başa yürütür ve şarkılar söylerdi. Thérèse Rose'un omzunda yatar, fildişi yüzüğünü kemirirdi.

Beceriksizce ilk adımı attığınızda Rose sizi arkanızdan uzanan kollarıyla tutan dünyaydı, üzerinizde yükselen gökyüzüydü. Sabırsızca dudaklarınızı açıp onların arasına enginar püresi koyan kaşık, teneke leğene sizi yavaşça sırt üstü yatıran kol, içinde çırpınarak yattığınız ama boğulmadığınız suydu. Thérèse'nin ilk sözcüğü *Rose*'du, on sekiz aylık olduğunda *inek, elma, örđek, kek, köpek* diyebiliyordu. "Anne" onun söylemekte biraz zorlandığı bir sözcüktü. Kapıda beliren mavi bir şekildi.

Antoinette yeni mavi elbisesini ve beyaz beresini giymişti. Yüzü heyecanlı ve tatlıydı. Bir yabancıydı. Thérèse ondan çekiniyordu. Sert hareketler, çok solgun bir yüz, korselerin çıkıntısı, bunları sevmemişti. Louis karısının arkasından mutfağa geldi. Tarladan yeni gelmişti, kokusu çocuğun daha alışık olduğu bir kokuydu. Thérèse onun kendini kaldırmasına izin verdi. Antoinette, Rose için masaya bir tomar para bıraktı.

Thérèse çiftlikten geçen yol boyunca bağırdı. En sonunda uykuya dalana dek gecenin çoğunu bağıra-

rak geçirdi. Bir hafta kadar sonra Antoinette Rahibe Dosithée'ye şöyle yazdı: gayet güzel uyum sağladı. Rose'u çoktan unuttu, adını bile anmıyor. Ama huyu o kadar bozulmuş ki! Çok yapışkan bir şey olmuş. Eğer onu odada bırakıp dışarı çıkarsam kıyameti koparıyor.

Bebeklik Defteri

Léonie'nin doğumgünü Temmuz'un ortasında, o ve Madeleine Fransa'daki aileleriyle birlikte yaz tatiline çıkmadan tam önceydi. Küçük yaşlardaki doğumgünleri bölük pörçük anımsanır: karanlıkta mumları yanan yuvarlak pastalar ve mama sandalyesinde kendi el çırpmalarınız. Tam olarak anımsayamıyordu. On yaşına geldiğinde artık bir geçmişi olduğunu keşfetti. Madeleine bunu bebeklik defterine yazmıştı.

Bu defter parlak ve kareydi, mavi kabının üzerinde kuzular ve kurdeleler vardı. Kıvırcık saçlı, tombul bacaklı ve önlüklü nur topu gibi çocukların renkli resimleri onun sayfalarını süslüyordu. İçinde doğum kilosu, ilk taytay duruşu, ilk sözcükleri gibi başlıklar vardı.

Onsekiz aylık diye okudu Léonie yüksek sesle,

küçük şey *anne, bebek, hayır, istiyorum, bonjur, kedi* ve maison diyebiliyor.

Madeleine kitabı onun elinden kaptı ve kapattı.

Bunu Fransa'ya götürmüyorsun. Aptallık etme.

Thérèse'e göstermek istemiştim, dedi Léonie.

Oyuncak tilkisini spor çantasının içine tıkıştırdı, kafasını çantadan dışarı çıkarttı. İpini sıkıca çekerek tilkinin boğazını sıktırdı.

Fransa'ya ne zaman gideceğiz? diye sordu.

Madeleine ona bir torba çorap fırlattı.

Yarın. Milyonuncu kez söylüyorum.

Deniz Léonie'in yatağıydı. Southampton'dan gece gelen gemiye binmek için yolcular uzun kuyruklar halinde bekliyordu, ama gemiciler kızıyla yalnız yolculuk yapan bu güzel genç kadının öne geçmesine ve sallanan iskele boyunca yürümesine yardım ettiler. İki adam beze sarılmış sandığını taşıdı. Madeleine uzun etekli ceketi ve küçük şapkasıyla son derece şık ve çok iri gözlüydü. Neşeli adamlar ona yardım etmek için koşuşuyordu. Madeleine de onlara en tatlı gülümsemeleriyle karşılık veriyordu. Gemi çocuğu sallıyordu. Deniz altlarında alçalıp yükseliyordu. Kollar gibi, bir kucak gibi.

Fransa'ya gece girmek bir sır gibiydi. Karanlıkta tatlı fısıltılar vardı. Fransa uzakta hayal meyal görünüyordu. Léonie ranzasının temiz ve kenarlara sıkıca yerleştirilmiş çarşaflarına gömülerek olabildiğince uyanık durmaya çalıştı. Limandan ayrıldıklarını belirten sirenin sesini ve yolculuklarının gerçekten başladığını gösteren motor gürültülerini dinledi. Kamaranın zemini titriyordu. Madeleine'in el yıkama yeri üzerin-

deki parfüm şişesi dansediyordu. Ranza aşağı-yukarı sallanıyordu.

Solent'ten çıkıyoruz, dedi Madeleine esneyerek, Manş Denizi'ne giriyoruz.

Buna La Manche deniyordu Fransızca'da. Fransızca'ya da ulaşmak için denizi geçiyordunuz. Fransızca'nın sedası geliyordu aşağı yukarı salınarak, dalgalar halinde. Uzaktayken Fransızca size yabancı gelir, ama yakındaysanız sizin dilinizdir o. Léonie'ye tam tamına ait değildi Fransızca, ölü bir İngiliz kahraman olan baba ve İngiliz gibi görünen, İngiliz tavırları olan bir anneyle İngiltere'de büyümüştü. Fransızca Léonie için konuşmayı unuttuğu şeydi. Konuşamadığına yemin ediyordu. Kendi yaşadığı banliyödeki İngilizler bütün yabancıları küçümsüyor ve nefret ediyordu. İtalyanlar derlerdi onlara. Yahudiler. Léonie'ye çocuklarda ve büyüklerde aynı şekilde, kurbağacık derlerdi. İlkokulda bu dönem Fransızca öğrenmeye başlamışlardı. Léonie tek bir gramer kuralı öğretilmemiş olmasına rağmen bu dili mükemmel konuştuğunu farketti. Ve şimdi denizin üzerindeki bu küçücük gemi onu Fransızca'ya doğru götürüyordu. Geminin içinde saklanmıştı. Bir ağızın içinde yol alıyordu sanki, bir dilden, bir sulu tattan diğerine geçiyordu.

Çünkü İngiltere'yi geride bırakınca İngilizce'yi de geride bırakıyorlardı. Tanıdık sözcükler rüzgârda ve tuzlu dalgalarda yok oluyor, köpüklere, uçsuz bucaksız derinliklerinde milliyetini kimsenin bilmediği canavarlar yüzen soğuk karanlık denizlere karışıyordu. Manş Denizi'nin *La Manche*'a dönüştüğü yerde, yarı yolda kaybolan dil tekrar toparlandı, dalgalardan

yükselerek Fransızca halini aldı. Madeleine alt ranzada horlarken Léonie Manş Denizi'nin tam ortasında her iki kıyıdan da tam eşit uzaklıkta suyun ve sözcüklerin buluştuğu, sırılsıklam kucaklaştığı, birbirlerine dönüştüğü ve birbirlerinin sesleri haline geldiği o anı yakalamak için uyumamaya çalışıyordu. Çünkü o anda gerçek dil ona geri döndü. Tek tek sözcüklerden arınmış, su gibi bütün, onu kendinden bir parçaymışçasına sürükledi, her şeyi birbirine bağlayan bir altın dalga, yeraltından akan gizli bir nehir, derin kuyu, yaşam kaynağı, içinden akan bir sel, kendi kıyısındaki küçük dalgacık, sözcüklerin ve sözcük olmayanların nehirleri, kesik kesik, yankı yapan ve mutluluk vaat eden sesler. Sonra gemi çalkalanarak ilerledi. İngilizceyi terkedip Fransızca'ya geçti.

Sabahın erken saatinde, annesiyle birlikte güvertede duran Léonie, kaba saba bir Fransızca'yla birbirlerine bağıran mavi ceketli adamları dinledi. Kıyıya vardıklarını bundan anladı. Rıhtımda bir sıra ince ve uzun ev olduğundan değil, kıyıya Fransızca konuşarak yanaşmalarından. Gece diller arasında yapılan gizli değiştokuş geride kalmıştı. Normal olarak bilinen her şey bitmiş, artık yabancı olmuştu. Önceden yabancı olan her şey de normale dönüşmüştü.

Oradaydılar işte, Louis, Antoniette ve Thérèse bir sıra halinde duruyorlardı. Madeleine gümrük memurunun üzerine tebeşirle işaret koyduğu çantalarıyla ön tarafa doğru zorlukla ilerleyerek onları sımsıkı kucakladı. Léonie oyuncak tilkisine sarılarak Thérèse'e baktı. Annesinin omzunu kavrayan elinin uyarısıyla kuzenine berbat bir öpücük verdi.

Antoinette yeğenini süzdü.

Léonie oldukça iyi görünüyor, dedi, ama saçları düzgün bir şekilde fırçalanmamış.

Madeleine Louis'in koluna girdi.

Beren yeni mi? Çok yakışmış.

Louis güldü.

Geçen seneki. Ve daha önceki sene.

Haydi gel, dedi Antoinette, böyle ayakta dikilmeyelim. Araba hemen şurada.

Hepsine şemsiyesiyle ve çantasıyla yol gösterdi.

Louis sandığı yarın alabilir. Sizi eve götürüp yiyecek bir şeyler hazırlayayım. İkiniz de açlıktan ölecek gibi görünüyorsunuz. İngiltere'de doğru dürüst yiyecek bir şey yok mu?

Léonie Thérèse'den sonra arabanın arkasına bindi. Bunun kokusunu ne kadar sevdiğini unutmuştu: deri, sigara ve benzin kokusu. İşte yine bir yabancıyım diye düşündü.

Gece Kandili

Akşam, parşömen kâğıdıyla çevrelenmiş olan altın saplı lambalarla aydınlatılmış ana salon soğuk köşelerini yitirmiş ve insanın oradan gitmek istemeyeceği bir yere dönüşmüştü. Uyku vakti yaklaştıkça Léonie bir köşeye sığındı. Madeleine'nin ince dizlerini ve yüksek ökçeli bir terliği havada sallayan kıvrımlı ayağını izliyordu. Artık Fransa'da olduğundan Madeleine ellerini ensesini tutacak biçimde yukarı kaldırma ve hızla nefes verme şeklinde bir iç çekme tarzı geliştirmişti. Kısa bir kahkaha attı, çocukların dokunmasının yasak olduğu pembe beyaz çin porseleni kutudan bir sigara daha aldı. Louis çakmağıyla öne uzandı, sonra bıyıklarını sıvazlayarak arkasına yaslandı. Antoinette dimdik oturmuş, Thérèse de yanındaki iskemleye bacak bacak üzerine atarak tünemişti. Antoniette'in yü-

zü kızarmıştı.

Léonie'yse dehşet içindeydi. Odadan dışarı çıkmaya korktuğunu itiraf etse miydi? Ama Thérèse korkmuyordu, o nasıl korkabilirdi ki o zaman? Keşke Madeleine'e de gelmesini söyleyebilseydi. Yatak odası gece hep büyük görünürdü. Yatağı küçülmüştü. Duvar dibindeki süpürgelikler yükselmiş, beline kadar gelmişti. Başının yanındaki duvarda grotesk parmaklar kümesi gölgeler halinde sallanıyor, tavan teneke bir kapak gibi açılıyordu. Odası birinci katta, arkada mutfak merdivenlerinin bitiminin karşısındaydı. Léonie iki ayrı merdiveni olan bir evi güvenli bulmuyordu. Merdivenlerden biri halı kaplı ve iyi aydınlatılmış, diğeri ise karanlıkta onu yakalamak üzere kötü bir şeyin tırmanabileceği gibi dar ve dikti. Bunu büyüklerin anlayabilmesini isterdi. Ancak onlar din üzerine konuşmaya dalmışlardı.

Ama geceleri onun dua etmesini sağlamalısın mutlaka, dedi Antoinette, yoksa nasıl iyi bir Katolik olarak yetiştirebilirsin ki? Sen kendin ilgilenmeyip iyi bir örnek oluşturmazsan?

Léonie annesinin omuzlarının sabırsızca kıpırdanmasını izledi. Londra'nın banliyösünde Pazar günleri kiliseye giderlerdi ama o kadardı. Fazlasının da bir anlamı yoktu. Bu Madeleine'nin felsefelerinden biriydi. Dini yükümlülüklerden mutfağın yerlerinin süpürülmesine kadar her şey için de geçerliydi.

Madeleine çocuklara iyi geceler öpücüğü vermek için dergiyi ve sigarasını bıraktı. Çocuklar onu öptükten sonra kanepenin öbür ucunda *Le Figaro* okuyan Louis'in yanına gittiler. Louis onların saçlarını okşadı

ve kucakladı.

İyi geceler benim küçük kraliçem, dedi Thérèse'e, benim küçük çiçeğim.

İyi geceler, küçük devedikeni, dedi Léonie'ye, benim kahverengi incim.

Koltuğunda oturan Antoinette elindeki eteği işleyerek iç geçirdi.

Böyle yaparak onları şımartıyorsun.

Léonie kapının tokmağına yapıştı.

Ben uyumak istemiyorum. Dışarısı çok karanlık.

Uslu bir çocuk ol, diye uyardı onu Madeleine, koş çabuk.

Thérèse Léonie'nin elini tuttu.

Haydi gel, aptal şey!

Beş dakika sonra oradayım, diye peşlerinden bağırdı Antoinette.

Léonie'nin yatağının ayak ucunda alçak bir iskemle vardı. Kıvrık kolluklu ve pençe gibi ayaklı, çörek gibi de kabarıktı. Antoinette orada sırtı dimdik oturuyordu. Bu gece herkesin başında bir ışık hâlesi vardı. Aşağıda Madeleine'in saçları lambadan gelen ışığın altın çemberinde parıldıyordu. Antoinette'in profili, yatağın kenarında duran el yıkama yerinin üzerindeki su dolu bir çay tabağında yüzen kandilin ışığıyla belli belirsiz aydınlanıyordu. Mumun gövdesi sivri uçlu gölgeleri belirli bir uzaklıkta tutuyordu. Gölgeler etrafta haşarı çocuklar, küçük şeytancıklar halinde uçuşuyordu.

Léonie Antoinette'in önünde diz çöktü, birbirine kenetlediği ellerini onun sert dizlerine dayadı. Duasını olabildiğince uzatarak okudu. Dua Fransızca ne kadar

da değişik geliyordu. Aynı zamanda hem daha yumuşak, hem de daha muhteşemdi. Hepsini hiç yanlışsız söyledi. Antoinette onun yanağını okşadı.

Çok güzel.

Ben ölünce nereye gideceğim? diye sordu Léonie.

Yanıtın ne olduğunu biliyorsun diye kızdı Antoinette, eğer iyi bir insansan cennete. Haydi şimdi yatağına atla da üzerini örteyim.

Léonie ilkokulda rahibelerin öğrettiği gibi ellerini yatak örtüsünün dışında bıraktı. Şeytancıklar sanki Léonie onları çağırıyormuş gibi ona doğru titreşiyorlardı. Sivri dillerini, onu ısırmak ve yutuvermek için hazır olan sivri dişlerini göstermek için ağızlarını açıyorlardı.

Léonie kem küm ederek, karanlığı sevmiyorum, dedi. Ölüler buraya geliyor ve konuşmaya başlıyorlar. Onları sevmiyorum. Ağlamaya başlıyorlar.

Antoinette'in gözleri bir oyuncak bebeğinkiler gibi koskocaman açıldı. Bakakaldı. Sesi yüksek ve öfkeliydi.

Gerçekten de Léonie. En saçma sapan şeyleri sen söylüyorsun. Konuşan ve ağlayan sensin. Emin ol bu evde ölüler yok. Ölüler konuşamaz. Onlar mezarlıkta yatar. Bu kadar aptal olma.

Kandili söndürdü.

Yan odada Thérèse çoktan uyudu. Sen de uslu bir kız ol ve hemen uyu.

Kapı kapandı. Antoniette'in yüksek ökçelerinin sesi sahanlığın tahta zemininden ön merdivenlere doğru gitti.

Léonie yastığının ucunu helezon şeklinde büktü

ve ağzına alarak çiğnedi. Kapının yanındaki gölgelerden doğru bir şey tıkırdadı. Yatak çarşafı gibi dümdüz olup nefes almamaya çalıştı. Dinledi. Şimdi bir hışırtıydı bu, eskimiş terliklerin yerde sürtünmesi gibi. Ağır adımlar. Öne-arkaya. Öne-arkaya. Ve sonra sesler. Bağıran ve şarkı söyleyen ve ağlayan. Onun hiç anlamak istemediği bir dilde.

Gümüş Pasta Tabağı

Martin'lerin arazisinin arka kısmını ormandan bir patika ayırıyordu. Patikanın bir ucu kasabaya, diğer ucu uzaktaki çiftliklere çıkıyordu. Dolayısıyla eğer Martin'lerden biriyseniz ormana çıkmak için en kestirme yol evden en uzak yer olan meyve bahçesine girmek ve onun sonundaki üzerine asma sarılmış duvara tırmanmaktı. Patikanın taşlı çamurlu yoluna atladıktan sonra, *voilà*, oradaydınız.

İlk önce Victorine tırmandı. Çantasını yanındaki büyük taşa dikkatlice koyarak bacaklarını açıp duvara oturdu ve sonra kızları birbiri ardına duvardan aşırttı. Kızların etekleri bellerine kadar açılıyor, bacaklarını duvara sürtüyorlar ve spor ayakkabılarına yosunlar bulaşıyordu. Aşağı indiklerinde çalılara takıldılar.

Bir yerim kanıyor, diye bağırdı Thérèse, yaralandım.

Victorine mendiline tükürdü ve kızarmış olan dizi sildi.

Bu kadar gürültü yapma. Eğer sessiz olursak bir geyik görebiliriz. Buralarda sık sık geyiğe rastlanır.

Üçü birden patikanın ortasında keskin soğuk havayı içlerine çektiler. Bir yanlarında iri budaklı yaşlı elma ağaçları, bir yanlarında da yukarı uzanan kayın ağaçları duruyordu. Her iki tarafta dalgalanan yeşil çayırlar uzanıyordu. Kayın ormanının girişi dardı, bir borunun ucu gibi. Ağaçların arasından zarif hareketlerle ince uzun bacaklı bir yaratığın çıkmasını beklediler. Hiçbir şey çıkmadı. Onlar da ormana girdiler.

Karanlık ve sessizdi. Cıvıldaşan kuşlar yoktu burada, sinek vızıldaması bile, hatta bir inek kuyruğunun hışırtısı bile yoktu. Kayınların tüylü, kurumuş dalları ayaklarının altında eziliyordu. Büyük ağaçların düzgün kahverengi gövdeleri vardı. Güneş ışığı kahverengi zeminin üzerinde beyaz paçavralar gibi duruyordu.

Victorine gezintiye çıkmanın ne demek olduğunu bilmiyordu. Bunu yalnızca İngilizlerin, o zavallı ırkın yaptığını söyledi. Tarlalara ve ormana, mevsimine göre, gerekli olan şey için giderdiniz. Otları tutuşturmak, çiçek ya da mantar toplamak için örneğin. Bugünkü gezi, ormanın ötesindeki tarlaların yüksek yamaçlarında bolca bulunan böğürtlen içindi. Onları kara üzüm ve kuş üzümü ile karıştırarak Victorine güzel konserveler yapardı.

Şarkı söyleyip yürüyerek onlara öncülük ediyordu. Savaştan dönen ve kralın kızı tarafından kur yapılan bir askerin şarkısıydı bu. Asker kızın penceresi-

nin altında trampetini çalar, kız da ona bir gül vermesini ister. Ama asker onu reddeder, çok çirkindir.

Dans mon pays il y a de plus jolies diye şarkı söylüyordu Victorine, onları asker gibi yürüterek: bir ki, bir ki.

Ansızın durdu.

Bakın, işte orada. Yeri burası.

Ne? Hiçbir şey göremiyorum.

Böğürtlenlerin değil. Türbenin olduğu yer burası.

Dimdik tepenin dibinden beyaz bir kaya çıkıntısı çocuklara sarp bir uçurum kadar yüksek görünüyordu. Bir derenin kıvrılarak aktığı küçük çayırlıkta kayaya canlı eğreltiotları dolanmıştı. Su kayanın dibinden çıkıyordu. Orada taştan bir oyukta toplanıyor, yosunların üzerine akıyordu. Parmaklarını suya batırdılar.

Türbe nedir? diye sordu Léonie.

Victorine ellerini beline koydu. Küçük mavi gözleri neşeliydi ve küçümsercesine bakıyordu.

Çok cahilsin. Buraya her sene tatil için geliyorsun, Fransızların arasında yaşıyorsun, hâlâ türbenin ne olduğunu bilemiyorsun!

Léonie'nin yanağına hafif bir yumruk attı.

Çok eskiden yaşamış bir aziz, yani azizmiş demek istiyorum. Adını bilmiyorum. Belki de Meryem'dir. Heykeli şu kaya parçasının üzerinde dururdu, tam şurada, kaynağın tepesinde. Uzun etekli bir elbisesi ve onun altından görünen çıplak parmakları, çok genç bir yüzü ve dalgalı uzun saçları vardı ve elinde bir mısır demeti tutuyordu. Veya çiçek demeti. İnsanlar ona hediyeler getirirdi. Savaştan önceki gün-

lerde insanlar buraya ondan bir şeyler dilemeye gelirlerdi. Özellikle de hasta çocukların iyileşmesi için. Çocukların ayakkabılarını heykelin dibine bir şükran ifadesi olarak bırakırlardı. Bir işaret olarak.

Thérèse ve Léonie kayadan oluşmuş dik duvara, dibindeki çimene ve otlara gözlerini diktiler. Suyun kaynağının önüne geçici bir sunak yapılmıştı. Sanki yıkılacakmış gibi, beyaz kaya parçalarından yüksek bir yığın.

Victorine sözlerini sürdürdü: Yeni rahip geldiğinde, yani bizim *curé*'miz, bu türbeyi yıktırdı. Saçmalık dedi ona. Ormanda değil kilisede dua etmemiz gerektiğini söyledi. Hasat festivali sırasında insanlar buraya gece gelir ve dua edip dans ederlerdi. Bütün bunlara son verdi.

Türbede aziz'den çocukların görebileceği hiçbir eser kalmamıştı. Taştan bir tırnak bile. Eski püskü bir ayakkabı bile. Yeşil bitkiler, beyaz kayalar ve sudan başka bir şey yoktu. Su kaynağının yanında koruluğun göbeğinde yapılmış olan mihraptan başka hiçbir şey kalmamıştı.

Curé, ruhsuz uzun yüzlü, ince ve somurtuk ağızlı, iyi konuşan esmer bir adamdı. Sözler ağzından cübbesinin siyah kumaşı gibi düzgün bir şekilde dökülüverirdi. Onun uzun siyah görüntüsünü yolda fark eden çocuklar kaçarlardı. Thérèse bunun nedenini rahibin yalnızca zeki ve iyi eğitilmiş çocuklardan hoşlanıyor olması diye düşünüyordu. Onun yanında birazcık şansınız olması için büyümeniz ve liseye gitmeniz gerekiyordu. Bir zamanlar kilise rahibi olan bildiğiniz azizler gibi değildi o. Ars curé'u gibi değil. Ya da ol-

ması gereken bütün diğerleri gibi. Daha çok bir kardinal ya da piskopos gibiydi, çok heybetliydi. Adı sanı olmayan ufak bir azizeden çok daha fazla önemliydi o.

Heykeli kendisi mi yıktı? diye sordu Léonie, ya da onu başka bir yere mi sakladı?

Bilmiyorum, dedi Victorine, bir gün içinde yıkıldı ve savaş sırasında oldu, o zamanlar her şey karmakarışıktı. Heykel aniden yokoluverdi.

Yere tükürdü.

Almanlar ormanları mahvettiler. Onları kötü emellerine alet ettiler.

Hangi kötü emellerine? diye sordu Thérèse.

İnsanları öldürmek tabii ki, dedi Victorine.

Kaynağı işaret etti.

Burası bir zamanlar güçlü bir yerdi. Sihirliydi. Artık değil.

Birlikte, yan yana yürüyerek güneş ışıklarıyla yarılmış karanlıkta ilerlediler ve karaüzümlerin olduğu, tepeye giden yolun ortasındaki yamaca vardılar.

Hâlâ Almanlardan nefret ediyor musun? diye sordu Léonie.

Tabii, dedi Victorine, eğer buradaki insanlara neler yaptıklarını düşünürsen. Rose Taillé'ye örneğin.

Ne yaptılar? diye sordu Thérèse.

Ama, dedi Victorin, anlayamayacak kadar küçüksün. Büyüdüğün zaman bir gün anlatırım.

Suratı kızarmıştı. Kıvırcık saçının bir tutamını eline doladı. Ağzını buruşturarak onlara baktı.

Haydi gidip böğürtlen toplayalım.

Halılar

Savaş, tarihin sayfalarını birbirinden ayırmaya yarayan bir çeşit kitap ayracıydı. Victorine bunu her zaman tekrarlardı. Savaştan önce biz. Savaştan sonra o. Savaş sırasında onlar.

Mahallenin çocukları buralarda tamamen başıboş kaldılar, dedi Victorine. Onların ineklere binişini ve inek yarışları yapışlarını hatırlıyorum, ah bu çocuklar, harika bir savaş yaşadılar.

Şimdikinden iyiydiler o halde, dedi Thérèse, eminim ev işlerine yardım etmek zorunda değillerdi.

Ana salonun tozunu alıyorlardı. Thérèse ve Léonie sandalyelerin bacakları, masaların üstleri ve halı ile duvar arasından görünen çinili zemin gibi kırılmayacak şeyleri siliyordu.

Nasıl olduğunu tahmin edemezsin, dedi Victorine, her yerde Almanlar. Adamları bütün kasabaya,

hatta bizim buradaki ek binalarımıza bile yerleştirdiler. Komutanlar da evi ele geçirdi.

Çocukların yaptığı işi denetlemeye başladı.

Hiç düşünmedin mi? dedi Thérèse'e, annen neden bu halıları yere serdirdi?

Thérèse toz bezini havaya atıp tuttu.

Umurumda bile değil. Artık dışarı çıkıp oynayamaz mıyız? Burada işimiz bitti.

Victorine eğildi ve halının bir ucunu kaldırdı.

Bak. Görüyor musun? Alman çizmelerinin izleri. Zemin katta yer tamamen kırmızı çiniydi, hiçbir leke yoktu. Şimdi her yer berbat, her bir santimetrekaresi.

Léonie kırmızı yüzeydeki çiçekbozuğu gibi lekelere baktı. Evin geçmişinin görüntüsüydü bu. Hiç geçmeyecek olan izler. Evin yaraları onları gizleyen halının altında yaşamaya devam ediyordu. Onların orada olduğu-nu biliyorsanız asla unutmazdınız.

O zamanlarda kasabadaki kızlardan biri, diye devam etti Victorine, temizliğe yardım etmeye geliyordu. Sonunda gece de burada kalmaya başladı. Böyle daha kolay oluyordu. Ona yukarıda arka taraftaki küçük odalardan birini verdik.

Bakışları Léonie'ninkiyle karşılaştı. Sesi donuklaştı.

Evet, kız burada yerleştirilmiş olan Alman subaylardan biriyle çok samimi oldu. Onu gece subayın odasına çıkarken görürdüm. Tabii subayın odası ön taraftaki büyük odalardan biriydi.

Neden? diye sordu Thérèse, ne için?

Victorine, parmakları çin vazolarının tozlarını alırken şöminenin üzerinde asılı duran aynanın süslü

çerçevesine hapsolmuş görüntüsüne baktı.

Her neyse, şimdi o kız buradaki fırınlardan birini işletiyor, biz oraya hiç gitmeyiz. İşte oraya gitmeyişimizin nedeni bu. Bilmiyor muydun? Artık o pek saygıdeğer. Ya, evet. Ama biz onun dükkânına hiç uğramayız ve o bunun nedenini bilir. Oraya gitmektense açlıktan ölürüz daha iyi.

Ya, dedi Thérèse, *işbirlikçi* diyorsun yani.

Çenesini yukarı kaldırdı.

Çok yaşa Fransa! Çok yaşa de Gaulle!

Yemek Tarifleri Kitabı

Victorine küçük kızları güldürmek için patateslerle hokkabazlık yapıyordu. üçünü birden aynı anda havaya atıp tutabiliyordu; bu beceriyi, dediğine göre, çocukken bir gün sirke götürüldükten sonra kendi kendine geliştirmişti.

Yemekte *gougère* var, dedi şarkı söyler gibi, Thérèse, tarifini buluver.

Tarif kitabı masanın üzerinde duruyordu. Hırpalanmış ve çatlamış, mavi, sert mukavva kapakları ve kenarları sararmış kalın kâğıttan sayfaları vardı. Savaş zamanında basılmıştı. Kitabın zor okunan siyah eski tip yazısı, kapkara elbisesi ve mavi kareli iş tulumu ile ışıldayan yüzü ve becerikli elleri olan, kendini işine vermiş bayan hokkabaz Victorine'in kendisi kadar dikkat çekiciydi.

Victorine nefes nefese gösterisini bitirdi. Çocuklar onu alkışladı. Patatesleri hop hop hop diye Léonie'nin tuttuğu sepete attı ve eğilerek selâm verdi. Her ikisinin beline kırmızı-beyaz çizgili büyük kurulama bezleri bağladı ve onların sandalyelerinde otururken masaya doğru eğilmelerini sağladı.

Patatesleri çorbaya koymam için soyar mısın, dedi, ben de *choux* karışımını yaptığım tavayı sana yalatırım. Kek de yaparım.

Fransız kekleri, diye düşündü Léonie, fırından çıktıklarında İngiliz kekleri kadar güzel olmazlar. Ne karaüzüm var üzerlerinde ne kuşüzümü. Ne de karamela.

Fransız mutfağı, diye ısrar etti Victorine. Dünyadaki en iyi mutfaktır!

Mavi gözleri mermer soğukluğuna büründü. Bir eliyle uzun sarı bir bukleyi geri itti. Tahta kaşığıyla yağla yumurtaları çırptı.

Yağ ve beyaz şekerden koyu bir kıvam elde edilecek diye tarif etti Léonie. Yağda yumurta ve jambon, balık ve patates, tuzlu balık, marmelat, çay yaprağı, ekler kek.

Thérèse masanın öbür ucuna bir parça çamurlu patates kabuğu fırlattı.

İngiliz yemeklerinin berbat olduğunu herkes bilir dedi. Beyaz sosta bolca haşlanmış sebzeler, fazlaca pişirilmiş et, anlamıyorum annen bu berbat şeyleri yemek zorunda kalmaya nasıl katlanmış. Artık gerçek bir Fransız olmaktan çıkmış, herkes öyle diyor. İngilizler kâfirdir değil mi Victorine?

Kâfir, Victorine'in yabancılar için kullandığı bir

sözcüktü, katolik olmayanlar için kullandığı. Örneğin şu herkese anlattığı meşhur sirktekiler için.

Léonie ağlamamak için kaşlarını çattı. Dikkatini soyduğu patatese verdi, siyah yerlerini bıçağının tırtıklı ucuyla çıkardı. Patatesin adı Thérèse'di.

Bize sirki anlat, dedi Thérèse Victorine'e, karanlıkta parlayan kostümleri anlat.

Beyaz üzgün suratlı ve gümüş rengi şişkin elbiseli palyaçoyu dinlemeyi seviyordu. Erkek trapezcilerin bacaklarının arasındaki şişkinliği hatırlatırcasına çıkıntılı popolarına yapışan açık mavi taytlarını seviyordu. Güçlü aslan terbiyecisinin adaleli omuzlarından birini açıkta bırakan yıpranmış leopar derisini seviyordu. Victorine ayakları görünmeyen zemine doğru sarkmış bir şekilde, arkalığı olmayan tahta iskemlede tünemiş karanlıkta oturuyordu. Ter, sıcak saman ve hayvan kokusu. Sonra trampetin çalınışı ve son derece üzgün suratlı bir palyaço oturduğu yere doğru geliyor ve Victorine kaçmak istiyordu.

Sirk, diye başladı Victorine kek karışımının olduğu kabı onlara doğru uzatarak, çingeneler tarafından işletiliyordu.

Sesini kulak tırmalayan bir fısıltıya dönüştürdü.

Eskiden çingenelerin çocuk çaldıkları söylenirdi. Küçük, kıvırcık saçlı sarışın çocukları ve onları sonra öldürürlerdi.

Thérèse parmaklarını yaladı.

Ne!?

Evet. Tıpkı Yahudler gibi. İnsanlar Yahudilerin Hıristiyan çocukları ve bebekleri çaldıklarını söylerlerdi. Onları öldürürler ve kanlarını Fısıh bayramı ekme-

ğini yoğurmak için kullanırlardı.

Gerçekten mi?

Tabii artık buna kimse inanmıyor. Ama eskiden inanırlardı.

Kilise Yahudilerin imana gelmesi için bizim dua etmemiz gerektiğini söylüyor, dedi Thérèse.

Léonie'nin aklı karışmıştı. İsa da bir Yahudiydi, öyle değil mi?

Evet, aptal şey, ama sonra Hıristiyanlığı ortaya çıkardı, değil mi, onun için bütün Yahudilerin Yahudiliği bırakıp Katolik olmaları beklenirdi, ama olmadılar. İsa'yı öldürdüler. İsa'nın çarmıha gerilmesi aslında onların suçuydu. Komünistler kadar kötüydüler. Pişmanlık duyup tövbekâr olmaları için gerçekten dua etmelisin.

Yaa!

Léonie kek kabından kek karışımını yalamayı sürdürdü. Onun gittiği ve Londra'nın kuzeyinde şehir dışındaki ilkokulda birçok Yahudi öğrenci vardı. Onların evine çaya gittiğinde bir sürü lezetli şey yerdi. Krem peynirli ve füme somon balıklı tatlı küçük ekmekler, çavdar ekmeği, ufak salatalıklar, haşhaşlı ve tarçınlı hamur işleri. Ama şimdi bu anılardan kaçınıyordu. İşaret parmağıyla beyaz pyrex kasenin içini sıyırdı ve hiçbir şey söylemedi.

Az sonra annesini aramaya gitti. Madeleine evin arka kısmındaki limonlukta kırmızı-siyah hasır masada oturmuş, onun üzerine yaydığı şal desenli yeşil ve mavi renkli kumaşa kâğıttan kesilmiş bir patron iğneliyordu. Léonie'yi görünce şaşırdı.

Böyle güzel bir günde evin içinde ne halt ediyor-

sun? Dışarıda Thérèse ile oynuyor olmalıydın.

Victorine'e yardım ediyorduk dedi Léonie, her neyse, neredeyse ikindi kahvaltısı zamanı.

Madeleine kaşlarını çattı.

Onunla bu kadar çok vakit geçirmemelisin biliyorsun. Thérèse'le birlikte kendi kendinize bir şeyler yapmalısınız. O senin ev sahibin herşeyden önce.

Léonie patronu parmak ucuyla düzeltti. Bir toplu iğne alarak onu siyah bir V ve bir noktayla işaretlenmiş olan bir pensin üzerine soktu. Madeleine bir sürfle makası alarak kumaşı kesmeye başladı.

Babam buraya gelmeyi sever miydi? diye sordu Léonie, bu evi sever miydi?

Madeleine işine vermişti kendini. Güçlü parmaklarıyla makası yönlendirerek patronun üzerine eğildi. Sesi Léonie'yi başından savmak için kullandığı cırlak tonda değildi şimdi. Daha sıcak, daha hoştu.

Ah, evet severdi. Louis ile gerçekten iyi anlaşırlardı. Louis Antoinette'le evlenmeden önce bile arkadaştı onlar. Burada pipolarını içip sohbet ederek saatlerce otururlardı. Burada yemekten önce aperitiflerini alırlardı, sonra da kahvelerini. Ya da Maurice Louis'e tarlada yardım etmeye giderdi. Antoinette'i de severdi. Savaş patlak verdiğinde ve erkeklerin çoğu evlerinden uzaktayken onun bana ne kadar gereksinimi olduğunu anlıyordu, İngiltere'ye geri dönüp onu yalnız bırakamayacağımı anlıyordu. Derdi ki: canını sıkma, hatun, artık iki evin var, hepsi bu.

Patronla kesilmiş manşet masanın bir tarafından sarkıyordu. Dokununca ele yumuşacık gelen, beyaz bir gölge gibi ince telası vardı. Şal desenli kumaşın al-

tında gizliydi.

Sana Maurice'nin bütün şarapları saklaması için Louis'e yardım etmesini hiç anlatmadım mı? dedi Madeleine, bu sana babanın burayı ne kadar sevdiğini gösterir.

Şal desenli kumaşın başka bir parçasını masaya yaydı ve üzerine başka bir patron iğneledi. Öbür manşetti bu.

Aslında anlatacak çok fazla bir şey yok. Paris'in düştüğü ve Almanların her yeri ele geçirmeye başladığı zamandı. Kasabada yaşayanlar bunun, yani Almanların bütün varlıklarına el koymasının nasıl olabileceğini tahmin edebiliyorlardı. Onun için bir araya gelip şarap ve elma şaraplarını Almanlar bulamasın diye saklamaya karar verdiler. Bizim kilerlerimiz çok büyük, onları oraya, büyük bir kum yığınının altına sakladılar. Louis, Maurice ve Henri Taillé bütün gece çalışıp yeri kazdılar. Yüzlerce şişeyi gömdüler. Almanlar onları hiçbir zaman bulamadı. Aslında bir keresinde neredeyse buluyorlardı. Yani Antoinette şey yaptığında... yani... Ama sonunda her şey yoluna girdi. Savaş bittiğinde herkes şarabını geri aldı. Maurice'in yardım etmiş olduğunu biliyorlardı. Ona minnettardılar. Onun Fransa'yı sevdiğini biliyorlardı.

Madeleine'in sesi hiç titremiyordu. Sakin bir şekilde kumaşı kesiyordu. Makası uzun zarif atlayışlar yapıyordu. Makas ilerlerken kumaş ikiye ayrıldı. Léonie onu işiyle başbaşa bırakarak mutfağa döndü.

Mutfak boştu. Fırında kabarmakta olan sıcak kek kokuyordu. Elini mutfak masası çekmecesinin tahta kulbunun üzerine koydu. Göğsünün hizasına gelen,

içeri dışarı oynayan tahtadan bir gözdü bu. Pinokyo'nun burnu gibi içeri girip dışarı çıkabiliyordu. Burada Victorine eski margarin kâğıtlarını, ip parçalarını, şekerlemeleri, kırmızı lekeli ve tatlımsı şarap kokan eski şişe mantarlarını saklıyordu. Aynı zamanda kilere giden kapının anahtarını da buraya koyuyordu. Léonie çekmecenin dibini karıştırdı ve anahtarı çıkardı.

Kiler Anahtarı

Kilerin kapısı mutfağın bir köşesinde, dış duvardaki pencerenin yanındaydı. Boyası simsiyah parlıyordu. Kilitli tutuluyordu ve Léonie'nin de çok iyi bildiği gibi oraya girmek çocuklara yasaklanmıştı. Bahçede başka bir kapı daha kilere açılıyordu ve bu da kilitli tutuluyordu.

Bahçeyle ev arasında bir tünel gibi olan kiler yağmurlu günlerde oynamak için mükemmel bir yer olabilirdi. Çok karanlık, çok tehlikeli derdi Antoinette, kırılmış şarap şişeleri kolaylıkla bir yerinizi kesebilir ya da elbiseleriniz örümcek ağları ve tozla kirlenebilir. Léonie bu yasaklamayı kafasına takmamıştı; oynayacak başka birçok yer vardı. Bu büyükler de ne kötü diye düşündü. Gidip oranın nasıl olduğunu göreceğim.

Kapkara demir anahtar kilitte kolayca döndü. Kapı içeri doğru hızla açıldı. Parmakla lekelenmiş olan

porselen elektrik düğmesi ona dar tahta merdivenleri gösterdi. Önce duraladı, sonra merdivenden aşağıya indi.

Evin altındaki bu taştan serinlik toprak kokuyordu. Üzerinde dolaşılmış olan toprak zeminde duruyordu. Uzun siyah kordonun ucundan sarkan tek ampul ona sıra sıra demir rafları gösterdi. Şarap şişelerinin dipleri onun geçerken okşadığı soğuk yeşil aylar gibiydi. Uzun bir fıçı yarılıp ikiye ayrılmıştı. Yumuşak ve tüylü bir şey yüzüne değince durdu. Evden daha derinde bir yerdeydi şimdi, solucanlar ve toprağa gömülmüş olan bütün cansız şeylerle bir aradaydı. Demin yanağına değen bir örümcek ağı mıydı acaba? Kum yığını neredeydi peki? Belki yukarıya geri dönme zamanıydı.

Işık söndü. Mutfağa açılan kapı çarparak kapandı. Léonie merdivenin en alt basamağında durdu ve metal tırabzanı kavradı. Kapkara bir su kucakladı onu, dibini göremediği derinliklere doğru. Bağırmak için ağzını açtığında karanlık doldurdu ağzını, şarap tadında kapkara bir bisküvi gibi. Artık gölgelerin bir parçasıydı. Léonie değildi artık. Küf kokan havaya karışıp gidiyordu.

Yukarıdaki kapı birden açıldı. Mutfaktan gelen uzun ışık kümeleri. Antoinette'in beyaz ve çıplak bacakları, dizlerine değen elbisenin siyah-beyaz kıvrımları, siyah bağlarla sarılmış sandaletli ayakları.

Sesi cırlaktı.

Kilerin ışığı söndü. Aşağıda biri var. Kimdir o? Ne yapıyorsun? Victorine! Madeleine! Buraya gelin!

Léonie yüzünü yukarı çevirdi.

Benim, Teyze.

Beni şok ettin, diye bağırdı Antoinette, hemen oradan çık, duyuyor musun?

Artık oradan gitmesi gerektiği için kiler birdenbire sevimli bir yer oluvermişti. Mutfakta teyzesinin gazabı ve titreyen elleri karşısında büzülmüştü.

Tek bir şey var tahammül edemediğim biliyorsun, diye bağırdı Antoinette: itaatsizlik.

Madeleine kapının oradan lâfa karıştı. Büyüklerin birinden diğerine bir uyarı gitti.

Canını sıkma. Anlamadı. Kiler hakkında bir şey bilmiyor. Ona sadece şarap hikâyesini anlattım, hepsi bu. Sadece bir göz atmak istemiştir.

Antoinette kiler kapısını kilitledi ve anahtarı masaya fırlattı.

Neden hepiniz beni biraz yalnız bırakmıyorsunuz?

Kırmızı Valiz

Antoinette'in valizi kırmızı kumaşa sarılıydı. Onu taşımaktan beli bükülmüştü. Gümrük salonu boyunca sürükledi onu. Gemiden inmişti ve çıkış yolunu arıyordu. Léonie onun arkasından geliyordu. Yanına tebeşirle bir işaret koyup geçmesine izin vermeyi bir yana bırakın, üniformalı gümrük memurlarından hiçbiri kırmızı valize dokunmuyordu. Antoinette giderek daha sinirli bir şekilde aşağı yukarı yürüdü. Arkasında Léonie sürükleniyordu. Kırmızı ve tehlikeliydi o valiz. Gümrük memurları bunu biliyordu. Bu onlara çıtlatılmıştı. Bombaydı içindeki, patlayıp onları parçalara ayırmak için ayarlanmış. Kırmızı et parçalarına. Antoinette koşmaya başladı. Camlı kapıların ardından Nazi subayları tarafından izleniyordu.

Léonie'nin yatağı ıslaktı ve kokuyordu. Ağlayarak oturdu. İşiteceği azarı şimdiden duyuyordu. On

yaşındasın ve yatağını ıslatmışsın. Senin yaşında olacak iş değil. Yatağından çıkıp Victorine'i bulamayacak kadar korkmuştu. Odası teyzesinin kırmızı çılgın sırıtışıyla doluydu.

Kanepe

Doktorun arabası uzun ve siyahtı. Evin önündeki çakılların üzerinde çatırtıyla döndü ve sonra beyaz taşları etrafa sıçratarak kapıların arasından hızla geçip gitti. Madeleine bahçe kapısını kapattı. Yavaş yavaş eve geri döndü. Thérèse ve Léonie'nin üst katın penceresinden kendisini seyrettiğini görünce şöyle bir dikleşti, gülümsedi ve el salladı.

Haydi, dedi Victorine, saçmalık yok, şu elbiseyi giy ve tartışma lütfen Thérèse.

Victorine ıslak bir elbezini Léonie'nin suratındaki bir noktada ısrarla gezdirdikten sonra onu kulaklarına sokuşturdu ve darmadağınık saçlarına bir fırçayla saldırdı. Kolalanmış pamuklu elbiseler kaşındırıyordu. Çocuklar derin nefes alıyor ve arkadaki düğmeler iliklenirken kürek kemiklerini içeri çekmeye çalışıyorlardı. Kabarık kollar koltuk altlarında çok dardı ve etleri-

ni sıkıştırıyordu. Parmak uçları ve topuğu kalın, dantelli beyaz çoraplar, onların üzerinde siyah bantlı ayakkabılar, Léonie ve Thérèse artık hazırdı. Birbirlerine şöyle bir bakıp aniden merdivenlerin cilalanmış tahtalarından tırabzanları tutarak kaydılar. Ayakkabıların tabanı kaygandı, kaymak istiyorlardı.

Davranışlarınıza dikkat edin, diye seslendi Victorine arkalarından, bizi utandıracak bir şey yapmayın.

Kasabanın hanımları çoktan gelmişlerdi ve Antoinette'le birlikte beyaz salonda oturuyorlardı. Burası, zemin katta, evin yan tarafında dışarı doğru taşmış, büyük çayıra ve ahırlara bakan bir odaydı. Üç duvarında birden pencereleri olduğu için her zaman çok ışık alıyordu. Çok bol ışık. Parlak ışık. Oda ölüm gibi soğuk bir beyazdı. Beyaz kabartmalı duvar kâğıtları, pencerelerde beyaz müslin perdeler, şöminenin ve sehpaların üzerinde beyaz porselen heykeller, kanepenin koluna katlanıp konmuş olan şalın beyaz danteli.

Çevresinde doktorun eşi, eczacının eşi ve öğretmenin eşi olan Antoinette buraya uzanmıştı. Hepsi ipek elbiseli, eldivenli ve şapkalıydı. Thérèse'in ensesindeki kıllar diken diken olarak Tehlike diye bağırdı. Kasvetli renkler. Alçaltılmış sesler. Yaşlı karga sürüsü diye düşündü, bizi didiklemeye gelmişler. Thérèse, Léonie'yle el ele tutuşarak henüz kimse onu görmeden ilerledi.

Kanepe parlak ve dümdüz sarı-mavi satenle kaplanmış, sarı parlak kordon ve püsküllerle süslenmişti. Kumaşa uygun renkte satenden yapılmış küçük sert yastıklar her iki yana sıkıştırılmıştı. Tahtadan yapılmış kıvrımlı ayaklarının uçlarında altın pençeler vardı. Antoinette rahat görünmüyordu. Sanki her an kayıp dü-

şüverecekmiş gibiydi. Kanepe ona tahammül ediyordu sanki. Her an sarsılıp onu sırtından atıverecek, parlak zemine beyaz bir yığın olarak yapıştıracak gibiydi.

Hanımlar başlarını kaldırdı. Thérèse koca bir gülücükle ve fırfırlar içinde, bir ayağını öne doğru uzatarak başını hafifçe eğdi ve herkes onu sevdi, okşadı, öptü. Annesinin omzuna yaslandı, yanak yanağa durarak onun saçlarını okşadı. Avuçları terleyen Léonie herkesin elini sıktı. Antoinette gülümsedi.

Küçük kızlar cumbadaki sedire geçtiler. Cıkcıkları, fısıldaşmaları duymak ve çevrelerindeki iç çekişleri ve sessizlikleri anlayabilmek için kulaklarını diktiler.

Ne zaman.

Tanrı kısmet ederse.

Uzun bir teselli dönemi diye mi düşündü?

Sonra.

Böyle.

Beyaz salonda duygu çok yoğundu. Léonie'nin nefret ettiği ve İngiltere'de bırakmış olduğunu sandığı beyaz sütlü peltenin katılığı gibi yoğundu. Hem de Fransa'da ve yapış yapış.

Neden onu daha önce göndermedin ki?

Yıllardır çok çalışıyordu.

Victorine çay tepsisiyle içeri girdi. Çocuklar için hazırlanmış, üzerlerine karaüzüm reçeli sürüldüğü için pembeleşmiş, her biri buruşuk kararmış kenarlı ve krema sürülmüş sarı tatlı ekmek dilimleri. Üzerlerine hindistan cevizi dökülmüştü. Léonie'nin midesi bulandı. Thérèse'in eteğini çekiştirdi. Antoinette bunu farketti, ellerini çırptı.

Haydi çocuklar gidip dışarıda oynayın.

Birbirlerine kızgın bakışlar fırlatarak evin ön tarafında, bahçenin köşesinde, beyaz taşın sivri ucunda gezindiler. Kirletmemeleri ve yırtmamaları gereken temiz elbiselerinden dolayı oraya yabancı gibiydiler. Tombul yabancı Léonie Fransızca'yı unutuyor, kan-ter içinde, ayakkabısının burnunu çakıl taşlarına sürtüyordu. Nefret ettiği her şey beyazdı: şu kremalı ekmek; vaftiz törenindeki şekerli bademler kadar sert olan bu küçük taşlar, ikindi kahvaltısında yedikleri, çırpılmış yumurta akı denizinde yüzen, beyaz sümbüller gibi kıvrımlı pirinç tatlısı, terli avuçlarının kirleteceği masa örtüsünün ipek kumaşı, beyaz salondaki şöminenin soğuk mermeri, çorbanın dibinde gizlenen tapyokanın parlak incileri. Meme kanseri de beyaz, diye düşündü. Deri ve kemiğin, sargı bezlerinin ve hastanelerin beyazlığı. Büyüklerin söylemediği bütün sözcüklerin.

Ama Thérèse beyazı seviyordu. Onu tanımlayan sözcükleri seviyordu: lekesiz, saf, kusursuz. Rahibelerin keten başlıklarının sertliğini, annesinin pazar günü giydiği eldivenlerin ütülenmiş temizliğini, İlk Komünyon gününde onun etrafında dolanan uzun tül eteklerin sürüklenişini, kasaba gelinlerinin tüllerinin yumuşak saydamlığını seviyordu. Louis onu küçük kartanem, küçük çiçeğim, vadideki küçük zambak diye çağırınca çok memnun oluyordu. Doktorun hasta annesini beyaz yorganlara, beyaz örtülere, beyaz battaniyelere sardığını düşündü.

Léonie gözlerini kapatıp kaşlarını çattı. Bazı beyaz şeyleri seviyordu. Evet. İngiltere'deki evde ucuz üzümlü çöreklerin üzerindeki önce çıtırdayan, sonra eriyen şekerli kremayı. Gözlerini tekrar açtı, Thérèse'e göz kırptı.

Haydi gidip kilerde oynayalım, Victorine'in haberi olmaz, hâlâ çay hazırlamakla meşgul.

Thérèse duraladı. Böylesine olağandışı bir günde, en iyi yazlık elbisesini de giymişken, beklenmedik bir şekilde hareket etmek belki de hakkıydı. İtaatkâr olmamaya karar verdi. Léonie'nin ardından yavaşça gitti. Tahta merdivenlerden aşağı süzüldüler.

Başlarının üzerinde yay şeklinde duran çatı kemerlerinden örümcek ağları sarkıyordu. Şarap rafları tozluydu. Thérèse tozlu soğuk demirin üzerinde başparmağıyla zikzak çizdi. Sonra öne doğru eğilip tozu üfledi. Dimdik durdu, kollarını öne doğru uzattı, gözlerini kapadı.

Bak. Ben bir uyurgezerim. Senin küçükken olduğun gibi.

İçinde durdukları ışık kümesi, çevreden sinsi bir hayvan gibi yaklaşan karanlıktan keskin bir biçimde ayrılmıştı. Léonie ürperdi.

Daha çok hayalete benziyorsun, diye fısıldadı.

Thérèse kendi boyu kadar bir fıçının etrafından dolaşarak yol bulmak istedi. Ortadan kayboldu. Léonie saniyeleri saydı. Gümbürtüyü bekliyordu. Thérèse'in düşme sesiydi bu. Léonie kendini fıçının arkasındaki küf kokulu karanlığa attı, bir kol buldu, iki koldu bu, çekti. İkisi birlikte merdivenlerin dibindeki ışıklı yere, nefes nefese düştüler.

Bak ne buldum, dedi Thérèse, tam arkada, duvarın dibinde. Hiç tahmin edemezsin.

Yerinden oynamış yüksek topuğu olan ve güle benzetilmek üzere yapılmış bir tahta düğmeyle tutturulmuş bilekten bantlı, eskimiş kırmızı kadifeden zarif bir ayakkabı.

Bu o, öyle değil mi? Fotoğrafta Anne'nin giydiği ayakkabıların teki, dedi Thérèse. Gençken giydiği ayakkabılar.

Ayakkabının burnundaki tozları süpürdü.

Kaybettiğini hiç söylememişti.

Léonie sıkılmıştı.

Ne diye söylesin ki? Herhalde bir sürü başka ayakkabısı vardır.

Savaş sırasında değil herhalde, aptal şey, dedi Thérèse. O zamanlar ayakkabıları tahta ve mantardan yapmak zorundalarmış, Victorine öyle dedi.

Léonie kuzenine tatmin olmuş bir şekilde baktı. Fiyonk darmadağınık saçlarından sarkmış, yüzü ve kolları toza bulanmış, elbisesinin eteği yırtılmış durumdaydı.

Thérèse bunalmıştı. Merdivenlere doğru döndü.

Başımız belaya girecek. Beni buraya indirmeyecektin.

Ama beyaz salona döndüklerinde kimse onlara aldırmadı. Hanımlar gitmiş, Madeleine ve Louis sessizlik içinde Antoinette'le oturuyordu. Çocukların perişanlığını farketmemiş görünüyorlardı. Çok sessizdiler. Boş boş havaya bakıyorlardı.

Thérèse neşeli bir gülümseme kondurdu yüzüne, annesini öpmek üzere kanepeye sıçradı. Antoinette kızının elinin kavramış olduğu nesneye baktı. Yüzünde eskimiş kırmızı kadife parçaları gibi kırmızı lekeler belirdi. Ayakkabıyı kaptığı gibi şömineye fırlattı.

Gerçekten. Artık sizin yaşınızda eve çöpleri getirmekten daha iyi şeyler yapmalısınız.

Torba

Çocuklar bir şey anlamamıştır, dedi Madeleine, çok küçükler. Tek düşündükleri şey oynamak.

Mutfakta Victorine ile konuşuyordu. Léonie ve Thérèse öbür uçta çizmelerini giyiyorlardı. Louis'le birlikte dışarı çıkmaya hazırlanıyorlardı.

Boğa ipinden kurtulmuştu. Sadece o tarlayı çevreleyen çitteki elektrik akımı boğa kalın bir iple bir kazığa bağlandığından beri kesilmişti. Her nasılsa kendini ipten kurtarmıştı. Her an bir yola inebilir; boynuzlarını indirir ve birine toslayabilirdi. Louis ve kızlar onu yakalayıp tekrar güvenlik altına almak için yola çıktılar.

Boğa, otların daha sık ve ıslak olduğu yerde otluyordu. Thérèse ve Léonie, kafaları tamamen eğik olarak, uzun otların başladığı yere karın üstü yatmış, böceklerle dolu sapların arasından bakıyorlardı. Hap-

şırmak istiyor ama buna cesaret edemiyorlardı. Büyük boğa çok yakındaydı. Sineklerin çevrelediği başını onlara doğru sallarken nefesinin sesini duyuyorlardı.

Louis'in çizmelerinin tabanları öne doğru atıldı. Aşınmış kahverengi fitilli kadife pantolonuyla arkası bir kalktı, bir indi. Kemikli bileği ileri, boğanın ipinin sürüklenen ucuna doğru fırladı. Kızlar onun tiz sesini duydular.

Yakaladım onu!

Victorine'e bağırarak mutfağa koştular.

Tehlikeli bir işti. Boynuzlanabilirdik.

Victorine onların tepesinden Louis'e baktı.

Madame doktordan döndü. Pek iyi şeyler söylemedi diyor.

Biliyorum, diye bağırdı Thérèse, haydi gidip kedi yavrularına bakalım.

Kedi ahırın bir köşesine bir çeşit yuva yapmıştı. Yuvanın dibinde küçük gözleri görmeyen, tostoparlak ve zayıf yaratıklar debeleniyordu. Léonie ve Thérèse samanların üzerinde diz çöktüler. Ahır kapısının gıcırtısıyla arkalarına döndüler.

Baptiste Taillé onların ardından içeri girdi. Mavi gözlü, asker tıraşlı ve kırmızı yanaklı, orta boylu, tıknaz biriydi. Çuval gibi görünen pantalonun dizleri yarılmış ve orta yerinden geçen bir bantla tutturulmuştu. Üzerinde kalın bir iş gömleği ve çizmeleri vardı.

Kedi yavrularından birini kuyruğundan yakaladı ve onun çığlıklarına gülerek havada öne arkaya salladı.

Hepsi bugün boğulacaklar, diye şarkı söyledi, ge-

lip izleyecek misiniz?

Yavruyu bir elinden öbürüne atmaya başladı. Léonie ve Thérèse onu fark etmemiş gibi yaptılar. Sosyal tabakaların birbirinden ayrılığını belirtme yoluydu bu. Belli bir uzaklık korunmalıydı. Baptiste kuralları çiğniyordu. İkinci bir kedi yavrusunu aldı, her iki elinden de birer tane sallandırarak onları havada çarpıştırdı. Islık çalıyordu. Parlak gözleri kızların bir şey söylemesini istercesine bakıyordu.

Kızlar arkalarını döndüler. Léonie böyle olması gerektiğine üzüldüğünü farketti. Onların genç hanımlar olduğunu kanıtlamak, onu daha fazla zulüm gösterisinde bulunmaya kışkırtmak için kendisi ve Thérèse tarafından sessiz bir hoşnutsuzluk ortaya konmalıydı. Birlikte oynamak istemedikleri fikrini desteklemek üzere yapılan aptalca bir plan. Anne kediyi bir kez daha okşadı, içini çekti, kafasını yukarı kaldırarak Thérèse'in arkasından ahırdan çıktı.

İngiliiiz domuzuuu, diye bağırdı Baptiste arkalarından.

Bir zamanlar uşakların kaldıkları yer olan Louis'in şimdiki atölyesine giden tahta ve sallanan dış merdivenleri zorlukla tırmandılar. Burada Louis, oturacak yerlerine taze saman doldurup kımıldayan bacakları sabitleştirerek sandalyeleri onarıyordu. Resim çerçevelerine yeniden yaldız sürüyor, kırık fincanları ve tabakları yapıştırıyordu. Bugün ise etrafında boyalar ve boya çözücüler, iplik yumakları, eski makaralar ve elektrik aletleriyle oturuyor, ama çalışmıyordu. Bir mantar parçasıyla oynuyor ve boş piposunu çekiyordu.

Çocuklar en üst merdivende durarak yarı açık kapıdan onunla konuşuyorlardı.

Kedi yavrularının öldürülmesi gerektiği doğru mu?

Boğulacaklar, dedi Louis, evet. Bu öğleden sonra.

Onların kim olduğunu hatırladı. Yüzüne bir gülümseme kondurdu, elini kaldırdı.

Haydi git, küçük prenses. Şimdi işim var.

Yemekten sonra kızlar mutfak kapısının arkasına saklanarak oradan çevreyi gözetlediler. Louis elinde battaniyeye sarılmış bir bohçayla ahırdan çıktı.

Kloroform, diye fısıldadı Thérèse, hiçbir şey hissetmemeleri için.

Louis elindeki bohçayı yağmur sularının biriktiği fıçıya boşalttı. Hepsi buydu. Sudan çıkarılan ölü bedenleri, ıslandığı için parlayan tüyleriyle fareden bile küçüktü. Baptiste elinde bir torbayla geldi ve ölü hayvanları içine koydu. Adam ve oğlan birlikte mutfak bahçesi yönünde uzaklaştılar.

Açlıktan ölüyorum, diye bağırdı Léonie. Çay saatine ne kadar var?

Rose Taillé'nin bir gözü var, ama onun iki, diye fısıldadı Léonie. Oldukça normal sayılır.

Sadece bir gözü mü? diye sordu Léonie.

Küçükken bir saman tırmığının üzerine düşmüş, dedi Thérèse, herkes bunu bilir. Önce kör olmuş, sonra, biraz daha büyüyünce ona camdan bir göz takmışlar. Hangisinin takma olduğu anlaşılıyor, yeşil olan. Öbür gözü mavi.

Onunkiler de mavi, dedi Léonie.

Tam olarak ne renk olduğunu anlamam için ona

bir daha bakmam gerek diye düşündü.

Reçelli ekmeğini keyifle ısırdı.

Tabii ki mavi, dedi Thérèse, burada herkes onun mavi gözlü olduğunu bilir. Sen bile, yarı İngiliz.

Yarı Fransız olduğunu hatırlatmaya gerek görmedi Léonie. Zihninde canlanan yüze verdi dikkatini, karanlıkta gören ve içinde renkli şeyler olan tek göze.

Mihrap

Louis'le evlendiğinde Antoinette modernleştirmek için evi biraz değiştirdi. Eve iki banyo koydurdu ve yatak odasının bitişiğine bir giyinme odası yaptırdı. Bu, dolaplarla kaplı, bir çeşit kısa koridordu. Uzun bir döner ayna, ışığı bir köşede yoğunlaştırıyordu. Uzak köşede beyaz bir lavabo parlıyordu, altında da bir çeşit kapalı porselen kova. Kapının önünde düzgün durmayan yeşil bir kilim vardı. Oymalı koltuğun arkasına doğru atılmış olan çoraplar ve jüpler yıkanmak için burada bekliyordu. Çay rengi dantelle süslenmiş pembe ipek, ıslak naylon. Sabun, sedir ağacı ve kâfur kokusu.

Bu bir soyunma odası, diye düşündü Thérèse. Annesinin eski bir kimonoyla pufun üzerine çöküp Victorine'le fısıltılı sohbetler yaptığı bir yerdi. Beyaz salondaki hanımlardan bile kötüydüler. Seslerini duyulmayacak şekilde alçaltırlardı. Kazlar gibi tıslarlar-

dı. Kanatlarını açar, havayı döverlerdi. Açık kapının öbür tarafında duruyorsanız çığlık atıp kaçmak gelirdi içinizden.

Thérèse annesini odasını değiştirmek, bir üsttekini almak için ikna etti. İsteğini kibarca öne sürdü, çalışmak için sessiz sedasız bir oda, kitaplarını ve çiçeklerini koymak için daha fazla yer istiyordu. Bazı sözcüklerden, giyinme odasının atmosferinden uzaklaşmaktı demek istediği. Hastalığının herhangi bir şekilde kızını üzmemesini isteyen Antoinette hemen razı oldu.

Thérèse bir gün boyunca eşyalarını yeniden yerleştirmekle uğraştıktan sonra kuzenini odasına bakması için yukarı çağırdı.

Biraz küçük bir kilise gibi, değil mi? dedi Léonie.

Kapının karşısında uzakta kalan duvarda büyük siyah bir haç üstünde İsa vardı. Onun dibinde küçük bir masanın üzerinde mavi mumlar, Meryem Ana ve azizlerin heykelleri, minyatür papatya vazoları, önüne haç çizilmiş eski bir parça kâğıt üzerinde duruyordu.

Ama bebeğin nerede? diye sordu Léonie. Artık onunla oynamıyor musun?

Thérèse işaret etti. Kendi yaptığı bir mihrabın dibinde bir ayakkabı kutusu vardı. Léonie içine bakmak üzere ilerledi.

O öldü, dedi Thérèse, orada işte, tabutunun içinde.

Léonie kapağı kaldırdı. Yaldızlı kâğıttan yıldızlarla süslenmiş pamuklu örtüyü açtı. Oyuncak bebeğin camdan mavi gözleri pırıldadı. Çıplaktı. Altın sarısı

naylon bukleleri çekip çıkarılmıştı. Neredeyse keldi.

Ölmedi, dedi Léonie, henüz değil. Eğer ameliyat edersek ölmez. Onu kurtarabiliriz.

Dudaklarını büzdü ve Thérèse'e baktı.

Önce senin üzerinde denemeliyim. Doğru yaptığımdan emin olmak için.

Sonunda sırayla cerrah oldular. Hasta rolünü yapan hazır olmak için yatağa yatıyordu. Yeleğinin yukarı çekildiği yer hariç vücudunun her tarafı havlularla sarılıyordu. Cerrah çıkarılması gereken tümörü ararken ürperen bedeni dürtüklüyordu. Taraktan yaptıkları ufak bıçak hastanın göğsünü ikiye ayırdı. Bıçak gıdıklıyor, hastanın susturulması gerekiyordu. Banyo süngerinden olan tümör çıkartılıp yatağın kenarındaki sabunluğa atıldı. Sonra dolmakalemden bir iğne yaranın iki kenarını mavi çapraz özenli bir dikişle birleştirdi.

İkinci kez bazı incelikler de eklediler. İğneyle anestezi uyguladılar. Cerrahın bir sonra yapacağı şeyi tahmin etmemesi için uyumakta olan hastanın gözleri bandajlanıyordu. Ağzı kapanıyor ve Thérèse'in sabahlığının kuşağı ile yatağa bağlanıyordu. Cerrah hem kendinin hem de hastanın elbiselerini çıkarıyordu.

Pencerenin altındaki bahçeden Victorine'in onların nerede olduğunu soran sesi geldi. Arka merdivenlerden aşağıya indiler. Mutfak boştu. Léonie ocağın ağır yuvarlak kapağını açtı ve Thérèse ayakkabı kutusundaki canı çıkmış bebeği çatırdayan kızıl alevlerin içine bırakıverdi. Kısa bir dua okuduktan sonra Victorine'i bulmak üzere bahçeye koştular.

Kara Gözlükler

Rahibe Dosithée'nin kendini Tanrı'ya teslim ettiği kutsal ölümünün haberi siyah kenarlı bir zarfın içinde siyah kenarlı bir kâğıtta geldi. Son saatlerine mutluluk egemendi. Kanserle uzun mücadelesinden sonra artık sonsuza dek İsa'nın kollarında dinleniyordu.

Öğle yemeği sırasında bunu Madeleine'e ve çocuklara okurken Louis kaşlarını çatmıştı. Kartı yere bıraktı ve önündeki tabaktan *oeufs soubise*'yi servis yapmaya başladı.

Antoinette cenazeye gidemeyecek kadar hasta, dedi ve yalnız da bırakılmamalı. Ve benim de çiftlikte yapacak çok işim var. İşte böyle.

Madeleine çatalını alıp yemeye başladı. Bu çocukların da yemeğe başlayabileceklerinin işaretiydi. Léonie iştahla yemeye başladı. *Oeufs soubise* en sevdiği yemeklerden biriydi. Az pişmiş yumurtaların üze-

rinde kremalı soğan sosuydu bu. Hiçbir zaman yavaş yiyerek yemeğin tadına varan Fransızları anlamamıştı. Yemeği yalayıp yuttu. Özür olarak da kendi kendine çok aç olduğunu söyledi.

Thérèse çok aç değildi. Yemek dolu tabağın üzerinden doğru babasına baktı.

Sevgili babacığım, birlikte cenazeye gidemez miyiz? Sen ve ben? Ne de olsa vaftiz annemdi.

Louis omuzlarını kaldırdı.

Sen çok küçüksün, bebeğim. On yaşındaki küçük kızlar cenaze gibi kötü şeylerle ilgilenmemeliler.

Thérèse onun yanına gitti. Yüzünü koluna sürttü. Genellikle bu babasını güldürür ve onu kucaklardı. Bugün ise onu başından savdı. Madeleine'le konuşuyordu.

Şu kahrolası kasvetli manastır. Oraya elbiseler için gitmiştim, çünkü Antoinette benden fotoğraf çekmemi istemişti. Ama bir daha asla, Tanrı şahidimdir. Onu oraya gömmeye her zaman karşı çıkmışımdır.

Léonie *sauce mornay*'in son kırıntılarını toplamak için çatalını tabağında dolaştırdı.

Tante Antoinette de rahibe olmak istiyordu, değil mi? Gençken yani, diye bir yorumda bulundu. Savaştan önce. Bana öyle demişti. Yıllar yıllar önce.

Ağzın doluyken konuşma, dedi Louis sert bir şekilde.

Cenazeye gidemeyen Thérèse'i teselli etmek için o öğleden sonra yeni bir oyun oynadılar. Karmelite.

Ona şöyle diyelim, dedi Thérèse: her şey aşk için.

Karmelitler karamela gibi kahverengi doğmuşlar. İnsanlardan uzak yaşayan karmelitler tatlı yemezler,

yalnız yaşadıkları kulübelerinde kızarmış ağustosböceği, çekirgeler ve dövülmüş karıncalarla beslenirlermiş. Kullanılmayan domuz ağıllarında torbaların üzerinde uyurlarmış, uzun sakalları ve âsâları varmış, yalınayak gezerlermiş. Çok sıcak olduğundan sadece bir peştemal takarlar, ama misafirleri geldiğinde daha saygın görünmek için üzerlerine bir leopar kürkü alırlarmış. Charlottlar denen zalim kadınlar bunları baştan çıkarmak üzere geldiklerinde bütün giyeceklerini çıkarıp domuz ağılının arkasındaki ısırgan otu dolu yoldan kaçmışlar. Thérèse bu noktadaki gerçekçiliğe karşı çıktı. Çıplakmış gibi yapmak yeterdi.

Léonie Charlotte oldu. Kostümü için kasabadaki *bar-tabac*'da asılı olan bir film afişinden esinlendi. Mayosunu ve onun üzerine önünü açık bırakarak muşamba yağmurluğunu giydi, kara gözlükler ve dizi dizi plastik boncuk taktı, Victorine'in giyinme dolabında bırakmış olduğu arkası açık yumuşak terlikleri giydi. Başına Madeleine'in şifon eşarbını sardı ve bir kalçasını öne doğru çıkararak dudak büzme taklidi yaptı.

Onun rolü domuz ağılında oturup gazetesini okuyan Thérèse'in dikkatini dağıtıp onu kendisine baktırmaktı. Boşuna Thérèse'e kur yapıp etrafında kedi gibi mırıldadı.

Çok güzel, dedi Thérèse sonradan, tam da şeytanın yapacağı gibi.

Şeytanın yardımcısı bu oyunda kazanamaz, dedi Léonie, bu adil değil.

Thérèse gazetesini yere bıraktı.

Tamam o zaman. Haydi "şehitleri" oynayalım.

Domuz ağılı mezarlığın zeminine dua ederek

oturdular. Ağlaşıp zincirlerini şakırdattılar ve aslanlar tarafından canlı canlı yenmenin nasıl bir şey olacağı hakkında yorumlarda bulundular.

Ben aslan olacağım, dedi Léonie, bendeniz aslan.

Önce Romalı bir yüzbaşı olup biraz işkence yaptı. Bu kendini iyice vahşi göstermek içindi. Thérèse'in kemikleri çatırdayana kadar onu işkence aletine gerdi, göğsünü zalim kerpetenle yırttı, sonra onu dallarla kamçıladı ve tekerlekle yaraladı. Thérèse Hıristiyanlıktan vazgeçmedi. Bunun için cezası arenaya atılmaktı. Vahşi hayvanlar tarafından parçalanmak üzere.

Arenada ölümü oynadıkları ilk seferde Hıristiyan bu kana susamışlık atmosferinden etkilenerek aslanı ısırdı. Léonie kolunu ovuşturdu, çok kızmıştı.

Böyle yaygara yapmadan ölmen gerek. En önemli yeri bu.

Tekrar başladılar. Léonie dört ayak üzerinde azize doğru sürüklenerek hırladı. Dişlerini Thérèse'in bacağına geçirdi. Hem de var gücüyle. Thérèse gözlerini gökyüzüne çevirdi, kahramanca güldü ve yere düştü. Léonie tozu eşeledi.

Çok çabuk öldün!

Bir kez daha denediler. Bu kez Léonie'nin yeleleri ayçiçeğinin parlaklığı gibi capcanlı dışarı fırlıyordu, kürküyse muz gibi sarıydı. Bitlerini arayarak kaşındı. Yer altındaki tünelden gün ışığına çıkıp kana bulanmış kumun üzerine atlarken hırladı. Kalın kuyruğunu salladı. Ağır ağır gezindi.

Thérèse bir köşede diz çökmüş, ellerini birbirine kenetlemiş, gizleniyordu. Aslan, soğan kokan sıcak

nefesini suratına üfleyecek kadar ona yaklaştı. Aslan gülümsedi ve ağzını açtı.

Şehit bağırdı: bir mucize gerçekleştiriyorum, beni durduramazsın.

Bir avcunu açtı. İçinde ipeksi kahverengi bir karamela duruyordu. Aslan kükredi. Dili dışarı fırladı. Şehidin elini şapırtılı bir şekilde yaladı ve karamela yok oldu.

Aslan mırıldadı. Şehit olmaya yanaşmayan azizeyi yakalamak için numarasını yaptı. Sırt üstü yattı, yuvarlandı, pençelerini salladı. Azize yağ gibi yumuşak, benekli göbeğin, o yumuşak ve tüylü beyaz kürkün cazibesine dayanamadı. Öne eğilip aslanı okşadı. Rahatla-mış bir şekilde ve vereceği vaazı düşünerek. Tanrı tarafından yenilmez kılınan Meryem'ler, bunun gibi birşey. Oklar saplanmış gümüş bir zırh giymiş olarak ve yakarıp dine dönen kana susamış dinsizlerin gürültüleri arasında.

Aslan sıçrayıp pençe attı. Azizeyi yere vurdu, onun yeri döven kollarını ve bacaklarını kendininkilerle bastırdı.

Ben kazandım, ben kazandım, diye bağırdı Léonie, seni yendim.

Hiç de bile, diye çığlık attı Thérèse, ben senden daha iyiyim, sana göstereceğim, seninle bir daha hiç konuşmayacağım.

Toprağın üzerinde, nefes nefese, toza bulanana dek kavga ettiler. Sonra kafaları kostüm yığınının üzerinde, vücutları gevşemiş bir şekilde sessizce yattılar. Terlemiş ve bunalmışlardı. Ilık havanın üzerlerinden su gibi geçmesine izin verdiler. Uzun bir süre

konuşmadılar. Her ikisinin de parmakları yoklayarak ve araştırarak diğerinin giysisinin içine, diğerinin bedenine kaydı. Sonra biraz daha ileriye, hakkında konuşulmaması gereken, kendilerinde var olduğunu bilmedikleri varsayılan küçük kutulara kaydı elleri. Nefessiz kaldılar. Sıçrayıp gözlerini sımsıkı yumdular.

Thérèse buna ölmek diyordu. Oyunda şehidin ruhunun göğe yükselmeye başladığı an. Ama çok hoştu diye düşündü Léonie, nasıl buna ölmek denebilirdi ki, daha çok yoğun bir şekilde yaşamaya benziyordu.

Cennet böyleydi işte, dedi Thérèse, bu Dosithée Teyze için de hep böyleydi.

Ve Léonie şunları merak ediyordu: cennette acaba aslan olabilir mi? Ve bu yumuşacık karın ve bu kavga?

Sabunluk

Bahçenin öbür ucundaki tuvalet, dedi Victorine şaşkın bakan çocuklara, ilk yapıldığında evdeki tek tuvaletti.

Neden? diye sordu Léonie.

Bilmiyorum, dedi Victorine hamuru açarak, o zamanlarda insanlar oturak kullanırmış. Oturağı yalnız çocuklar değil, herkes kullanıyormuş.

Küçük kulübe hâlâ kullanılmış olduğu günlerdeki gibi kokuyordu. Léonie orayı koklamayı seviyordu. Gübre ve çürümüş yaprakların, telden yapılmış *gardemanger*'de olgunlaşan kavunların ve çöp tenekelerinde kokuşmakta olan her neyse onların kokusuyla dolu olan bahçenin hiç de kötü olmayan kokusunu. Bir adamın düzenli olarak gelip çöpleri topladığını anlatmıştı Victorine. Tarlalara da bu gerekliydi, değil mi? Bir gün Léonie'nin kilisede oturulan sıralar gibi görünen bir yerin üzerindeki maun kapağı kaldırdığını gö-

ren Louis, onun bir daha buraya girmesini yasakladı. Sonra da kulübenin kapısını çiviledi.

Ciddi söylüyorum Léonie, dedi Thérèse, mide bulandırıcısın.

Louis'in koluna girdi ve kirpiklerinin arasından ona baktı. Louis onun çenesini okşadı.

Léonie, Thérèse'in Louis'in dizine tırmanıp bir parmağıyla sarı bukleleriyle oynamasını, ona göz süzerek bakmasını seyretmek istemedi. Mutfağa geri döndü. Victorine'in pencereden dışarı bakışını, bir kovayla kürek kapıp dışarı fırlayışını izledi.

Baptiste Taillé ona işaret vermişti. Victorine'in arkasında oyalanan Léonie'ye göz kırptı.

İki tane yük atı geçti buradan, diye açıkladı, bir sürü at pisliği bıraktılar.

Üçü birden evin yanından aceleyle geçip bahçe kapısından yola çıktılar. Samanla karışmış, daha buharı üstünde, henüz yapılmış, portakal rengi cıvık öbekler. Sebze bahçesi için çok yararlı olduğunu biliyordu Léonie. Victorine ve Baptiste'in onları kürekle toplayışını izledi. Yarısı Martinler, yarısı da Baptiste'in annesi Rose için.

Çocukların kakası kimsenin işine yaramıyordu. Kapalı bir kapının ardındaki dezenfekte edilmiş bir deliğe bırakılıyordu, yavaşça. Hakkında da konuşulmaması gerekiyordu. Sizin sağlığınızla ilgili olarak bunu sadece büyükler yapabilirdi. Léonie tuvalete çıkmak için hiçbir yardıma gerek duymazdı. Fitile falan hiç gerek yoktu, hayır, teşekkürler. Başka hiç kimseye söylemese bile kendi kendine kakasını sevdiğini itiraf edebilirdi. Kendisininkini. Kaka yapmayı.

Louis her zaman kahvaltıdan hemen sonra tuvaleti işgal ederdi. *Le Figaro* gazetesi ve piposuyla birlikte ortadan kaybolurdu. Acele ettirilmemeliydi. Uzunca bir süre yok olurdu. Tuvalet, atölyesi gibi, yalnız kalabileceği ve biraz kafasını dinleyebileceği bir yerdi. Kadınların ona ulaşıp konuşamayacakları bir yer.

Louis bahçedeki tuvaletin kapısını çiviledikten sonra Léonie onun hemen arkasından içerideki kapıyı kullanırdı. Perdeli pencereyi içeri biraz temiz hava ve güneş ışığı girmesi için açık bırakılmış bulurdu. Küçücük oda pipo tütünü, tıraş losyonu ve kaka kokardı. Üzerine oturulduğunda tahta oturak hâlâ ılık olurdu. Ayakuçları yerde, siyah-beyaz döşemeye zar zor değecek şekilde orada oturur, kapının arkasındaki askıdan sarkan keten havlunun şeffaf yerlerine, tarak kabuğu şeklindeki küçük lavaboya, tavandaki çinilerin siyah-beyaz kenarlarına bakardı. Eflâtun rengi sabun teneke sabunluktaydı.

Çiş yapmak, büyük bir zevkti. Kontrolü büyük bir zevkle bırakmak. Patlayacak gibi olan sidik torbası kendini boşaltırken duyulan rahatlama, rahatsızlığın sona ermesi. Kaka yapmak da buna eşdeğer bir hazdı. Bir kere çok değişken bir şeydi. Bazı günler tavşan kakası gibi sert ve boncukumsu, tokmak gibi kakalar çıkardı ondan. Bazı günler ise kurşun veya saçma gibi. Bazı günler de bacaklarının arasından kahverengi bir yılanın çıkıp aşağı inişini izlerdi. Onu dışarı çıkarmak büyük bir zevkti. Kakası gelince ürperir, poposu dürtülerek açılır, dışa doğru kabarıp kaka yumuşak bir şekilde dışarı bırakılırdı.

Silindi, kâğıdı kutuya attı, rezervuarın tepesinde düğme şeklindeki tulumba kolunu hafifçe çekti. Geniş çukur leğene su doldu. Bir dakika sonra tuvalet bomboştu.

Ölüm de böyleydi işte. Üzerinize birden çöker ve sizi alır götürürdü. Bedeniniz işe yaramaz hale gelir, ortadan kaldırılırdı. Gübre veya çürümüş yapraklar gibi toprağın içine karışırdı. Antoinette'in ruhu hep yaşayacaktı, herkes öyle dedi, ama o gerçekten ruhu muydu? Antoinette çok geçmeden bunun doğru olup olmadığını anlayacaktı. Sabunu gelincik şekilleri olan teneke sabunluktan aldı ve ellerini yıkadı. Pencereyi açık bırakarak aşağıya indi.

Kızartma Tavası

Antoinette üç yıl daha yaşama sıkıca sarıldı. Bu zaman içinde Léonie ve Madeleine, her zaman yaptıkları gibi okulların tatil olduğu zamanlarda Fransa'ya geldiler. Louis daha da zayıfladı ve saçları beyazlaşmaya başladı. Thérèse Le Havre'deki lisede bakalorya için çalışmaya başladı. Elektrik süpürgesi ve toz bezleriyle boğuşurken Victorine daha fazla sinirleniyordu. Ama evdeki hastalığa çabucak alışıldı. Bir zamanlar her şey nasıldı? Bunca şeyin gerçekten değişmiş olduğunu farketmek çok üzücüydü.

Yirmi beş yıl sonra, Thérèse ve Léonie sonunda o günler hakkında konuşmaya başladıklarında o seneye "tuhaf yaz" adını verdiler. O yaz ayaklarını sürüklemiş, ağlayıp sızlanmış, yerlerde sürünmüş, kaçıp gitmişti. Çok uzun bir yazdı. Her iki kızın da on üçüne bastığında başlamıştı. Kalın sesi, zeytin rengindeki teni ve yeşil cam gözüyle Rose Taillé'in evdeki varlığıyla aydınlanmıştı.

Antoinette daha da zayıf düşüp yatağından zar zor kalkmaya başlayınca yalnız kalmaktan korkar oldu. Tek başına orada yatmak, diyordu, çok iç karartıcı, bunaltıcı düşüncelerinden uzaklaşmak istiyordu. Günlük işlerini bir tarafa bırakarak Madeleine olabildiğince uzun süre yanında oturuyordu. Victorine yardım etmesi için Rose'u eve getirmişti. Madeleine her ikisini idare etmek istemiyordu. Onları kendi haline bıraktı.

Daha fazla yardıma ihtiyacın olursa, dedi onlara, kızları yardıma çağır.

O yaz, hemen hemen her gün, Léonie öğle veya akşam yemeğine hazırlanması için dağ gibi fasulye olduğu hissine kapılıyordu. Rose, Victorine, Thérèse ve Léonie mutfak masasına sandalyeleri çeker ve ayıklamaya başlarlardı. İnce yeşil fasulyelerin sadece uçlarının koparılıp kılçığının çıkarılması gerekiyordu. Uçlarını başparmak tırnağınızın ucu kadar kopardığınızda yeşil taze koku havaya yayılıyordu. Başka çeşit fasulyelerin beyazımtrak sarı veya pembe benekli krem renginde olabilen kabuklarının içinden bezelye gibi ayıklanmaları gerekiyordu. Kabuklar başparmağınızın tırnağıyla bastırılarak açılıyor ve sonra fasulyeler ipekimsi keseciğin içinden parmakla çıkarılıyordu. Rahatça oturdukları yerden atılıveriyordu bu iri ve süt beyazı fasulyeler, Madeleine'in koparak öğle yemeğinde tabağına düşen kolyesindekiler gibi. İnci yemeği. İnciler insanın ısırmak istediği tombul pirinç taneleriydi. Pembe benekli fasulyeler minik akik yumurtalar gibi görünüyordu.

Üç ayaklı delikli gümüş süzgeç dolunca elinizi fa-

sulyelerin içine daldırıp onların serin kayganlığını parmaklarınızda hissedebilirdiniz. Akşam yemeğinde üzerine bir kepçe dolusu ekşimsi krema konarak yenebilirdi. Ya da soğan ve sarmısakla yağda öldürülerek havuç ve biberiye ile birlikte pişirilip öğle yemeğinde fırınlanmış kuzu etiyle yenebilirdi.

Parmakları çamurlu fasulye yığına dalıp çıkarken Rose ve Victorine bir yandan konuşuyordu. Kasaba yaşamını birbirlerine detaylı bir şekilde anlatıyorlardı. Lâflıyorlardı. Kendilerine ait olan yerde büyüteçli bir dedektif gibi ağır ağır ilerliyorlardı. Herhangi bir konuyu ele alıp onu kontrolleri altına alıyorlardı. Onu yalayıp yutuyorlardı. Bir konuyu sakız ya da lastik gibi yumuşayıp uzayana ve kafalarına iyice yatana kadar konuşuyor da konuşuyorlardı. Zayıf düşüp, teslim olana ve onların bir parçası haline gelene dek tekrar tekrar aynı şeyi konuşuyorlardı. Trajediyi, felaketi yenip yutulabilir küçük lokmalar haline getiriyorlardı.

Kendi kendilerineymişcesine özgürce konuşuyorlar, diye düşündü Léonie. Kendini görünmez ve güçlü hissetti. Kulaklarını dikip dinledi.

Kendi adamlarını orada yatırmadan önce domuz ağıllarını nasıl temizlediklerini hatırlıyor musun?

Almanlar hakkında itiraf etmemiz gereken bir şey var, çok temizdiler.

Çok temizdiler, orospu çocukları.

Çok kibar ve haklıydı, o subay, hani o gün.

Şu *sales Boches* pisliği.

Zavallı Matmazel Antoinette.

Sonra, onu, bir şekilde ayakkabılarını kaybetmiş mutfak kapısının dışında ağlarken buldum, eve gel-

meye çok utanıyordu.

Uzun bir süre bize söylemedi.

Biz ne yapabilirdik ki?

O başka ne yapabilirdi ki?

Şşşt.

Masanın öbür ucunda Léonie'nin karşısında oturan Thérèse bu mutfak dedikodusunu küçümsüyordu. Evet olabilir, diyordu, bunu ilginç bulabilirsiniz, çünkü siz *İngiliz*siniz. Ne de olsa sadece misafirsiniz.

Burası farklı, diye açıklamaya çalıştı Léonie, Londra'daki mutfağımıza kimse gevezelik etmek için uğramaz. Sadece radyo vardır.

Kitap okuyor olmayı yeğlerdim, dedi Thérèse.

Ama yardım için çağrıldığında mutfağa gelir ve yapılan işin ve konuşmaların tekdüzeliğinden şikayet etmemeye çalışırdı. Dudakları dualar okurdu. Ölmekte olanların ve ölmüşlerin ruhları için. Çalışırken çok neşeli ve normal görünmeliydiniz ki dua ettiğinizi kimse anlamasın. İnsanların sizi dindar sanmalarını ister gibi görünmemek önemliydi. Bu manevi gururun bir ifadesiydi.

Sorun şuydu ki hiçbir zaman yeterli derecede dua edemezdiniz. Bütün hayatınızı kutsal ruhlar için, onların Araf'tan kurtulması için dua etmekle geçirebilirdiniz. Eğer birazcık acı çekmeyi göze alarak, bazı küçük isteklerinizden düzenli bir şekilde vazgeçerek ruhları kurtarabiliyorsanız, bunları yapmamakla bencil bir alçak olurdunuz. Ama nerede dururdunuz? Bu bütün zamanınızı kutsal ruhlar için dua etmekle geçirmek demekse eğlenmeniz nasıl mümkün olacaktı? Eğlenceden vazgeç, diyordu insanlar, her şeyden vaz-

geç, mutlu zamanlardan da, bu da kutsal ruhlar için dua etmenin bir kısmı.

İki kız öğle yemeğinde birlikte, masanın uzak kenarında oturuyorlardı. Alçak sesle birbirleriyle konuşmalarına izin vardı ama bir büyüğün sözünü kesmeye asla. Öğle yemeği sohbetleri Rose ve Victorine'inkinden daha az ilgi çekici oluyordu. Léonie'nin kafasından bu konuşmalar geçerdi. Tığ işi beyaz hırkasının içinde somurtup ekmeğinin iç kısmından küçük adamcıklar yapıyordu. Sandalyesinde kaykılmış bir şekilde, kalkabileceğinin söylenmesini bekliyordu.

Büyüyünce bir yemekten ötekine geçmek için bu kadar uzun süre beklemeyeceğine kendi kendine yemin etti. Eğer isterse hızlı yiyecekti. Dirseklerini masaya koyacak, şarap içmesine izin verilecek, yemek yerken isterse kitap okuyacaktı. Bir köşede orkestra çalarken mum ışığında yemek yiyecekti. Sofrayı kendi istediği gibi hazırlayacaktı, Fransız usulü değil ve hiç kimse çatal ve kaşıkların yüzleri yukarıya dönük olduğu için onu azarlamayacaktı. Uzun uzadıya yüksek sesle konuşacaktı ve herkes onu dinlemek zorundaydı, yoksa yemek yiyemeyeceklerdi. Hiç hasta olmayacak ve çok uzun yaşayacaktı.

Yastıklar

Léonie hasta odasındaki kokudan nefret ediyordu. Okaliptüs kokusunun hâkim olduğu ılık bir havasızlık, öbür kokuyu, Antoinette'in ölüm kokusunu bastıramayan dezenfektanın çarpıcı kokusu. Uzak duruyordu. Günaydın ve iyi geceler demek için kafasını kapıdan uzatıyor ve sonra kaçıyordu. Bu davranışı hem azarlanıyor, hem de hoşgörülüyordu. Kötü İngiliz terbiyesi ortaya çıkıyordu. İngiltere'ye geri dönmek, okula geri dönmek istiyordu ama yapamıyordu. Madeleine onu okuldan almıştı. Burada kalıyorlardı.

Thérèse yatağa oturdu. Antoinette ağzı açık, başı dik duran yastığa düşmüş, uyuyordu. Kesik kesik aldığı soluklar, zor, zor! diyordu. Huzursuzdu. Elleri birbirine kenetlenmiş, havayı yokladı ve orada olmayan birini araştırdı. Ya da Therese'in adını bilmediği birisini. Örtülerin altında Antoinette'in ayakları ve ba-

cakları seğiriyor ve aniden bir yandan öte yana sıçrıyordu. Uyanıkken uygulayabildiği özdenetimi uyurken onu terk ediyor, vücudu kendi karmaşasını dışavururcasına başı boş kalıyordu. Bak, işte ölüyorum ve nasıl olduğunu bilmiyorum.

Saçının turuncu-gri örgüsünün ipi omzuna düşmüştü: Gözlerini açtı ve Thérèse'e baktı. Uzun uzun ve düşünceli bir şekilde.

Çok garip, dedi.

Ve ardından yine derin bir uykuya daldı. Parmakları, Thérèse uzanıp kendi ellerinin içine alana dek havaya asılı kaldı. Antoinette ellerini kızının avcunun içinde sıktı. Thérèse elleri bırakınca tekrar iki yana açılıp havayı yoklamaya başladılar. Thérèse bir kez daha onları avcunun içine alıp tuttu. Annesini geriye doğru çekti. Antoinette tekrar gözlerini açtı.

Emmek için bir parça buz, diye fısıldadı, istediğim bu.

Buzlu su damlarken bile parmakları yanarak Thérèse buzu onun için tuttu. Biraz sonra Antoinette'in çenesinin altında tuttuğu çay tabağında bir su birikintisi oluştu. Şimdi dudakları daha az kuru görünüyordu. Halâ yer yer yaralar vardı. Buzdan parlamışlardı.

Antoinette gülümsedi.

Sen iyi bir kızsın.

Thérèse annesinin küçük pençe gibi eline baktı. Onu hafifçe tuttu: elin bitimindeki kol öyle inceydi ki.

Antoinette, kilerde, görmesin, beni görmesin, yakalamamalı, şimdi güvende miyim? diye mırıldandı.

Gözleriyle etrafı araştırdı. Thérèse onun elini sıktı.

Yine kendini kaybediyorsun, değil mi, dedi, merak etme, ben buradayım, kendini uyumaya bırak, her şey yolunda.

Yemek vakti yiyecekler Thérèse'in tabağında bekleyip durdu. Çatalını domates dolmasına batırdı, sonra bıraktı.

Aç değilim.

İzin verseydi yemekler ağzının içine atlayıp onu koskocaman şişirecekti. Eteklerinin dikiş yerlerinden gerilişinden, kalçalarının sandalyeden dışarı taşmasından, yürürken oynamasından nefret ediyordu. Ne kadar içeri çekerse çeksin sanki hamileymiş gibi dışarı fırlayan karnından nefret ediyordu. Göğüslerinden nefret ediyordu. Çirkin şişko inek, diyordu kendine sürekli. Bu genç kızlık şişmanlığı, sadece geçici bir şey, diyordu Madeleine hiçbir yararı olmaksızın, senin yaşında ben de aynı böyleydim.

Umarım rejim yapmıyorsundur, dedi Madeleine.

Louis başını kaldırıp kızına baktı.

Benim küçük kraliçem güzel koca bir kız olacak. Aman tanrım, bugünlerde kızlar çok çabuk büyümüyor mu?

Thérèse'in gözü ekmek bıçağına takıldı. Onu yeni gelişen kalçalarında ve göğüslerinde kullanmak istiyordu, üstüne yapışan yağları bileğinin hızlı iğrenç darbeleriyle yontmak için. Yağdan duvarlar içine anlatılmaz bir şekilde hapsolmuş ince bir kızdı. Her zaman açtı. Ve açlığına bir kez izin verdi mi, bu oburluğa dönüşüyor, kendisi de sadece bir ağız, dişler ve mideden oluşuyor, durdurulması olanaksız hale geliyordu. Açlıktan ölüyordu. Böyle zamanlarda her şeyi

yiyebilirdi. Bazen kendisini cam parçaları çiğniyormuş gibi hissediyordu, ağzı kan içinde. Bazen yiyeceklerin tıkaç gibi olduğunu düşünüyordu. Eğer yeterince yerse konuşamayacak ve bağıramayacaktı.

Yemekten önce Antoinette kusarken tası tutmuştu. Yumurta sarısı gibi uzun sarımsı iplikler. Thérèse onun sırtını okşamış ve sevecenlikle konuşmuştu. Antoinette tekrar yastıklarına çökmüştü. Bir çocuğunkinden daha inceydi bilekleri. Eklemleri öylesine büyük görünüyordu ki.

Louis'in sesi heyecanlıydı.

Yemeğini ye küçük Thérèse'im. Benim hatırım için.

Thérèse çatalını kaldırdı. Domates dolmasını silip süpürdü, tabağını biraz daha istemek için uzattı.

Meryem Heykeli

Thérèse yerde yüzüstü, kolları iki yana açılmış bir şekilde yatıyordu. Bir haç biçiminde yatıyordu. Olabildiğince kıpırtısız. Kirpikleri yere sürtünüyor, ağzı zeminin cilalanmış helezonlarını öpüyordu. Gözlerini kapadı ve dini ilkelerde yer alan son dört şeye verdi aklını: Ölüm, yargılanma, cennet ve cehennem.

Araf'ta yanmasına izin verme, Ulu Tanrım, doğruca cennete gitmesine izin ver. Yanmasına izin verme.

Doktorun Madeleine'e söylediklerini kapının ardından dulmuştu: Madam Martin'in sadece bir hafta ömrü kaldı. Her an ölebilir.

Rahip çağrıldı. Günah çıkarma sırasında giyilen mor giysisini giymiş olarak ve ölen kişinin yağlanması için kutsal yağların bulunduğu küçük kutuyla gelmişti. Onun ardından yatak odasının kapısı kapandı.

Bunların yeterli olacağından emin olamazdınız. Gerekli olur diye Thérèse aklına gelebildiğince fazla gündelik cefa çekme eylemleri yerine getiriyordu. Ya annesi tam ölmeden önce tövbekâr olacak kadar kendinde olmazsa, eh, o zaman herhalde bir süre Araf'a gidip yanacaktı. Thérèse bunun olmaması için cenneti ayağa kaldıracaktı. Bunun için her sabah soğuk duşun altında zıplıyordu. Kahvesini sütsüz ve şekersiz içiyordu. Ispanaktan ek bir yardım bekliyordu. Günde yarım saatten fazla okumuyordu. Oturduğu zaman ise sandalyesinin sırtına dayanmıyordu. Günde binlerce kez içinden İsa'nın kutsal adını tekrarlıyordu.

Alevlerin çatırtısını apaçık duyuyordu, annesinin bedeninin kavrulup karardığını görüyordu. Annesi büzülüp kâğıttan bir bebek gibi öne düştü. Kanser bir ateşti. Annesini yiyip bitiriyordu.

Thérèse'in İsa'nın giydiği eziyet gömleği veya paslı çivilerle tutturulmuş kemeri yoktu, ne de onun gibi kamçılanıyordu. Bunun için yerde bir haç şeklinde yatıyor ve dua ediyordu.

Onu biraz rahatlatan şey zaman zaman gözlerini açıp yukarı baktığında gördüğü Tanrı'nın Gelini heykelinin görüntüsüydü. Kutsal bakışları, sarı saçlarının üzerinde ince bir tül, genç kız gibi olan belinde mavi bir kuşak, eller huşû içinde kavuşmuş ve bir kolundan sarkan tespihiyle Meryem Ana. Heykelin dibinde, tomurcuklar içinde bir gül dalı, ayağının dibinde de kıvrılarak akan bir nehir ile birlikte Küçük Berdanette heykeli oturtulmuştu. Uzun bir şal baş ve omuzlarını sarıyor, arkada çapraz bağlanıyordu. Hararetle dua ediyordu. Gerçek hayatta o, bir zindanda yaşayan ve

astımı olan bir çoban kızıydı. Gördüğü hayallerden sonra ruhların çobanı oldu ve onları Meryem'e ve tövbekâr olmaya yöneltti. Martinler'in çiftliğinde hiç koyun yoktu. Sadece inekler, ördekler, tavşanlar ve kazlar vardı. Ve kuşkusuz, bu evde yaşadıkları için onlara zavallı denemezdi.

Thérèse kafasında dolaşan düşüncelerden acı duydu. Kafasını kaldırdı ve defalarca yere vurdu.

Hasta mısın? Ne yapmak istiyorsun? Hemen ayağa kalk.

Yatak odasının kapısı açıktı. Madeleine kapı aralığında duruyordu. Korkmuş ve kızmış görünüyordu. Kolları yeni ütülenmiş havlularla doluydu.

Yorulmuştum, dedi Thérèse, onun için birazcık yatıyordum.

Kamp Yatağı

Madeleine ve Victorine kamp yatağını ikinci kata, Thérèse'in odasına taşıdılar. Léonie ve Thérèse yatak takımlarını getirdiler. Dördü birden onu kurmak için uğraştılar. Savaştan kalmaydı. Dirsek gibi birbirine geçmiş metal ayakların üzerindeki kazıklara çadır bezi gerildi. Çadır bezinden oluklar boyunca kazıklar itildi. İşin zor kısmı küçük kazıkları, diğerlerine uyması için aşağı ve yukarı getirmekti. Parmağınızı tahta çiviyle delik arasına kolayca kıstırabilirdiniz.

İşte, dedi Madeleine, nefes nefese, bu iş bu kadar. Sinir şey.

Gergin çadır bezinin üzerine çarşafları ve iki kırmızı yorgan koydu. Thérèse'le göz göze geldi.

Başka sorun istemiyorum. Başka gariplikler yok. Anlatabildim mi?

Léonie'ye, yaramazlık yapmaya kalkışmak yok, beni duyuyor musun, dedi.

Victorine'i de yanında götürerek dışarı çıktı.

Ayakları merdivenleri dövüyordu.

Thérèse onu izlerken Léonie birkaç giysisini dolaba astı. Bir kucak dolusu kitabını Thérèse'in kamp yatağının tepesindeki köşede onun için boşalttığı rafa yerleştirdi. Günlüğünü yastığının altına, geceliğiniyse üzerine koydu.

Beni gözetlemen için buraya getirildin. Senden nefret ediyorum. Seninle bir daha hiç konuşmayacağım, dedi Thérèse.

Léonie geceliğini inceledi. Thérèse'in giydiğinin aynısıydı. Her ikisi de Madeleine'in Le Havre'daki bir ucuzluktan aldığı terilen parçalarından yapılmış ve oyuncak araba gibi pedalla çevirdiğiniz siyah ve sarı yaldızlı dikiş makinesinde çekilmişti. Bu dikiş Madeleine'in epeyce zamanını almıştı. Bundan memnundu. Kafasını dağıtmıştı. Evin temiz, boş ve sessiz olduğu ve Antoinette'in uyuduğu uzun öğleden sonralarda yapacak bir şey çıkmıştı. Pembe, sarı ve mavi gül goncaları olan çiçekli buruşuk kumaşı omuzlarda büzdü, oyduğu boyun çizgisine yuvarlak bir yaka koydu, kabarık kolların ucuna lastik geçirdi, upuzun kenarlarda iğnesini sabırla gezdirdi. Bunu iki kez yaptı. Gecelikler büyük, dize kadardı. Biraz bolca, dedi Madeleine, iğnelerle dolu ağzıyla, kıpırdama öyle Thérèse.

İçleri görünüyordu. Madeleine bunu hesaba katmamıştı. Kızlar yukarıda gösteri yapıp birbirlerine gösterdikleri vücutlarının ışıktaki görüntüsüne kıkırdarken Madeleine tekrar işe koyuldu. Bu kez beyaz zeminde büyük mavi gülleri ve yer yer pembesi olan parlak basmayla Peter Pan yaka, geniş kollar, mavi kurdeleden bağcıklar. Nezih. Güzel. Bunları giymiş

olarak kızlar banyolarından sonra iyi geceler demek için aşağı gelebilirlerdi. Son derece eli yüzü düzgün. Ütü istemiyor, Tanrıya şükür.

Antoinette göz kırpışıyla beğendiğini belirtti. Kızlar yatağının yanında durup saygılı bir şekilde giysilerini gösterdiler. Ama artık o Thérèse'in giysileriyle ilgilenmiyordu. Bunu Madeleine'e bırakmıştı. Tekrar özel morfin yerine çekildi. Sığınağına. Ölümün yanı başındaki odasına. Her biri bir yanağından öptü ve pembe keçeden terlikleriyle yanından ayrıldılar.

Kamp yatağının kenarında oturan Léonie Thérèse'in dilini nasıl çözeceğini düşünüyordu.

Haydi bu gece bir geceyarısı ziyafeti çekelim kendimize, dedi, gizli bir parti. Haydi çatıya çıkalım.

Thérèse aniden başını çevirdi: nasıl?

Uyumamak için yerde oturup hikâyeler anlattılar. Yemek odasında dedelerinden kalan saatin her on beş dakikada bir çaldığını duydular. On bir buçukta ev o kadar sessizdi ki geceyarısına kadar beklememeye karar verdiler.

Léonie, Madeleine'in kasabaya alışverişe gittiğinde kullandığı sepeti kullanmaya karar verdi. Sağlam saplı derin olanı. Onu erzak dolabından ve buzdolabından aldıklarıyla doldurdu. Söğüş tavuk. Bir kâse artmış soğuk dana eti ve pilav, üzerinde kalın bir pelte oluşmuştu. Bir dilim soğanlı tart. İki şeftali. Bir dilim *bleu d'Auvergne*, bir dilim de rokfor peyniri. Yarım paket b*iscotte*. Boğaz yerinde camdan yıldızları olan, üçte biri dolu bir litrelik beyaz şarap. Yemekten sonra onu büfeye koymaya gerek görmemişlerse, şans eseri unutulmuş demekti ve kaçırılmamalıydı.

Thérèse izliyordu. Bu aslında hırsızlık değildi, kendini böyle ikna etmeye çalışıyordu. Burada yaşadığıma göre yemekleri de yiyebilirim. Ama buna inanmadı. Yüzünü buruşturup fısıldadı: Öyle mide bulandırıcı bir şekilde şişmansın ki, seni iğrenç maymun.

Léonie buzdolabının kapağını kapattı. Tamam, haydi gidelim.

Her merdiveni, gıcırdamasın diye basmadan önce yoklayarak ve takılmamak için geceliklerini kollarına dolayarak arka merdivenden üçüncü kata çıktılar. İlk tavanarasının içinde eğer uzak köşedeki dolaba benzer yere karanlıkta tozların içinden el yordamıyla yürüyerek ulaşabilirseniz, burada, kapak şeklindeki bir kapıya, oradan da çatının düzgün bir yerine çıkan, duvara dayanmış bir merdiven bulunduğunu keşfetmişti Léonie. Önce o çıktı, kuzeninin kaldırdığı kolundan sepeti aldı ve kendisinden sonra Thérèse'i çekti.

Alçak çıkma duvarın gerisinde, tavanarası penceresinin tepesindeki çatının küçük düzgün zeminine oturdular. Arkalarında duran başka bir merdiven çatının tuğlalarını kontrol etmeye gelenin yukarı çıkması içindi. Aşağıda çiftlik, meyve bahçeleri ve tarlalar vardı. Bir baykuş öttü, bir başkası ona cevap verdi. Bahçenin öndeki kapılarının ardında, geçen arabaların farları göründü, sonra kayboldu. Önlerinde gümüşten etekli bir ay, koyu mavi bulutların eşliğinde yoluna devam ediyordu.

Léonie konuşamayacak kadar heyecanlıydı. Geceliğinin cebinden çıkardığı çakıyla tavuk parçasını ikiye böldü, birini Thérèse'e verdi. Lezzetli tavuk yağına bulanmış parmaklar, gevrek tuzlu deriye saldı-

ran ağız, mısır ve baharat kokan tavuk eti. Thérèse her ikisine de bir büyük plastik bardak dolusu şarap koydu. Artık on üçüne bastıkları için yemekte sulandırılmış bir bardak şarap içmelerine izin veriliyordu. Su katılmamış olan şarap onları öksürttü. Nefesleri kesilerek arkalarına yaslandılar, şarabı sevmeye kararlıydılar. Rokfor peyniri ve dilimlenmiş şeftaliyle sandviç yaptılar. Parmaklarıyla aldıkları soğuk dana eti, et peltesi ve pilavın şimdiye dek yedikleri en güzel şey olduğuna karar verdiler. Léonie kendininkiler gibi tadı olup olmadığını anlamak için Thérèse'in parmaklarını yaladı. Seneye bahçede şeftali ağaçlarının büyüyüp herkesi şaşırtması için şeftali çekirdeklerini korkuluk duvarının üzerinden doğru fırlattılar.

Artık hava serinlemişti. Uzun süredir kıpırdamadan oturuyorlardı. Yıldızlar çıktı, bir rüzgâr esip de ayın altındaki bulutları kovaladığında yıldızları gördüler. Çok parlak, çok umursamaz bir aydı bu. Ona baktığında Thérèse içinde bir yerlerde bir sızı ve bir gariplik hissetti.

Fısıltıyla, eve girmek istiyorum, dedi.

Léonie yanından yatağa tırmandı.

Neresi acıyor?

Thérèse karnını gösterdi, sırt üstü yattı. Léonie'nin eli yukarı aşağı hareket etti, ovaladı, okşadı. Serin teninin üzerinde yumuşak darbelerle. Elinin ağzı vardı ve konuşabiliyordu. Sakin ol, seni iyileştireceğim.

Thérèse doğruldu, yatağın yanında bir kordondan sarkan elektrik düğmesini aradı. Ellerini çarşafların altından çıkardı ve onlara bakakaldı. Kıpkırmızıydı.

VII

Ve dedi ki: Bize anlattıkları şey olmalı bu. Kadınların olduğu. Denize giremedikleri zaman.

Léonie dehşete düşmüştü. Kan sulu ve berraktı. Bir dolu kan. Mutlaka Thérèse ondan önce adet görmüştü. Bu haksızlıktı.

Yataktan fırladı.

Orada bekle, gidip birini getireceğim.

Thérèse korkmuş gibiydi.

Çabuk ol o zaman.

Madeleine'in odası boştu. Antoinette'in kapısının altından ışık sızıyordu. Léonie içeri göz attı. Antoinette uyumuş görünüyordu. Louis ve Madeleine şöminenin yanında kanepeye çökmüştü. Louis, başı Madeleine'in omzunda uyumuştu. Madeleine'in çukurlaşmış gözleri çok uzak bir yeri düşünürmüş gibi önüne bakıyordu.

Kahve Kapları

Louis bir kavgada yumruk yiyip düştükten sonra yerden henüz kalkmış gibi görünüyordu. Kedere boğulmuş gözleri kızarmıştı. En iyi gri takım elbisesinin içinde çökmüştü ve siyah kolluğu bandaj gibi görünüyordu. Çenesinde parmaklarının sürekli dokunmak için uzandığı, tıraş olurken kesilen iki yer vardı. Takım elbisesi sanki normal bir kahvaltıymış gibi davrandıkları ortama uymuyordu. Mavi ceketli ve kahverengi fitilli kadife pantolonlu giyimine alışmış olan Léonie ona günaydın öpücüğü verecek gibi hissetmedi kendini. Louis bunun farkına varmadı. Madeleine onun büyük fincanına kahve koyarken masa örtüsüne bakıyordu. Bu sabah her zamanki gibi yağlı ekmeğini kahveye batırıp hapır hupur yiyip yutmadı. Masa örtüsüne baktı durdu. Léonie masanın öbür ucunda, yemeğini yemeyen sessiz Thérèse'in yanındaki bir

sandalyeye bıraktı kendini. Bir parça baget ekmeği kopardı, üzerine yağ reçel sürdü ve ağzına tıktı.

Victorine, Rose ve Madeleine siyahlar giymişti. Louis'in başında bekliyorlardı.

Öyleyse tamam. Gitme zamanı. Arabalar geldi.

Thérèse ve Léonie onların gidişini izledi. Küçük beyaz salonun pencere kenarına tünemişler, yüzleri soğuk cama dayanıyor, onu buğuluyordu. Uzun siyah arabaya doğru yürüyen Louis gözyaşı seline boğulmuştu. Ağzına ağlamamak için görünmez bir bant yapıştırmış olduğunu görebilirdiniz. Kızların Dua Ayinine katılmalarına izin vermemişti, çünkü bunun onları çok üzeceğini söyledi.

İki siyah araba kapıdan çıktı, köşeyi döndü ve uzaklaştı. Léonie ve Thérèse parke yere diz çöktüler. Gözleri kapalı, elleri kavuşturulmuştu. Satırları bölüşerek *De Profundis*'i birlikte okudular. Sana içtenlikle sesleniyorum, ey Tanrım, duy sesimi. Bize kulak ver. Yakarışlarımıza. Ey Tanrım eğer sen günahlarımızı affetmezsen. Tanrım buna kim dayanabilir ki?

Gerisini anımsayamadılar. Orada bıraktılar ve kahvaltı masasına, yarım kalmış *café au lait* kâselerine geri döndüler. Kahve soğumuş, üzeri kaymak bağlamıştı.

Léonie İngilizce sözcüklerle dolup taşıyordu. Yukarıya banyoya koştu, kafasına bir havlu kapatıp soğuk beyaz duvarla konuştu.

Öldüğüne sevindim. Ölmesi gerekiyordu. Ölmesi çok uzun sürdü. Öldüğüne sevindim.

Ev çok sessizdi. Léonie'yi dinliyordu. Ne cevap vereceğini düşünüyordu. Léonie'nin kafasındaki banyo havlusu yüzüne ılık ve kuru geliyordu. Kulağını duvara dayadı.

Ekmek Sepeti

Thérèse evin ilk işini artık kuzeniyle paylaşmıyordu. Léonie artık kasaba meydanındaki fırından ekmeği almaya kendisi gidiyordu. Dönüşünde masa örtüsünü seriyor, bıçak ve tabakları hazırlayıp kahvaltı çanını çalıyordu. Thérèse bu görevlerden affedilmişti, çünkü yastaydı. Yatakta perişan bir şekilde ve başı ağrıyarak yatıyordu.

Zavallı çocuk, dedi Madeleine, şaşmamak gerek.

Thérèse bir kez bile başkalarının yanında annesinin arkasından ağlamamıştı. Louis her yerde ağladı ve yatıştırılamadı. Ne şefkat, ne de tatlılarla.

Bu aralar onu rahat bırakın, diye öğütledi Madeleine, onu yalnız bırakın, daha iyi olacaktır.

Cenazeden sonra iki gün geçmişti. Léonie evden çıkmaya can atıyordu. Mutfak kapısını arkasından kapadı, oraya asılı olan deniz yosununu, havanın nasıl olacağını anlamak için inceledi. Nemli olacağını

gösteriyordu. Doğruydu. Bahçeye girdiğinde çiseleyen yağmur yüzünü ıslattı. Havada tuz kokusu vardı, gökyüzü griydi.

Evin yanında elleri şortunun cebinde, aylak aylak dolaştı, beyaz çakıl taşlarının üzerinden geçerek bahçe kapısına ulaştı. Bir horozun ötüşünü duydu. Çoktan ıslanan sandaletlerinin içinde ayakları kayıyordu ve pamuklu bluzu onu üşütüyordu. Gidip bir yağmurluk almaya üşendi. Ana yola çıktı.

Solundaki çukura yağmur suyu dolmuştu. Çukurun bitimindeki toprak yığını, geç açmış pembe ve mor karanfil ve ebegümecilerin çimlerin içinde birbirine girift hale geldiği eğimli bir yüzeydi. Sağındaki çayır ineklerle doluydu. Çiftliği rüzgar ve fırtınadan koruyan, oraya traktörlerin girebilmesini ve çiftlikte çalışanlarla ailelerinin yaşadığı yarı ahşap kulübelere geçişi sağlayan kırmızı tuğladan yapılmış geçiş kapıları arasındaki çamurlu bir yol olan kayın ağaçlarıyla kaplı tümsekteki ağaçlar gitgide azalıyordu. İşçilerin eşleri kollarının altına birer uzun francala kıstırmış kasabadan dönüyordu. Bazılarının eski ve sağlam bisikletleri vardı. Bazıları her iki ellerinde çadır bezinden patlayacak halde çantalar, çizmeleriyle yorgun argın yürüyorlardı. Léonie'nin hepsine göz aşinalığı vardı. Onları bir bir selamladı.

Yol Martin'lerin çiftliğinden kasabanın dışına doğru kıvrılıyordu. Léonie birbirine yaslanmış küçük evlerin arasından ağır adımlarla yürüdü. Evlerin açık kalan kapılarından Léonie desenli lino zemin, bir masa örtüsü kenarı, bir sandalye bacağı görüntüleri yakalıyordu. İçeriden birileri dışarı bağırıyor, dışarıdan

onlara yanıt veriliyordu. Yola devam ederek demirci dükkânının, kenarları yırtılmış ve açılmış solmuş posterlerle kaplı, oluklu sactan yapılmış genel tuvaletin yanından yolun karşısına geçerek, bağdadî sıvayla kaplanmış olan, üst katları neredeyse insanın kafasına değen iki eski evin arkasındaki merdivenli aralıktan küçük meydana çıktı.

Meydanı çok yavaş yürüyerek geçti. Kendi kendine utanmayacağını, *la petite Anglaise* denince kızarmayacağını, konuşmasının akıcılığının övülmesine aldırmayacağını, dükkândaki herkesin dönüp ona, yabancıya bakmasını umursamayacağını tekrarladı. Bugün farklı olacaktı.

İki fırın da yan yanaydı. Eğer Victorine tarafından, birinin iyi, diğerinin kötü olduğunu bilecek şekilde yetiştirilmemişseniz fırınlar tıpatıp aynı gelebilirdi: Her ikisinin de elmalı turtaların, meyvalı turtaların ve kurabiyelerin durduğu geniş vitrinleri, tepelerinde çizgili tenteleri ve çinili basamakları vardı.

Léonie her iki vitrine de baktıktan sonra bir karara vardı. Kötü kadının dükkânına gidecekti. İşbirlikçinin dükkânına. Sadece nasıl olduğunu görmek için. Şüphesiz ekmeğin tadı bir seferlik biraz farklı olursa kimse fark etmezdi.

Cam kapıyı iterek açtı, günaydın diye mırıldandı ve sırada yerini aldı. Diğer fırına gitmediğine inanamıyordu. Aynı dondurma çeşitleri listesi duvarda asılıydı, tezgâhın üzerinde aynı anasonlu lolipop çanağı, aynı yaldızlı kruvasan sepeti, uzun francalalarla dolu şemsiyeliğe benzer raflar. Müşterilere hizmet eden gri önlüklü kadın herkes gibi bir kadındı. Kare bir kâğıt

peçete alarak onu becerikli bir şekilde iri bir *brioche*'un etrafına sardı.

Léonie iki tane baget aldı. Satıcı kadın ona gülümsedi ve ekmeklerinden mahrum kalan ailesini sordu. Léonie yanaklarının kızardığını hissetti. Kibarca bir şeyler mırıldardı ve herkese hoşça kalın demeyi tam zamanında hatırlayarak kendini kapıdan dışarı attı.

Uzun francalaları omzuna attı, birleştirdiği avuç içlerinde tepesini hissettiği ekmekten bir tüfek gibi. Meydandan dışarı çıkan alçak taş merdivenlere yöneldi.

Arkasında dört oğlan ile birlikte Baptiste onun yolunu kesti. Ter Léonie'nin koltuk altlarından beline doğru akıyordu.

İngiliiz domuzuu, diye bağırdı ona Baptiste.

Oğlanlar ıslık çalıyordu. Léonie hızla geri dönüp insanları itiştirerek fırının yanından kiliseye ve etrafına duvar çekilmiş mezarlığa, oradan arkadaki dar yola çıkan ve iki yanında ıhlamur ağaçları olan bulvardan uçarak geçti.

O koşarken oğlanlar onunla alay ediyorlardı. Bir ara dönüp arkasına baktı. Kayboldular. Ekmeği hâlâ kollarıyla kavramış durumdaydı. Korku üzerinden bir ceket gibi çıkıp gitti. Kalp atışları yavaşladı.

Çiseleyen yağmur durmuştu. Suyun üzerinde güneş parlıyordu. Otların büyüdüğü dar yoldaki çamurlu tekerlek izlerinden geçti. Sandaletleri kirleniyordu ama o aldırmıyordu. Çamurun parmaklıklarının arasındaki serinliği çok hoştu. Çalılar şortuna takılıp yağmur damlalarını ayaklarına saçıyordu. Parlak yeşil

eğreltiotları bacaklarını şamarlıyordu. Ekmeğini bir kolunda tutarak otlardan birini kopardı ve omzunun üzerinden, orada vızıldayan at sineklerine salladı.

Patika boş ve sessizdi. Victorine'in artık orayı pek kimsenin kullanmadığını söylediğini anımsadı. Asıl yol çok daha uzundu. Oyalanmayı bırakıp hızlansa bile geç kalacaktı. Evi acıyla kararmış ve tatsızlaşmış olarak düşününce adımları daha da yavaşladı. Ve kahvaltının gecikmesi onun suçu olacaktı. Victorine'den de Madeleine'den de azar işitecekti.

Sandaletlerinden birinin bağı gevşemişti. Durdu, denemek için ayağını salladı. Sandalet düştü. Aynı anda Baptiste ve oğlanlar çetesi bağrışarak köşeyi döndü.

Arkada oğlanlar, öndeyse koru. Léonie ekmekleri yola saçarak patikadan aşağı koştu. Yükünden kurtulduğu için çevikti. Martin'lerin meyva bahçesinin karşısındaki hendeğin üzerinden atladı ve kendini ağaçların altındaki çalılara fırlattı. Çalılar onu içlerine aldı, çevresini ve üzerini sardı yoğun, yeşil bir su.

Oğlanlar onu izlemeyi bıraktı. Alayları ve kahkahaları uzaklaştı. Léonie dizlerini ovuşturarak oturdu. Bacakları çizilmiş ve acıyordu. Eliyle yokladığı ayağında birkaç diken vardı ve kanıyordu. Artık sandaletini kaybetmesi daha büyük bir sorun doğuracaktı. Ve de ekmekleri. Gidip aramaya cesaret edebilir miydi? Ya oğlanlar saklanıyor, onun tekrar görünmesini bekliyorlardıysa?

Ayağa kalkıp öne doğru topalladı. Büyük taşlardan oluşan yüksek bir yığının ortasındaki boşluk alandaydı. Yığının arkasında küçük beyaz bir tepe ve

su kabarcıkları vardı. Duraladı. Karaüzümle dolduracakları sepetin anısı canlandı gözünde. Victorine'in... şey hikâyesi, ne olduğunu tam anımsayamadı.

Orada durup titriyordu. Tekrar yağmur başlamıştı. Ne yapacağını bilemeden, tek başına burada ağlamaya başlamaktan korkarak dolandı durdu.

Tüylü parmak gibi bir şey ensesine dokundu. Başı aniden hareket etti. Ve onu gördü. Hafif yağmurlu havanın yoğunlaşıp parlak ve kırmızı olduğunu, yaşayan ve soluk alan bir kadın şekline dönüştüğünü gördü.

Daha sonra bu görmüş olduğu şeyi Victorine'e anlatırken, tarif etmeye çalışırken sözcükler yetersiz kalıyordu. Victorine'in alaycı sorularından, bunu anlatmakla gördüğü hayale ihanet ettiğini anladı. Gördüğü şeyin altın parlaklığı önce alev alev yanan sonra gecenin karanlığında kaybolan havai fişek gibi hayal gücünün gerilerine gömüldü. Tutunacağı tek şey o anda hissetmiş olduklarıydı.

Onun dışındaki bir şey, gizemli ve büyük bir şey, zarif ve araştıran bir el uzanıp dokunmuştu ona. Kaybetmiş olduğu ve hiçbir zaman da bulamayacağını sandığı bir şey ona geri dönmüştü. Şimdiye kadar tatmış olduğu en büyük zevkle doluydu. Ayak parmaklarından başladı ve omuzlarından geçerek, acıtarak ve tatlı tatlı dolandı vücudu boyunca.

Sonra onu hatırladı. Bir zamanlar bildiği ve unuttuğu, duymayı unuttuğu, hatta konuşabildiğini bile unuttuğu bir dil. İngilizce ve Fransızca'dan daha öte; yabancı değil, kendisinin. Çok uzun zaman önce konuşulduğunu duymuştu. Şimdi duyuyordu onu, önce-

leri uzakta, zayıf, altın gibi, sonra yakında, sıcacık. Gizli bir dil, kendi içinden bir ırmak gibi akan, içinde ayağa kalkıp bir pınarın fışkırması gibi dans eden, hafif ince bir serpinti gibi yüzünü ve ellerini ıslatan, onu, kaybettiği ve bir zamanlar çok yakından tanıdığı, onu bekleyen ve ona adıyla seslenen bir şeye yeniden bağlayan bir yeraltı nehri.

Zaman durdu, geçmedi. Serin, çiseleyen yağmurun altında. Sonra, ani bir sarsıntıyla, dünya tekrar dönmeye başladı.

Victorine ve diğerleri yalnızca görmüş olduğunu söylediği şeyle ilgilendiler. Léonie onlara anlatmaya çalıştı. Karmakarışık anlatabildi.

O kırmızı kadın. Kırmızılar içinde o parlak kadın. Yavaşça ortaya çıktı. Bir fotoğraf gibi oluştu. Kendini ortaya çıkardı, kırmızı bir zeminin üzerinde kırmızı ve yaldızdan bir kadın figürü.

Bu görüntüyü *o kişi* diye niteliyordu. Bunun kibarca olduğunu düşünüyordu. Ayrıca, başka bir yerden gelmiş olan bir şey hakkındaki duygularını, normalde göze görünmez olup da bir insan şekli alan bir şeyi ifade edebilecek başka bir yol da yoktu. Ekmekleri iri dilimler halinde keserken tek kulağıyla mutfağı dinleyen Victorine güldü ve sanırım *Madame la sainte vierge* dedi.

Genellikle ekmeği alıp eve gelince Léonie onu mutfak masasının üzerine bırakırdı. Sonra dolabın ekmek çekmecesini açar, ekmek bıçağını ve kırmızı ekose örtüsü olan hasır örgü ekmek sepetini alırdı. Bayat ama Madeleine'in ağız tadına göre olan dünden kalan ekmeği keser, onu ve yeni alınan baget ekmeğini ko-

ridordan yemek odasına taşırdı. Sonra büfeyi açar ve masa örtüsünü çıkarırdı.

Çileden çıkmış olan Victorine'e, Léonie bu sabah yine hayal dünyasına daldığı günlerden birindeymiş gibi geliyordu. İşte orada gözleri yarı kapalı olarak büfenin önünde duruyordu ve sofranın hazırlandığına dair hiçbir belirti yoktu. Yani saat sekiz buçuğu geçmiş ve yukarıdaki zavallı adam kahvaltısını beklerken.

Baptiste ve annesinin Léonie'nin sandaletleri ve bir kucak dolusu ekmekle kapıya gelerek anlattıklarından Victorine'in aklını karıştırmıştı. Doğru mu bu? diye sordu aptal kıza: sadece arkadaş olmaya çalışan oğlanlardan kaçmış olman?

Disiplini tekrar ele almayı istiyordu. Léonie'yi Rose ve Baptiste'in beklediği mutfağa götürdü. Baptiste annesinin yanında ne kadar da küçük ve zavallı görünüyordu. Bu Léonie'yi keyiflendirdi.

Victorine Léonie'yi bir sandalyeye, ekmeği bir ekmek tahtasına, bıçağı da ekmeğin üzerine koydu.

Evet. Neden bu kadar geç kaldın? Bana doğruyu söyle.

Thérèse kapıda belirdi. Geceliğinin eteğiyle oynuyordu. Suratı asıktı.

Aa! Sadece babama götürmek için kahvenin hazır olup olmadığına bakmaya geldim.

Rose Baptiste'in kulak memesini sertçe çimdikledi. Baptiste'in yanakları kıpkırmızıydı. Kızlar, Baptiste'in böyle küçük düşmesini gördüklerinden dolayı onun daha sonra kendilerinden intikam alabileceğini düşündükleri için kafalarını hızla çevirdiler.

Size sataşıyor muydu? dedi Rose. Çünkü eğer öyleyse kafasını kıracağım, söyledim ona, dövülmeyecek kadar büyümedi daha ve eğer bunu Mösyö Martin yapmayacaksa ben yapacağım.

Léonie çok çabuk şöyle dedi: olan biten kırmızılar içinde o kişiyi görmemdi.

Victorine'e güldü.

Kırmızılar içinde o kişi. Bahaneye bak. Neden itiraf etmiyorsun, oralarda oyalandığını yani. Bize adını söyle o zaman.

Bıçağın ekmeğin içinden hızla geçmesini izlerken Léonie o kişinin adını bilmediğinde ısrar etti.

Peki o zaman, diye devam etti bu işten hoşlanan seyircisi, adını sormalıydın öyle değil mi?

Kasabadan biri olmalı, dedi Rose, o saatte koruda başka kim gezer ki? Parisliler buraya yürümeye sadece hafta sonları gelirler.

Léonie başını eline dayadı, ekmek tahtasına saçılmış olan ekmek kırıntılarının arasında eliyle şekiller çizdi. Victorine çaydanlığı ateşin üzerinden aldı, benekli mavi mineli kahve demliğinin tepesinden sıcak su boşalttı. Bir buhar bulutu, kahvenin kokusu yükseldi.

Güzel miydi? diye sordu Thérèse.

Evet, dedi Léonie.

Marie Guérin kadar, diye sordu Victorine, güzel miydi? Önceki hafta Meryem yortusunu kutlama töreninde çiçeklerle süslü at arabasında geçen kasaba kraliçesi kadar güzel miydi?

Çok daha güzeldi, diye yanıtladı Léonie. Victorine'in güzellik anlayışına duyduğu küçümsemeyi zar

zor gizliyordu: kıvırcık saçlar ve küçük mavi gözler, alınmış kaşlar ve tombul beyaz baldırlar, beyaz salyangoz biçimi iskarpinlere tıkıştırılmış büyük ayaklar.

E, peki, neye benziyordu? diye sordu Victorine. Doğru dürüst Fransız bile olmayan, neyin ne olduğu hakkında en ufak bir fikri bile bulunmayan şu burjuva İngiliz züppesi kendini beğenmiş kıza öfkeyle bakarak.

O, yani o kişinin geniş ağzı, yastık gibi dolgun dudakları vardı. Siyah gür kaşlarının altında kara gözleri. Çok gençti. Şişman da zayıf da değildi. Ve üzerindeki her şey, uzun geceliği ve etrafını saran buğu o kadar parlak kırmızıydı ki yüzünün kara parlak cildi bile kırmızımtrak olmuştu. Sanki ateşten yapılmış gibi. Ve kafasının etrafında sarı yaldızlar vardı.

Renkli miydi? diye gürledi Victorine hazin bir neşeyle, ama ne hikâye, evet bu tam Kutsal Meryem'e uyuyor hani.

Kahve fincanını, ekmek sepetini, reçel kaplarını, kamamber peynirini teneke tepsiye yığdı ve kapıya yöneldi. Koyduğu teşhisi omzunun üzerinden doğru belirtti. Kapı kapanırken söylediği belirsiz sözler yığınıydı bu.

Sadece bahane. Ya da hayal gücün. Çok yorulmaktan. Zavallı Thérèse'le geç saatlere kadar oturup çene çalmaktan.

Rose, ya Meryem'se? dedi. O korulukta tam eski türbenin bulunduğu yer değil mi orası?

Thérèse güldü.

Nasıl Meryem Anamız olabilir ki? O sadece mavi giyer. Tamamen uyduruyor.

Baptiste Léonie'ye bir göz attı. Yoldaşlar. Birbirlerini ele vermeyeceklerdi. Sonra Thérèse'e bakmaya başladı, çiçekli basma ve mavi kurdelelerle şehvetli görünüyordu.

Léonie bıçakları avucuna aldı ve Victorine'in arkasından gitti. Kadını bir daha kimseye anlatmayacağına dair kendi kendine söz verdi.

Quimper Çanağı

Oda çok sıcaktı. Thérèse'in nefesi ve teri kokuyordu. Ekşi, tatlımsı. Léonie dergisi kucağında, yatağın yanındaki bir sandalyeye çöktü. Dibinde yapışkan kırmızı bir leke olan boş lavabonun pembe mermerinde duran bardağa bakmamaya çalıştı. Lekelenmiş kenarında bir sinek dolaşıyordu.

Thérèse'in yüzü parlıyordu. Saçları yastığa dağılmıştı. Bu sabah yıkanması gereken yumuşak bir gecelik gibiydi. Dün gece yatak örtülerini üzerinden atmaya çalışmış, sonra sessizce ağlamış, gözyaşları burnunun kenarından yastık kılıfına düşmüştü. Léonie onu susturamamıştı.

Thérèse'e kimse yardım edemezdi. Başında yalvararak dikilen kadınları dinlemeyi reddedip kafasını çeviriyordu. Thérèse lütfen ye. Yemelisin. Hastalığında çok güç harcıyordu Thérèse. Léonie bunu biliyor-

du. Telaşlanan doktor bilmiyordu. Soğuk algınlığı, dedi önce, sonra: grip. Sıtma. Thérèse'in boğazına yerleşerek onun sesini kısıp bir hırıltıya dönüştüren, yatağa yapıştıran. Bir sinir bozukluğu. Evet, bu doğru diye düşündü Léonie, ama onların kabul etmediği şey, irade, öfke. İnsanların endişelerinin odağı olarak orada öylece yatıp herkesi terslemesi. Onlar da buna hasta olmak diyorlar. Bu oyun daha ne kadar sürebilir ki?

Léonie bunu kimseye söyleyemiyordu. Bu onu incitebilecek bir eleştiriydi. Hiçbir şey söylemeden öylece oturdu. Thérèse yalnız kalmaktan korkuyordu. Şeytanın perdenin arkasına saklandığını fısıldadı, kırmızı tüylü kuyruğu olan kırmızı bir şeytan. Eğer yanında, gözünün önünde birisi olursa huysuzluğu geçiyordu. Thérèse uyuklarken Léonie yatağın yanındaki sandalyede çöküp oturuyor ve kucağında karikatür dergilerini tutuyordu.

Léonie hâlâ teyzesi için ağlayamıyordu. Şimdi bir eksiklik hissediyordu, ama hepsi o kadar. Dergiyi kucağında boru gibi kıvırdı ve sopa gibi kavradı. Thérèse gözlerini açtı.

Léonie sakin bir şekilde silahını düzleştirdi ve dizlerinin üzerinde düzeltti.

Birazdan aşağıya inmem gerek. Öğle yemeği için sofrayı kurmalıyım.

Thérèse bunu anladı. Gözleri hâlâ hareketsizdi ama "haydi git" diyordu.

Şu anda bana yardım edecek kimse de yok, diye devam etti Léonie. *Bonnetiere*'den Çin porselenlerini kendi başıma çıkartmak zorundayım. Quimper çanağını da tabii.

Ayağa kalktı.

Haydi görüşürüz.

Beş dakika sonra Léonie taşlarla döşenmiş koridordan mutfağa gidiyordu. Yukarı doğru çevrilmiş ellerinin üzerinde Quimper çanağını taşıyordu. Elleri onun serin ağırlığının altında ezilmişti. Çanağı mutfak masasına koydu, bir parmağıyla okşadı. Bu büyük bir çanaktı, hemen hemen dikdörtgen şeklinde, dışa dönük kenarlı. Kalınlığı ve ağırlığı, üzerindeki boyaların çarpıcı fırça darbeleriyle vurgulanmıştı, koyu turuncu, koyu pembe ve deniz mavisi. Ortasında beyaz boneli ve çizgili mavi elbiseli, çömelmiş vaziyette bir Breton köylüsü tahta pabuçlu ayaklarını yemyeşil çim öbeğinin üzerine koymuştu. Çanağın parlak yüzeyi birçok çatlakla doluydu. Düz iki sapı domuz kulakları gibi kıvrık ve sarı-mavi çizgiliydi.

Antoinette bu çanağı sever ve her gün d'ejeuner'in sonunda asma yaprakları üzerine dizdiği meyvaları bununla sofraya getirirdi. Thérèse ve Léonie de onu severdi ve üzümlerle erikleri mavi ve yeşil piramitler halinde çanağa yerleştirip götürme sırasının kimde olduğu konusunda her gün kavga ederlerdi.

Şimdi Thérèse hasta yatağında olduğu için Quimper çanağını Léonie her gün eline alabiliyordu. Artık Antoinette öldüğü için dikkatli olmasını, çanağı düşürmemesini, en azından bir hanım gibi yürümesini ve onu masaya pat diye koymamasını söyleyip duracak kimse de yoktu.

Léonie bahçeye biraz asma yaprağı toplamaya gitti. Asma uzaktaki duvara doğru uzanmıştı. Yol boyu yeşil ve kırmızı yapraklar yaymıştı etrafa. Sadece

süs için, derdi Victorine hep, buraya dikilmesinin işe yarar bir nedeni yoktu. Yetişen üzümler küçük ve sertti, yenmiyordu. Bu yağmurlu ve fırtınalı kuzey ikliminde, başka ne olabilirdi? Bunlar hep abartılı centilmen tavırlı Mösyö Martin'in gerçek bir çiftçi olamadığını kanıtlıyordu. Doğru dürüst bir çiftçi ailenin çocuğu olan Victorine'in anladığı anlamda değildi.

Belki, diye düşündü Léonie, Louis sadece sonbahar geldiğinde yaprakların gözalıcı bir kızıla dönüşen renklerini seviyordu. Tembel tembel bahçenin çimlerinde dolaştı. Neredeyse yemek zamanıydı, ama yüzüne vuran güneş onu oyalanmaya, orada daha fazla kalmaya itti. Ayaklarının dibinde birkaç sarı yaprak vardı. Ağaçlar bir süre önce kalın kabuklu, bereli, sapsarı armutları olduğu gibi yapraklarını da dökmeye başlamıştı. Léonie çimlerin üzerinde çürümekte olan ağaçtan düşmüş bir armudu gördü, zedelenmiş bir amber gibi, kabuğun altından dışarı taşan krem rengi iç kısmını ve çekirdekli orta kısmı.

Ne yaptığının ayırdında olmadan duvara tırmandı. Patika ve hendekten hızla geçti ve koruya girdi. Küçük meydana çıkan dar yol boyunca yürüdü.

Ansızın irkilerek dikkat kesildi. Yine o dokunuş, onun kadife varlığı. Koskoca bir hayvanın onu burnuyla dürtüp sonra ensesinden tutarak ağzına atması gibi. Havada asılı kaldı, sonra yere bırakıldı. Sarı ve yeşil ışık oynaşırken gözlerini kapadı. Tekrar açtı.

O bayandı evet, o kesinlikle bir kadındı, kaynağın tepesindeki kayalık çıkıntının üzerinde ayakları çıplak duruyordu. Bir elinde dengesini sağlamak için tutuyormuş gibi aşağı sarkan bir dal vardı, öbür elini

de selâm verme hareketi yapar gibi havada tutuyordu. Güldü. O dikkatli ve şefkatli bakışıyla Léonie'yi çağırdı. Onu bir iple bağlamış gibi kesin bir tavırla, hiçbir dirençle karşılaşmadan, çimlerin üzerinden kendine doğru çekiyordu.

Thérèse yatakta dönüp duruyordu. Bir şekilde sofrayı hazırlamak için kalkması fikrine kapıldığını fark etti. Léonie'ye yardım etmek için. Burada yatarak kimseye yardım etmiyordu. Aslında daha fazla sorun yaratıyor, daha fazla iş çıkarıyordu. Hastalığını annesinin ruhuna adamıştı. Ve eğer gerekirse daha fazla acı çekmeye hazır oluşunu. Bu yeterli miydi? Ama kendini bu kadar güçsüz hissederken daha fazla ne yapabilirdi ki?

Victorine kapıyı çalmadan açıp içeri dalarak onu bu kaygılardan çekip çıkardı.

A? Peki Léonie burada değil mi? Nereye kayboldu? *Grenier*'den meyveleri alması gerek, sonra sofra hazırlanacak ve daha neler yapılacak.

Thérèse yatakta oturdu.

Gidip ne yaptığına bakacağım, dedi Victorine'e, merak etme, onu bulacağım.

Victorine ağzını açtı. Thérèse yataktan fırladı ve sırtına bir şeyler taktı. Kendini yetenekli ve önemli hissediyordu. Şaşalayan Victorine'in ilk itiraz cümlesini tamamlamasından önce yataktan ve odadan fırladı.

Thérèse meyvelerin saklandığı *grenier*'den korkuyordu. Burası, tahta ayakların üzerinde duran, yarı ahşap, çatısı sazlarla kaplı ve sallanan bir merdivenle çıkılan yüksek küçük bir ambardı. Bahçenin uzak köşesinde, mutfak kapısının karşı tarafındaydı. Tahta

ayakların arasına Louis tavuk kümesleri yapmıştı. Thérèse onların kokusundan nefret ediyordu. Onların üzerindeki *grenier* o kadar karanlıktı ki, yerde tökezlediği zaman orada ağzını açan delikler oluşmuş olmasından korkardı hep. Bu deliklerden, yukarıdaki kümeslerden dökülenlerle kirlenmiş olan çamurlu bir kucağa düşecekti. Yakından bakınca tavukların çok korkunç suratları vardı. Sırf kötülük olsun diye her tarafınızı gagalamak istiyorlardı. Eğer Léonie yanında olsaydı bu kadar kötü olmazdı. Onun için önce meyve bahçesine gitti.

Mutfak bahçesinin sebze ekili yerlerinin arasından geçen küçük patikadan aşağı doğru hızla yürüdü. Koşmak ne kadar güzeldi, bacakları önce güçsüzdü ama sonra müthiş bir şekilde kolay ve hızlı hareket edebiliyordu. Kumlu yol, ayaklarının altından ona doğru akıyordu. Tenis ayakkabıları tak tak tak diye ses çıkarıyordu. Tavşan kümeslerini ve göle doğru süzülen ördekleri geçti. Léonie'nin hafif aralık bıraktığı bahçe kapısına yaslandı ve kendi tarafındaki kilidin üzerine elini koydu. Sonra kapıyı daha fazla açtı ve kuzenine seslenerek içeri girdi.

Léonie bahçede değildi. Thérèse gerilmiş olan asmanın kırmızı lekeli yeşil parlaklığına baktı. Sonra anladı. Duvara koştu ve tırmanmaya başladı.

Küçük meydana geldiğinde Léonie'nin orada dizlerinin üzerinde kaya çıkıntısına baktığını görünce durdu. Sonra o da diz çöktü.

Faraş

Kızlar, her ikisinin de elinde bir buket asma yaprağıyla, somon rengi yoldan aşağı eve doğru yürüdüler. Bir yanlarında, fırfırlı ve sımsıkı belli, kabuklarından fırlamaya hazır turkuaz rengi lahanalar vardı. Diğer yanlarındaysa kabak bitkisinin büyük yeşil şemsiyeleri ve balkabaklarının şişkin turunculuğu. Konuşmuyorlardı. Léonie *grenier*'e merdivenlerden koşarak girdi ve elinde bir sepet erik tutarak tekrar kapıda belirdi. Bahçeyi geçip mutfak kapısına ulaştılar. Thérèse elini uzatıp kapıyı açtı.

Quimper çanağı parçalar halinde yerde yatıyordu. Bir parçanın diğerinden uzaklığı düşmenin şiddetini gösteriyordu. Boyanmış yap-boz parçaları. Breton kadın, parçalara ayrılmıştı. Başı bir masa bacağının yanındaydı. Çiçek tutan elleri ocağın ayağının dibinde yatıyordu.

Madeleine ve Victorine onları bekliyordu.

Bütün sesler bir anda duyulmaya başladı.

Ben yapmadım. Bu bir mucize. Neden yatağında değilsin? Hey Tanrım. Şu haline bak. Hasta olduğunu sanıyorduk.

Thérèse sararan Léonie'ye baktı.

Ben yaptım, dedi pürüzsüz bir sesle, beni birisinin çağırdığını duydum, onun için kalkıp aşağı geldim. Ses beni dışarıdan çağırıyordu. Mutfağın içinden koşarak geçtim. Çanak masanın kenarındaydı. Koşarken ona çarpıp düşürdüm. Kaza oldu. Çok üzgünüm.

Parlayan gözlerle itirafını yapan kahraman Thérèse uygun bir ceza bekliyordu.

Seni kim çağırdı? diye sordu Madeleine. Victorine mi? Léonie mi?

Thérèse'in yüzü pembeleşti. Titriyordu. Ama yüzkarası mahkemesinde hâkimlerin önünde duran Jan Dark gibi sabırsızlıkla bekledi.

Hayır hiçbiri çağırmadı. Beni bir şey meyve bahçesine gitmeye zorladı. Onun için gittim. Bir ses beni oraya çağırdı. Ve sonra. Bir mucize oldu! Teyze, bak! İyileştim. O Meryem Anamızdı.

Madeleine duraladı. Eli, boynundaki ucu kaldırıp birine vurmak üzere özellikle bırakılmış siyah ipek eşarbın kenarında gidip geldi.

Bütün bu saçmalığın anlamı nedir? dedi sonunda. Olan olmuş bir kere. Kendini daha iyi hissettiğine sevindim Thérèse. Yatakta öylece yatıp duracağına ayağa kalkmış olman daha iyi tabii. Haydi gel o zaman. Yemeği bizimle ye.

Teyze, diye fısıldadı Thérèse, o, yani korudaki kadın demek istiyorum, oraya gittiğimde onu gördüm. O Bâkire Meryem'di. Tam şey gibi.

Victorine fırça ve faraşla uğraşıyordu. Madeleine Thérèse'i keskin bir çığlık atarak susturdu.

Hayır, embesil, parçaları tek tek topla. Belki tamir edilebilir. Hayır, ellerinle, faraşla değil.

Victorine'in yüzü kıpkırmızı oldu. Quimper çanağının parçalarını aramak için muşamba kaplı masanın altına girdiğinde sesi boğuk çıkıyordu.

Peki, siyahlar giymemiş miydi? Bayan Léonie'nin gördüğünün aynısı değil miydi?

Madeleine sertleşti ve kaşlarını çattı. Ama Thérèse neşeyle anlatmaya devam etti.

Uzun mavi bir elbisesi vardı. Uzun ve sarı saçları hemen hemen tamamen beyaz bir tülle örtülmüştü. Ellerini kavuşturmuştu ve bir kolunda kristal bir tesbih vardı. Ayakları çıplaktı ve her bir parmağında altın güller vardı.

Léonie annesinin sinirlenmemek için kendini zor tuttuğunu farketti.

Evet, Thérèse, aynı yatağının yanındaki heykel gibi. Sen uydurdun değil mi? Senin hayal gücün. Sen ve Léonie, tam birbirinize uygunsunuz. Çok hastaydın, çok ateşliydin, onun için bunu artık konuşmayacağız.

Thérèse kollarını iki yana açtı ve hıçkırıklara boğuldu.

Ben annemi istiyorum ve o öldü.

Madeleine'in beline sarıldı. Teyzesi yumuşadı, onu okşadı.

Zavallı çocuk, zavallı çocuk.

Léonie kolunu kaldırıp burnunu elbisenin koluna sildi. Birisinin kendisine bakıp bakmadığını kontrol

etti. Bakmıyorlardı. Eğildi ve faraştan Quimper çanağının bir parçasını aldı. Çiçek tutan birbirine kavuşmuş eller. Sonra sessizce salona geçti, elleri cebindeki servetin üzerinde sıkıca kapanmıştı. Salonun aynasının kenarından sallanan siyah deri sapı kavrayarak öğle yemeği için çanı çaldı. Sonra Quimper çanağı parçasını emin bir yere saklamak için yukarı kata koştu.

O gece banyoda Thérèse'i sorguya çekti. Kuzeni kürk gibi kalın beyaz köpüklerden oluşan bir yorganın altında yatıyordu. Köpükleri çenesine kadar getirmişti. Dizleri ve ayak parmakları dışarı çıkıyordu. Léonie beyaz banyonun soğuk ve ıslak kenarına oturup öne doğru eğildi.

Neden gördüğümüzün Meryem Anamız olduğunu söyledin? Nereden bildin?

Thérèse musluklara bakarak gülümsedi.

Bana o söyledi. Kılık değiştirmiş Şeytan olabilir mi diye onun adını sordum ve o bana kim olduğunu söyledi.

Kafasını çevirip Léonie'yi inceledi. Léonie'de vurma isteği uyandıran şaşkın bir gülüşle gülümsedi.

Sen onu duymadın mı? Ben duydum, açık ve net bir şekilde.

Léonie köpüğe parmağını batırdı. Yalan söylüyorsun, çanağı kırdığından dolayı azarlanmamak için hepsini sen uydurdun, demek için ölüyordu.

Bana tek kelime söylemedi, dedi. Konuşan bir şey değildi. Hiç öyle bir şey değildi.

Geri gelecek dedi Thérèse, bana öyle dedi. Ne zaman geleceğini ben bileceğim. Sadece koruya gitmem

gerektiğini hissettim. Eğer istersen sen de benimle gelebilirsin.

Kirpiklerinin arasından Léonie'yi süzdü.

Şimdi gider misin lütfen? Banyodan çıkacağım. Ha, bana havlumu verebilir misin? Teşekkürler.

Portakallar

Saksağan tekerlemesiyle sayılar sayılabilirdi. Eğer İngiltere'deyseniz. Bir üzüntü, iki sevinç için diye başlardı tekerleme. İki saksağan birden görmek insanı heyecanlandırırdı. Léonie'nin sorunuysa saymayı bilmemesiydi. Bu basit sayıları değil de, bir saksağan ne zaman ikinin bir parçası oluyordu? Bir tarlada siyah-beyaz sevimli bir saksağan gördüğünüzde bu kesinlikle birdi, ama eğer öbür tarlaya geçtiğinizde başka bir tane görürseniz, bu iki miydi, yoksa başka bir miydi? Birine bir, diğerine de iki değil de tekrar bir diyebilmek için tarlaları ayıran setleri aşarken ne kadar zaman geçmesi gerekiyordu? Bir taneyi ikiyle karıştırmamak için kaç tane tarla, engel ve set geçmek gerekiyordu ve ne kadar genişlikte olmaları gerekiyordu?

Her neyse, iki garip bir sözcüktü. İki olmayı belirtmiyordu. Bir kadar kısa, yuvarlak ve özlüydü.

170

Léonie'nin formulü şuydu: Bir tarlada diğeri gibi olan bir saksağan, eğer ikisi de aynı anda görülüyorsa iki saksağan demekti. Bir-ve-bir demeyi iki demeye tercih ediyordu. Ne demek istediğini biliyordu. İki bulanık bir sayıydı ve onu sinirlendiriyordu. Aynı sorunu tarlalarla yaşamıyordu, çünkü onların adları vardı ve saymak gerekmiyordu. Aynı şey çiftlikteki inekler için de geçerliydi. Saksağanların adları olsaydı her şey daha kolay olacaktı. Sevinci başının üstündeki ağaçlara tünedi, ona kahkahayla güldü ve uçup gitti.

Dizleri iki yana açık, kaşları çatık, mutfak kapısının önünde oturuyordu. İki portakal ile hokkabazlık yapıyordu. Turuncu bir çizgi olarak önünde havada dönüp duruyorlardı. Bir. Sonra onları yavaşlattı ve iki portakal tekrar ellerinin arasında gidip geldi.

Bir kırmızı hanım, bir mavi.

Bir mi? İki mi?

Yeşil Eşarp

Léonie ve Thérèse, Victorine'e yaşgünü için ortak bir eşarp aldılar. Sarı ve kırmızı küçük şal desenleri olan, yeşil ince yünlüden kare şeklinde bir eşarp. Victorine yeni bir eşarba ihtiyacı olmadığını ve yeşilin de ona gitmediğini söyleyerek itiraz etti. Suda ipek gibi eriyen cinsten olan leylâk kokulu banyo tuzlarını yeğleyeceğini söyledi. Kokulu buharda iyi bir banyo. Ağrıyan bacaklarını rahatlatmak için. Sonunda pes etti ve kızların armağanını yağmurluğunun yakasından içeri sokulmuş olarak kullanacağını açıkladı. Siyah çiçek baskılı mor renkli suni ipekten olan eski eşarbını ikinci en iyi eşarbı yapacaktı.

Artık yeşil eşarbı Victorine'in bir parçası haline gelecekti. Yemek pişirirken giydiği mavi önlüğü, küçük altın küpeleri, kışlık gri tüvit ceketi, yazın ceketi yerine geçen yağmurluğu gibi. Eşyalarına iyi bakardı,

onların uzun ömürlü olmalarını sağlardı. Jilelerini ütüledikten sonra rafta kırışmasın diye ince kâğıtlarla sarardı. Pazar günü giydiği elbisenin ve pileli terilen etekliğinin etrafına eski pamuk çarşaflar asardı. Onları çırpar, fırçalar, silkeler, onarır, yamardı. Eşyalarını sürekli elden geçirirdi. Uzun süre dayanmalarını sağlardı. Onları eskimekten kurtarırdı. Antoinette'i kurtaramamıştı.

Doğumgünüm olduğuna göre, dedi Victorine, Rose'u ziyarete gideceğim. Akşam yemeğini orada yiyeceğim.

Sözcükler gürültüyle ağzından çıktı. Ses tonu garipti. Hemen hemen heyecanlıydı.

Geç dönerim, dedi Madeleine'e. Geldiğimde kapıyı kilitlerim.

İyi geceler dileyerek hepsini öptü, bir, iki, hepsi ona bir yanak verdi.

Thérèse ve Léonie sofrayı hazırlıyordu. Antoinette'in yeri kocasının karşısında hazırlanıyordu. O öyle istiyordu. Sapına adının baş harfi işlenmiş gümüş çatalı, gümüş peçete bileziği. Bu bir hatırlama şekliydi. Madeleine buna cadılık yapmak diyordu ama enişteşinin isteklerini de kıramıyordu. Şimdi elleri belinde, kızların yaptığı işi denetliyordu.

Louis'in haplarını unutmayın. Onları yemek arasında alması gerek. Ve bir şişe şarap, bir tane açın, belki bir bardak içmek ister.

Victorine bej yağmurluğunu, sağlam botlarını giymiş, yeşil eşarbını ve yünlü bir şal takmıştı. Yemek odasından çıktığında eli cebindeki şişkinliğe gitti. Ilık bir sonbahar akşamında sadece çiftlik avlusunu

geçmek için çok fazla giyinmişti. Henüz aydınlıktı. Bakmak için koştuklarında onu mutfak penceresinden rahatça görebiliyorlardı. Mavi akşam karanlığı şekilleri bulanıklaştırıp birbirine karıştırıyordu, ama bej yağmurluk seçilebiliyordu. Victorine kümes hayvanlarının olduğu barakayı geçti, heyecanlı, sinsice. Yatak odası penceresinden Victorine'in Rose'un kapısını çaldığını gördüler. Bej yağmurluk mavi bir kol tarafından kucaklandı. Kol kola mutfak bahçesine doğru gittiler. İki dolandırıcı gibi gizli ve heyecanlı.

Yemek kasvetli geçti. Bugünlerdeki diğer bütün yemekler gibi. Louis ölmüş olan karısının yüksek arkalıklı sandalyesinin ve boş tabağının karşısında neşesizce oturdu. Çorbasını karıştırdı. İki kız yemeklerde konuşmamaya alışıktı. Kaşıklarını uslu bir şekilde tabaklarına daldırdılar. Madeleine eniştesiyle sohbet etti. Hava durumu, çiftlikten haberler ve kasaba hakkında. Louis homundandı. Madeleine'in sesi zaman zaman kayboluyor ve taş gibi ağır, acısına yaraşır bir hal alıyordu. Bu acıyı hiç yakınmadan ve hiç rahatlamadan taşıyordu. Bardağına dikti gözlerini. Sonra Louis'i neşelendirmeye çalıştı.

Ye, diye dil döküyordu ona, sana iyi gelir.

İki kız tabakları alıp verirken tavşan gibi çevikti. Louis'in tadına bile bakmadığı yemeği, köpeğin yemek kabına boşaltıldı, fırında pişmiş pırasalar buzdolabına kondu, masa örtüsü toplanıp silkelendi, katlanarak büfeye kaldırıldı. Léonie kahve ve *tisane*'ı, gümüş tepsiye koyup beyaz salona taşırken Thérèse de bulaşık yıkamaya koyuldu. Louis kanepede kestirirken Madeleine gözlüklerini takmış gazeteyi okuyor-

du. Kızlar tepesinde ona iyi geceler deyip öpmek için dikilirken iç geçirdi.

Hemen yatıyor musunuz? İyi uykular o halde.

Yataklarına yattıktan sonra artık onları öpmeye gelmiyordu. Bunun için çok büyümüşlerdi. Diş fırçalamak, el-yüz yıkamak, dua etmek, artık bunları kendi kendilerine yapmaları bekleniyordu. Onun için boş yatakları fark edilmeyecekti.

Victorine gibi yaptılar ve koru soğuk ve yağmurlu olabilir diye kalın kazak, yağmurluk ve çizme giydiler. Onların koruya gittiğini söyledi Léonie. Biliyordu. Thérèse yorganın altında kitap okumak için kullandığı cep fenerini yanına aldı. Léonie'deyse mum, şamdan, bir kutu kibrit vardı. Aynı Victorine gibi cebinde büyük bir şişkinlik oldu.

Geceleri evden dışarı çıktıklarında her zaman gittikleri yoldan, arka merdivenlerden ve karanlık mutfaktan doğru geçtiler. Arka kapıdan süzülüp gölgelerin içine daldılar.

Çamurlardan parmaklarının ucunda geçerek serin karanlığa gömüldüler. Ağustos böcekleri ve baykuşlar ve kendilerinin telaşlı solukları. Rose'un kulübesinde hiç ışık yoktu. Kızlar yanından geçerken bir dirsek gibi kara, dik açılı köşe olarak onlara dokundu. Yukarıdaki yıldızlar pırıl pırıldı, önlerinde Oriyon başı çekiyordu.

Uzaktaki meyve bahçesinin duvarının önünde, asmanın büyüdüğü yerde tüneyip dinlediler. Kumun ve yolun toz-toprağının üzerinden ayaklar ustaca hareket etti, yerdeki otlara sessizliğe gömülüp, sonra dalların ve akgürgen kabuklarının üzerinde çatırdadı.

Sesli fısıldaşmalar, kıkırdaşmalar. Korunun derinliklerinden hafif bir müzik, şarkı söyleyen bir ses geliyordu. Plaintive Kontralto. Victorine miydi?

Kendilerini duvarın üzerine çektiler, orada titreyerek sert duvarın üzerinde oturdular. Aşk Léonie'nin soluğunu kesmişti. Şöyle düşündü: Ya onu bir daha görürsem? Daha fazla bir şey söyleyemedi. Aşk onun gözlerini de keskinleştirmişti. Patikanın karanlığına delici gözlerle baktı. Yanındaki Thérèse sakin ve hareketsizdi.

İkili ve üçlü gruplar halinde insanlar kasabadan geliyordu, sinsi bir topluluk. Yollarını çok iyi biliyorlardı. Kararlı ve düzenliydiler. Gecenin serinliğinde şapkalı ve eşarplı iri cüsseler. Birbiriyle fısıldaşan, hendekten geçerken birbirine yardım eden, sonra koruda kaybolan. Ağaçların karanlığında ışıklar parlıyor ve sallanıyordu. Fenerler, diye düşündü Léonie, mumlar. Duvardan aşağı kayıp patikaya indi, Thérèse'i arkasından çekti. Sadece fısıltıyla iyi akşamlar deyip katıldıkları bir grup kasabalının arasına karıştılar. Léonie demirciyi, karısını ve iki çocuğunu tanıdı. Bu şekilde ikisi de tanınmıyordu. Çok iyi. Onların ardından ilerledi.

Korunun orta yerindeki meydan gece daha farklı görünüyordu. Daha büyüktü, kenarları karanlıkta kaybolmuştu. Dalların arasından yıldızlar bir yanıp bir sönüyordu. Thérèse ve Léonie tanımadıkları büyüklerin arasında sıkışıp kalmışlardı. Öyle çok insan vardı ki, kuşkusuz hepsi yabancıydı, öbür çiftliklerden, komşu kasabalardan. Burun deliklerinde nemli yün ve gabardin kumaşlar, adamların ceketlerinin

aşağı sarkan geniş kara omuzları, burunlarıysa tanımadıkları sırtlara dayanıyordu. Léonie bunu seviyordu, bu kalabalık karanlıktaki yakınlığı. Birisi sigara yaktığında kibrit alevinin hızla yanışını, bir anlık ateşini, ham tütünün kokusunu, avuçları birleşmiş ellerdeki ateşi, sonra da sigaranın kırmızı ucunu izleyen bir casustu Léonie. Aşk onu umursamaz yapmıştı. Thérèse'i eteklerin ve pantalonlu bacakların arasından çekti. Onlara yol vermek üzere açılan birleşmiş bedenlerin arasından kendilerine yol buldular. Özür dilerim, özür dilerim. Şimdi tökezleyerek ilk sıraya, otların üzerine gelmişlerdi. Kim oldukları anlaşılmış ve gözler üzerlerinde, alevlerin aydınlığına doğru itilmişlerdi.

Taşlardan küçük bir dairenin ortasında bir ateş yakılmıştı. Uzun sopalı bir kadın besliyordu ateşi. Dağılan korları ortaya toplayarak ateşin yanlara dağılmasını önlüyor, alevlenen parlak ve aç kolları birarada tutuyordu. Rose'du bu. Onlara başıyla işaret ederek korları karıştırmayı sürdürdü.

Reçel kavanozlarındaki mumlar iri kaya parçalarının etrafına dizilmişti. Korunun kutsal ruhunun titreyen ama konuşmayan dilleri gibi. Taşların arasında, çamurun içinde, dua eden ellerinin arasındaki mumları kavramış olarak, yüzleri aşağıdan doğru aydınlatılmış bir şekilde, gözleri kayaya ve su kaynağına dönük kadınlar diz çökmüşlerdi. Léonie ve Thérèse onlara katılıp yere diz çökünce bir iç çekiş yayıldı aralarında.

Victorine de oradaydı. Yeşil eşarbı yağmurluğunun yakasından çıkardı ve onu kaya yığınının tepesi-

ne yaydı. Kendi yaptığı mihrabı örülmüş mısır püskülünden bir kolye, arpa ve yulaf demetiyle dolu iki tane reçel kavanozuyla süsledi.

Thérèse dizlerini kımıldattı ve cebinden çıkardığı tesbihi tıkırdattı.

Bunu yapmamalı, diye fısıldadı.

Victorine başını bir an eğerek onların yanına gelip diz çöktü. Bir iki dakika süren bir belirsizlikten sonra birisi tesbih çekmeyi başlattı. Léonie sıkılmıştı. Gelmez, diye düşündü, çok fazla insan var.

Yanında Thérèse soluyordu. Kaskatı kesildi. Yüzü yukarı çevrilmiş, ışıl ışıldı. Kollarını açtı ve gülümsedi. Ateşin ışığı onun altın rengi silüetini ortaya çıkarıyordu.

İşaret buydu. Herkes, adamlar bile dizlerinin üzerine çöktüler. Dudaklarından *Ave Maria* dökülürken bütün kafalar Thérèse'e doğru döndü. Léonie gözlerini kapadı, hiçbir şey hissetmiyordu.

Thérèse'in bu vecd hali tespihin üç kez dönüşü boyunca sürdü. Sonra *Gloria*'nın orta yerinde uzattığı ellerinin ikisini birden geri çekti, komik bir şekilde hafifçe eğildi ve aniden ayağa kalktı. Ne yapacağını çok iyi biliyor gibiydi. Huzurlu, hatta neşeliydi. Ellerini kaldırdı, onların kalkması için kalabalığa doğru salladı ve *Salve Regina*'yı söylemeye başladı. Rose ve Victorine taş yığınının iki yanında duruyordu. Söylenen ilâhiyi Rose yönetiyor, Victorine başı çekiyordu. Bu ilâhiyi hepsi biliyordu. Her hafta kilisede söylüyorlardı. *Mater misericordia*. Bildikleri bir ilâhi olduğu için melodisi çok hoş geliyordu.

Ama ilâhinin orta yerinde melodi değişti. Bir al-

çaldı, bir yükseldi, sıçramalarla sürdü. Biraz ileride ağaçların altında duran bir adam bir akordeon çıkartarak çalmaya başladı. Latince sözcükler yerlerini *patois*'dekilere bıraktı.

İnsanlar gevşiyor, sallanıyor ve gülümsüyordu. Birbirlerine ciddiyetle karışık ani bir neşe içinde bakıyorlardı. Thérèse'in Meryem'i eğilip selamladığı gibi birbirlerini selamladılar. Sonra el ele ve kol kola dans etmeye başladılar.

Bu eski moda bir danstı. Daha Ağustos'un on beşinde kutlanmış olan, kasabanın dışındaki karanlık tarladan fişeklerin atıldığı ve Meryem'in ateşten kırmızı kıvılcım yağmuru olarak göklere yükseldiği festival gibi. Kadın ve erkeğin çiftler halinde, birçok kadının da birlikte dans ettiği. Vücudunuzu dimdik tutup dizlerinizi hareket ettirdiğiniz dans şekli. Çizmeli ayakların parıldaması, başlar dik, eller küçük popoların üzerine konmuş, keskin dönüşler, sıkıca kavranan eller ve kıvrılıp bükülmeler. Bunları yaparken akordeon onlara eşlik ediyordu, enerjik ve hoştu. işte Rose buradaydı, Léonie'yi dansın içine çekti.

Dans, kadını göremedikleri için bir teselliydi. İlk başta birbirlerine tosladılar. Rose'un yumuşak göğsü Léonie'nin çenesi için bir yastıktı. Léonie kıkırdadı, bunu sevmişti. Ama Rose çok ciddiydi, kulağına uslu durmasını, konsantre olmasını fısıldıyordu. kendi aralarında ayakların çok fazla birbirine dolaşmadığı bir çeşit polka icat ettiler. Her biri erkek dansçı olmaya çalışarak sırayla başı çektiler. Artık birbirlerini daha iyi öğrenmiş ve rahat bir şekilde tutuyorlar, ileri-geri, ileri-geri hareket ettiklerinde kalın ceketleri arkaların-

da uçuşuyordu. Diğer çiftlerin aralarına girip çıktılar. Ay bulutların arasından çıkıp gümüş rengini aldı. Bir oğlan dans edenlerin tepelerinden bir fener sallandırdı, içinde kutupların birinden dışarı taşan bir mumun yandığı, pililer halinde bükülerek kâğıttan yapılmış bir küre, ikinci bir ay. Ani bir hava akımı yaratarak sallanıyor, insanlar danslarına devam ediyordu.

O dans bitti, bir başkası başladı. Soluk soluğa kalmış, keyifli Léonie, bir ağaca yaslanarak Rose'un koşup dönüşünü ve -kimin- evet, postacının kucağında fırıl fırıl dönüşünü seyretti. Bu gizli parti onu büyükler sınıfına yerleştirmişti. Kendini uzun ve ağır hissetti, şarap içmiş gibi kanı beynine sıçramıştı. Karanlık bir şekil ona doğru ilerleyip dans edenleri görüntüden uzaklaştırınca, gülümsedi, evet tabii dans ederim demeye başladı.

Baptiste'di bu. Léonie'yi hızla kendine, çok yakınına çekti. Nefesi Léonie'nin kulağını ve boynunun yanını ısıtıyordu. Bu sırayla erkek dansçı olma fikrine kesinlikle karşıydı. Onu diğer kasabalıların arasından hiddetli bir dikkatle geçiriyordu. Tamam, buna izin vereceğim, diye düşündü, ayakları inat etmeyi bıraktı ve onunkiyle birlikte öne arkaya hareket etti. Vücudunun ona dayanmasına izin verdi. Önemli değildi. Çünkü hava karanlıktı ve konuşmak zorunda değillerdi. Aralarında iki ceketin kalınlığı olduğu için de pek fazla bir şey hissetmiyordu. Rose ve Victorine gülümseyerek ve başlarıyla selam vererek onların yanından geçtiler, ayakları tam bir uyum içinde hareket ediyordu. Thérèse neredeydi? Kaybolmuştu. Léonie başını partnerinin yün kumaşlı omzundan kaldırdı ve etrafa

bakındı.

Anlaşılan Baptiste onun beynini okuyordu.

Eve yatmaya gitti, diye homurdandı kulağına, annem seni de benim götürmemi söylüyor.

Léonie hayal kırıklığına uğradı. Thérèse'in kendisinden kurtulmak istediği hissine kapılmıştı. Etrafında dans edenler duruyor, gülümsüyor ve eğiliyor olmasına rağmen ortalık hararetlenmişti. Akordeon susmuştu. İnsanların vücutları dikleşti. Bekliyorlardı. Bir sonra ne olacağını biliyorlardı. Önce oraya ait olmayanların gitmelerini, uykusu gelen çocukların sıvışmalarını, ağaçların arasında kaybolmalarını bekliyorlardı. Yerdeki mumlar yanmayı sürdürüyordu.

Haydi gel.

Baptiste elini tuttu ve onu arkasından kuvvetle çekti. Aniden Rose'un huşû içinde ve bomboş bakan yüzü belirdi. El salladı. Elini Victorine'in omzuna koydu. Léonie onları daha fazla izleyemedi, ağaçların arasındaki dar yola doğru çekiliyordu.

Eve dönüş yolunu biliyordu. Elbette biliyordu. Baptiste onun meydana geri dönmeyeceğinden emin olmak istiyordu. Büyüklerin gizli işlerine karışmamak gerekirdi. Mumların, aşağı yukarı hareket eden fenerin yumuşak parlaklığından uzaklaşınca önce karanlıkta hiçbir şey göremedi. Baptiste onun tökezlediğini farketti ve öyle ani durdu ki Léonie ona çarptı, dengesini sağlamak için ona tutundu.

Herkes kaybolmuştu. Koruda yalnızdılar. Léonie'nin dizleri titriyordu. Midesi ağzına geliyordu. Baptiste onu elbisesinin yakasından tuttu, yolun kenarına çekti ve bir ağaca yasladı. Léonie'nin tepesin-

de durdu ve mantosunu el yordamıyla açtı. Elleri çarçabuk kızın vücudunda dolaştı. Ağzı Léonie'nin ağzını aradı. Sıyırıp geçti. Léonie başını çevirdi, yanağına rastladı. Baptiste onu tekrar öptü. Ellerini belinin her iki yanına koyup onu ağaca çiviledi, dilini kızın ağzının içine kaydırdı. Ilık ve yumuşak, onun içindeydi işte. Léonie'nin kafasında bir şey apaçıktı: ben Thérèse'mişim gibi davranıyor. Onun için kendini serbest bırakmaya, bunun tadını çıkarmaya karar verdi: öptüğü ben değilim, diye açıkladı kafasındaki rahibeye. Burnu onun burnuna sürttü. Baptiste dudaklarını aşağı yukarı, aşağı yukarı onun dudaklarının üzerinde hareket ettirdi. Bu görev gibi geliyordu. Yumuşak, lastik gibi dokunuşlar. Sonra elleri kızın belini bıraktı ve kazağının altına daldı.

Baptiste onu sevecenlikle, dikkatle okşuyordu. Léonie boğulan kedileri düşündü ve gülmek geldi içinden. Her ikisi de nefes nefeseydi, dudakların bunca aceleyle itişip kakışması, içlerinde ve aralarında öylesine bir ateş... Baptiste önce bir memesini sonra öbürünü ağzına alarak, Léonie'de, kütüphaneden aşırarak eve getirdiği yasak kitapları, öğleden sonraları yatağında okurken duyduğu şaşkınlıkla karışık suçluluk duygusunun aynısını yarattı. Léonie, hayal gücünün yeteceği çok az şeyin anlatıldığı kitapları, içinden tatlı bir hoşluk kopup gelene ve sonra sona erene dek, altında dikkatle yerleştirdiği yastıkların üzerine bastırır, bastırır, sonra gözleri sanki acıyla kapanıp yatağa sırtüstü uzanırdı. Bu kitapları Thérèse de okurdu, ama okumazmış gibi davranırdı, çünkü okursa günah çıkarmaya gitmesi ve onlar hakkında ne dü-

şündüğünü de anlatması gerekirdi.

Léonie şimdi Thérèse'i düşünüyordu, vücudu ne kadar güzel olursa olsun bu işlerle hiç ilgilenmediğini herkes anlayabilecekken, oğlanların onu istemeleri ne kadar da haksızlıktı, Baptiste'in ona şimdi yaptığı şeylerle. Yani, Thérèse sandığı Léonie'nin eteğini kaldırıp ellerini kalçalarının arasına kaydırıp, daha da ileri, ıslanmış çamaşırına değene kadar götürmesi. Léonie iç geçirdi. İçindeki rahibe bağırıyordu. Kitapta daha fazla ileri gidilmemesi yazıyordu. Oldukça ileri gitmişti. *Hemen* durması gerekiyordu. Kafasını salladı ve iç geçirdi.

Eve gitmek istiyorum. Hemen eve gidiyorum.

Baptiste'in önünde yürüdü. Soğuk duvardan tırmanıp bahçeye girdiler. Baptiste kafasını hızla ona doğru salladı, sonra karanlıkta Rose'un kulübesine doğru kayboldu. Léonie mutfak bahçesinden eve girdi. İkinci katın pencerelerinden birinde ışık mı vardı? Işık zayıfladı, sonra söndü. Thérèse'in odası. Uyuyormuş gibi yapıyor.

Arka kapının dışında bir süre durdu. Karanlıkta tanıdık koku geldi burnuna, tuzlu hava, gübre ve çürümüş bitki. Kapının yanında çivili yosun parçası eline kaygan kaygan geldi. Kulübelerden birinde bir köpek havladı. Ana yoldan bir araba geçti. Her şey her zaman olduğu gibiydi. Léonie biraz önce ilk kez bir oğlan tarafından öpülmüştü. Aslında öpülmekten de öteydi. Romanlarda okuduğu türden tutkulu bir ilişkiydi bu. Bunun, bir erkekle ilk öpücüğün, yetişkinliğe, gerçek sekse geçeceği bir kapı açacağını düşünmüştü. Tamamen değiştiğini hissetmeyi umuyordu.

En sonunda bu gizli bilgiye sahipti. Ayaklarını tek tek kaldırıp arka kapının oradaki çamur temizleyiciye sürttü. Parça parça çamurlar yere düştü. Büyük bir jambonlu sandviç ve yatağını istiyordu.

Mutfak kapısı aniden açıldı. Madeleine dışarı baktı.

Nerelerde kaldın?

Léonie her şeyi anlatma isteği duydu. Annesinin şoktan önce bembeyaz oluşunu sonra öfkeden kudurmasını seyretme isteği. Onun önce kekeleyip sonra ciyak ciyak bağırdığını duyma isteği. Bir çiftçi çocuğun seni hırpalamasına izin verdin demek? Bu öfkeyi anlatmak için yeterli sözcük yoktu büyük bir olasılıkla. Léonie Madeleine'e eziyet etme zevkini sonraya bıraktı. Olabildiğince hiçbir şey olmamış gibi davranmaya çalıştı.

Koruda yürüyüşe çıktım. Bir şey olmadı, orada bir sürü insan vardı. Victorine, Rose ve Baptiste.

Madeleine uzaklaştı.

Meraktan öldüm. Beni hayal kırıklığına uğrattın.

Su Şişesi

Léonie Victorine'e domatesleri toplamakta yardım etmeyi kabul etti. Günlüğünü yazmakta olduğu köşesinden kaldırıldığı için söyleniyordu. Victorine ısrar etti. Çok iş vardı ve onu yapacak yeteri kadar insan yoktu. Thérèse neredeydi? Tam kendisine gereksinimimiz olduğu zaman ortadan kaybolurdu.

Domates tarlasına giderken yoldan sapıp, sepet almak için Louis'in atölyesine gittiler. Sepet söğüdünden yapılan büyük, düz olanlar vardı, kolunuza takabileceğiniz ya da yere koyabileceğiniz. Eniştesi tezgâhında oturmuş, sanki neden orada olduğunu unutmuş gibi, boş boş bakıyordu. Esmer parmakları kırılan Quimper çanağının bir parçasını evirip çeviriyordu. Gözleri nemliydi, gözyaşları gözpınarlarında birikmişti. Victorine onu iterek sepetleri almak için geçti.

Bu parçaları atmalısın, dedi. Bu çanak tamir edilemez. Sadece vaktini harcıyorsun. Hem bir parçası da kayıp.

Léonie ve Victorine sıra sıra domateslerin arasında aşağı yukarı gidip geliyorlardı. Her ikisinde de ikişer sepet vardı, biri yeşil domatesler, biri kırmızılar için. Onları daha sonra ayırma zahmetinden kurtulmak için. Yeşilleriyle Louis her yıl kurbağa reçeli dediği bir şey yapardı. Bu yıl, diye homurdandı Victorine, onu Léonie'yle kendisinin yapması gerekecekti.

Neden turşu yapmıyoruz? diye sordu Léonie, İngiltere'de yaptığımız gibi?

Ama doğru dürüst bir tartışma başlatmak için çok terlemişti ve çok da üşeniyordu. Bu gölgelik yerdeki ısı onun hiçbir şey düşünmek istememesine yol açıyordu. Ellerini, pürüzlü ve tüylü yüzeylerinden, sardunyalarınki gibi hafif ekşimsi ve topraksı kokularından hoşlanarak, domateslerin üstlerinde dolaştırdı. Her biri yıldız şeklinde bir sapla süslenmiş olan tombul kırmızı meyveleri kopartmayı çok seviyordu. Bazıları tozlu ve yarılmıştı, çok fazla olgunlaştıklarından içinin suyu dışarı taşıyordu. Yeşiller daha zor kopuyordu, eline pat diye düşmüyor, çekmek gerekiyordu.

İşte burada, dedi Victorine, matmazel burada.

Mutfak bahçesinin dar kapısından Thérèse çıktı. Mavi ve kahverengi çizgili bir elbise giymiş, bir elinde ağdan bir tül, diğerinde de bir demet kırmızı ve mor glayör tutuyordu.

Annemin mezarına biraz çiçek koyacağım, dedi Léonie'ye, sen de gelmek ister misin?

Victorine henüz toplanmamış iki sıra domatesi keskin gözlerle süzdü. Ellerini ayaklarının dibindeki sepetlere doğru salladı.

Hemen hemen bitirdik. İstersen gidebilirsin. Ama önce bunları içeri taşıyıver.

Léonie elbise giymek için zaman olmadığına karar verdi. Ama salondaki büyük kare aynanın önünde durarak orada bulduğu arkası yaldızlı fırçayı kaldırdı. Saçını düzleştirmek için birkaç darbe indirdi. Bluzunu çıkarıp bir hırka giydi.

Mezarlık, köşelerinde süs için yapılmış kuleleri olan, yüksek duvarlarla çevrilmiş kara bir alandı. Ölüler, Martinler'in mutfak bahçesi gibi düzenli sıralar halinde, bu sağlam bir şekilde çevrilmiş alanda yatıyordu. Domates bitkilerinin yaprakları altında bulduğunuz, yere düşmüş meyveler gibi sessizce çürüyorlardı. Daha eski mezarların üzerinde haçlar ve taştan yapılmış melekler, dökme demirden alçak çitler vardı. Modern olanlar ise devrilmiş kapılar gibiydi. Parlak granitten büyük parçalar. Tepelerinde dua kısmının açık olduğu porselen bir kitabın yanısıra, bir fotoğraf veya keskin fırfırlı kenarlarıyla bir demet pembe ve kırmızı gül bulunabiliyordu. Parlak çiçeklerin olduğu plastik kaplar mezarlardan daha az çirkindi, mezarlığı düzensiz, hatta neşeli bir hale sokuyordu.

Orada burada kadınlar evlerine gösterdikleri özeni mezarlara gösteriyorlardı. Süpürülmüş ve parlatılmış olan yerlerde yabani otlar temizlenmiş, çiçekleri yenilenmiş, mavi ve yeşil mermerden taşları düzeltilmişti. Bir-iki eski mezar artık gözden çıkarılmıştı, paslı demirden haçlar, kırılmış boncuktan yapılmış sallanan süsleri vardı. Ama çoğu, diye düşündü , kadınların mobilyaları yeniden düzenlemeye çalıştıkları bebek evlerine benziyordu. Nereye gömüldüğünüz neden bu kadar önemli ki? İnsanların bilmesi ve sizi ziyarete gelmesi için mi?

Thérèse bunun önemli olduğunu biliyordu, ama neden olduğunu söylemiyordu. Mezarlığın uzak köşesindeki musluktan evden getirdiği boş şişeyi doldurmakla uğraşıyordu. Léonie sandaletini yolun tozlarına bulayarak ve yapması gerektiği için içinden Hail Mary'yi okuyarak teyzesinin mezarının başında duruyordu. Antoinette kalın ve pürüzsüz bir yüzeyin altına kapatılmış, toprakta yatıyordu. Altın yaldızla işlenmiş harflerle adı ve doğum-ölüm tarihleri yazılmıştı. Bir kitabın kapağı gibi. Dünyanın sonunun geldiğinde geriye doğru fırlayarak açılıp onu yeniden doğması için dışarı çıkarması gereken. Léonie etrafa bakındı. Her birinde ad ve tarihler olan bir kitap bahçesi. Kıyamet gününde, ağızlarındaki toprağı silerek, sayfaların arasından tökezleyerek gelen insanlar. Kitaplardaki insanlar ölmezlerdi.

Yüksek sesle, şimdi ve ölüm anımızda amin, diye mırıldandı.

Thérèse su şişesiyle geri gelip çiçekleri düzenlemek için yere diz çöktü. Kalın yeşil saplarından fışkıran glayöl, benekli yeşil ve sarı ince defne dalları. Haç çıkarttı. Gözlerini kapadı. Huşû içinde, rüyada gibi bir ifadeye büründü. Léonie bakışlarını uzaklaştırdı ve öksürdü.

Dökme demir kapılardan dışarı çıktılar. Léonie kapıları arkasından kapadı.

Bu gece yine koruya gideceğim, dedi. Sen de gelecek misin? Nè olup bittiğini daha çok görmek istiyorum.

Thérèse elindeki şişeyi çalkalayarak baş aşağı çevirdi. Birkaç damla düştü.

Bilmiyorum, dedi, gitmek istediğimi sanmıyorum. Bu iş dansa dönüşünce hoşlanmadım. Seni bulamadım ve eve döndüm.

Ya, dedi Léonie, Baptiste'le dansediyordum.

Öyle mi! dedi Thérèse.

Sırtı dimdik, şişeyi golf sopası gibi boğazından tutarak hızla yürüdü. Léonie arkasından ona yetişerek omzuna dokundu.

Hey, hey, yavaşla biraz.

Thérèse'in kulak memesini çimdikledi: yavaşla!

Thérèse ondan kurtuldu: bırak beni!

Léonie hızla uzaklaştı. Kasabanın ortasından geçerek sonunda Martin'lerin çiftliğine uzanan yoldan ilerleyen Thérèse'i izlemek yerine aksi yönde uzaklaştı. Uzun yoldan gitti. Çiftliğin ve korunun arkasından, dolaşan, çiftliklerin arasından geçen yoldan. Hiçbir şeyi kaçırmak istemeyen öfkeli Thérèse'in arkasından geldiğinden emin olduğu halde bakmadı. Telgraf direklerini, elektrikli çitin arkasındaki inekleri, kendi kalp atışlarını saydı. Hastalığı sırasındakileri saymazsanız bu Thérèse'in rekor sessizliklerinden biriydi.

Thérèse onun yanına geldi.

Bozulduğum şey, Léonie, bu biraz bayağı, değil mi? Meryem Ana bize görünüyor ve sen çiftlikten bir oğlana oranı buranı elletiyorsun. Bunun güzel bir şey olmadığını biliyorsun.

Geçen gece eve geldiğimde aslında uyumuyordun değil mi? Uyuyor gibi yapıyordun. Ve benim koruda olduğumu anneme sen söyledin.

Thérèse'in göğüslerine, kalça ve baldırlarına gizliden göz attı. Boşver, derdi Madeleine hep Thérèse'e:

geniş kalçalar çocuk doğurmak için çok iyidir. Léonie'ye ise: Boşver, büyüyünce anlarsın, ince olmak modaya uygun.

Martin'lerin topraklarının arka tarafına, meyve bahçesinin duvarına vardılar.

Her neyse, aslında istediği sensin, dedi Léonie.

Thérèse haşlanmış karides gibi kızardı.

Bana ne! diye bağırdı.

Koruya girişteki hendeğin üzerinden atladı. Arkaya, Léonie'ye doğru sakinleşmiş bir yüzle döndü.

Meryem Ana'ya dua etmek için geldik, öyle değil mi? Yine ortaya çıkıp çıkmayacağını görmek için. Öyleyse kilisedeymiş gibi yapalım, tamam mı?

Koru seslerle doluydu. Yerdeki otlardan yükselen çatırtılarla. Kasaba korosundaki oğlanlardan çıkan ilahi sesleri. Altın bir çanın çalınışı. Bir rahibin ağzından çıkan yüksek sesli Latince sözcükler. Léonie'nin burnuna bir tütsü kokusu geldi, soğuk ve kötü kokulu. Bu koruda çok kötü kokuyordu.

Rose onların yolunu kesti, gökten inivermişçesine önlerine çıktı. Bir çalının arkasından. Onlara parmağını salladı.

Monsenyör le Curé burada. Sizi görmesin. Başımıza dert olur.

Fısıldayarak konuşuyordu. Thérèse de fısıldadı.

Ama burada ne yapıyor? Bu Meryem Ana'nın türbesi. Ayin mi yapıyor?

Hayır, dedi Rose. Cinleri kovuyor. Bu görüntülerin Şeytan'ın işi olduğunu söylüyor. Şeytanı çıkarıyor.

Elini Thérèse'in koluna koydu.

Bakmaya gitme. Canın sıkılır.

Kızlar koşarak meydana gittiler. Rahibin ne yapmak istediği çok çabuk yayılmış olacak ki, birçok kasabalı oraya gelmişti, işçiler ve çiftlik çalışanları, aynı dün akşam olduğu gibi herkes birbirine karışmıştı. Kilise'de herkes kendi grubuyla otururdu, ama burada herkes omuz omuza, birbiriyle karışmış, dikkatli ve asık suratlıydı. Dün akşamki, içlerinde mum olan reçel kavanozları devrilmişti. Mısır demetleri çamurların içinde çiğnenmişti. Victorine'in hemen hemen iki parça olmuş eşarbı yandaki bir daldan sallanıyordu.

Koronun şarkısı sustu. Mihraptaki oğlanlardan biri etrafı şaşkın şaşkın süzdü, sonra buhurdanlığını sallamaya devam etti. Öbürü rüzgârın söndürdüğü ince mumu yakmaya uğraşıyordu. Bir diğeri ise bir bakraç dolusu kutsal suyu rahibe uzattı. Monsenyör le Curé, rüzgârın uçuşturduğu beyaz rahip cübbesini, atkısını ve eteklerini bir eliyle, öfkeli bir şekilde tutuyordu. Öbür eliyle de ocak süpürgesine benzeyen bir şeyi bakraca daldırıyor ve üzerindeki kutsal su damlalarını taş yığınlarının üzerine serpiyordu. Öfkeyle baktı ve haç çıkardı. Yüksek sesle kısa Latince bir dua okudu, tekrar haç çıkarıp döndü. Refakatinde bulunanlarla birlikte meydanı geçti.

Onun geçmesi için insanlar geri çekildi. Başlarını eğdiler, *patois*'i mırıldanarak arkalarını döndüler. Sadece Thérèse omuzları geride ve çenesi yukarıda dimdik duruyordu. Onun yolunu kesti. Yanındaki Léonie bu kırmızı suratlı korkunç adamdan kaçıp uzaklaşmak istiyordu. Thérèse diz üstü çöktü ve adamın yüzüğünü öpmek istedi. Adam elini hızla geri çekti. Sa-

dece piskoposların yüzüğü öpülürdü, Léonie bile bunu biliyordu, Thérèse unutmuş olmalıydı.

Rahip herkesin duyabilmesi için bağırdı.

Emir verdim. Yarın geceye kadar bu taş yığını yerle bir edilecek ve bu putperestlik saçmalığı burada bitecek.

Thérèse'e baktı.

Sana gelince, bu öğleden sonra beni görmeye gelsen iyi olur. Babana seninle birlikte gelmesini söyle, onunla da konuşmak istiyorum.

Bir kordon ve siyah etek yumağı halinde gitti. Léonie kendini çok rahatlamış hissetti. Onun da gitmesi ve sorguya çekilmesi gerekmeyecekti. Rahip yaldızlı kırmızı kadını bilmiyordu. Kendisi kurtulmuştu. Meydanı koşarak geçti ve Victorine'in eşarbını ağaçtan kurtardı.

Tesbih

Monsenyör le Curé taş bir evde, cemaatinden uzak yaşıyordu. Çalılarla, sonra da demir parmaklıklarla çevrelenmiş ince uzun bir çim bahçesi ve dekoratif olarak dikilmiş selvi ağaçları evi mezarlık ve kilisenin arasından geçen bulvardan ayırıyordu.

İnsanlar evine uğramaya cesaret edemezlerdi. Thérèse'in bildiği kadarıyla Martin'lerden hiçbiri o eve gitmemişti. Rahip Ayinler için dışarı çıkışları, günah çıkarma seansları ve Madeleine'in, sigarasını sallayarak, *daha iyi aileler* dediği kimselerle öğle yemeği yemek dışında günlerini yalnız geçiriyordu. Antoinette öldüğünden bu yana Martin'lere öğle yemeğine gelmemişti. Onun bacak bacak üzerine atıp, en iyi koltukta oturarak kibar bir şekilde aperitifini içerken bir yandan da parlak siyah saçlarını düzeltişini izlemek zorunda kalmaması Léonie için rahatlatıcı bir duyguydu. Bir kap yemek bittiğinde ellerini yıkar gibi yapar ve gösterişli dantellere bürünmüş bir din otoritesi

olarak konuşurdu. Léonie ondan kilisenin içinde mi yoksa dışında mı daha çok nefret ettiğine karar veremiyordu.

Onun işçilerden birinin kulübesine gittiğini düşünemiyorum, dedi Thérèse, naylon çorabını giyerken.

Kakasını yaparken de, dedi Léonie, yatağında uzanırken de. Ne tip pijama giydiğini merak ediyorum. Dik yakalı mor ve sarı naylon pijama mı giyiyor acaba? Oraya gidince öğrenirsin. Köylü olmadığın için sana çok kaba da davranamaz. Aziz Berdanette gibi değil yani.

Thérèse bir an, işkence tezgâhında parçalanan çok sevdiği bakire şehitlerden birisi gibi, çok soylu göründü. Sonra kederlendi. Léonie fırçayı alarak kuzenin saçını taramaya başladı.

Sadece sana kabadayılık taslamasına izin verme, hepsi bu.

Şu an aralarında ateşkes vardı. Bunu taşları yerle bir etme emriyle rahip sağlamıştı. Léonie Thérèse'e aynadan gülümseyerek arkasındaki fermuarı çekti. Thérèse'in artık ince altın bir zincirle sürekli taktığı altın haçın tokasını taktı. Onu birkaç altın bilezik ve bir dizi inciyle birlikte Antoinette ona bırakmıştı. Léonie'ye de fildişi bir bilezik ve gümüş bir broş kalmıştı.

Mavi ketenden bir tübün içine tıkılmış olan Thérèse içini çekti. Ayağa kalktı, beyaz eldivenlerini, mavi plastikten yapılmış yaldızlı saplı sırt çantasını aldı. *L'Echo de la Monde*'da tavsiye edilen şekilde omuzlar geriye atıldı, baş yukarıda, karın içeri çekildi. Yüksek ökçeli ayakkabılarıyla sendeleyerek aşağıya babasının yanına indi.

Louis gri takım elbisesini ve beresini giymişti. Thérèse ona uzanarak iki yanağından öptü. Birlikte arabaya gittiler. Léonie, eli müslin perdeyi kavramış olarak yukarıdaki pencereden onları izliyordu.

Monsenyör le Curé'nin beyaza boyanmış pembemsi gri taştan yapılan evinin içi karanlıktı. Kâhya onları dişçideki bekleme odası kadar kasvetli bir girişe aldı. Yerdeki benekli çiniler pişmemiş ciğer gibi kaygan mor renkteydi. Pencerelere sık örülmüş pamuklu perdeler gerilmişti, öyle sıkı örtülmüştü ki, ne havayı, ne de güneşi içeri sokuyordu. Bir köşede limon küfü rengi seramik bir saksıda tek bir zambak duruyordu. Duvarlar donuk kahverengi kâğıt kaplıydı. Papanın bir fotoğrafının yanıbaşında büyük tahta bir çarmıhta İsa kıvranıyordu. Aşağıda boş pencere önünde pili yapılmış kâğıttan bir yelpaze duruyordu.

Ev yıkanmış çamaşır ve kış kokuyordu. Thérèse, kahyanın zambağı sabunlu süngerle silişini, fildişi İsa'yı, onun belindeki kumaş parçasını ve diğerlerini yıkayışını, onu altını ıslatmış bir bebek gibi kollarında tutuşunu düşündü. Kâhya, Monsenyör le Curé'nin parlak saçlarını yıkarken, rahip elinde hâlâ köşeli şapkasını tutarak, kutsal köpüklerle dolu bir banyo küvetinde oturuyordu. Bu düşünceleri Şeytan kafasına sokuyordu. Gözlerini kapadı ve kurtulmak için dua etti.

Gözlerini açtığında rahibin donuk bir şekilde kendisine ve babasına baktığını gördü. Okulda öğrettikleri gibi hafifçe eğildi. İki adam Papa ve İsa'nın gözlerinin önünde, soğuk şöminenin iki yanındaki kırmızı kadife koltuklara oturdular. Thérèse elleri birbirine

kenetlenmiş, ikisinin ortasında duruyordu. Ayakkabıları sanki kaçması için uyarıda bulunuyormuşçasına ayaklarını vuruyordu ve aniden tuvalete gitmesi gerekti. Yine Şeytan'ın kışkırtmasıydı bu.

Monsenyör le Curé, çok beğendiği açıkça belli olan uzun parmaklarını siyah cübbesinin eteklerinde gezdirdi. Konuştuğunda, sıkıldığını olabildiğince belli etmeye çalışıyordu.

Evet, sevgili dostum, Kutsal Anamızın görünmesiyle ilgili kasabadaki bu dedikodular nedir? İnsanları yatıştırmak için size güvenebileceğimi düşündüm açıkçası.

Louis, ellerinin serbest kalması için beresini bırakmış, konuşuyordu. Siyah kol bantı bir kolundan çıkıyordu. Çok saygılıydı, büzülerek Thérèse'in doğru sözlü bir çocuk olduğunu söyledi.

Rahip, başı bir yana eğik, dinledi. Günah çıkarma pozu. Thérèse'in pencere kafesinin arkasından balıkçıl silüetiydi gördüğü. Meryemi gördüğünden beri günah çıkartmaya gitmemişti. Gidememişti. Rahip şimdi ellerini çenesinin altında kavuşturmuştu. Zarif bir şekilde esnedi. En sonunda ağzını açmaya tenezzül ettiğinde sesi yumuşacıktı. Thérèse zıpladı. Soğuk yeşil gözler kaydı, onun üzerinde durdu.

Saçmalık. Evet kızım, yanlış duymadın. Daha önce böyle bir saçmalık duymadım.

Nefes almak için durduğunda Thérèse bu kınayıcı sözleri kesmeye cesaret etti.

Ama Peder, onu gerçekten gördüm. Ben sorunca adını da söyledi, Tanrının Anası Meryem dedi.

Rahip ona küçümseyerek baktı.

Kendini ne sanıyorsun, küçük azize falan mı?

Hayatının her pazar günü kilisede dinlediği ve Tanrının verdiği bir gücü olduğu için onlara neyin ne olduğunu anlatan ve onları dinlemeye ve boyun eğmeye çağıran sesiyle, ağır ağır, onunla değil de babasıyla konuşmaya devam etti. Katolik olmak bu demekti. Thérèse rahibin Tanrı'yı temsil ettiğini ve haklı olması gerektiğini anımsamaya çalıştı. Kan yanaklarına hücum ederek onları şişirdi. Rahibin sözlerine ağlamamak için her ne kadar direndiyse de çenesi titriyor, ona hâkim olamıyordu. Belli yaşlardaki genç kızlar. Çabuk etkilenir, hararetli düşler kurarlar, isteriktirler. Romantiktirler. İdealisttirler. Thérèse siyah şık ayakkabılarına, kendisine ayaklarını çekmesini söyleyen, parmaklarını ezen bu ikiz mengeneye baktı. Sadece bu acıya konsantre olmaya çalıştı. Dişlerini gıcırdattı. Nemli avuçlarını elbisesine sildi. Birbirine yapıştırdığı bacaklarından ter akıyordu.

Rahip ona baktı ve ellerini kaldırdı.

Yo, hayır, ağlamak yok, rica ediyorum. Gördün mü? Sadece sıradan bir kızsın. Gerçekten Meryem'in hayalini gören birisi, ilk karşı çıkış belirtisinde teslim olmaz, bu yolda yılmadan devam eder.

Tekrar sandalyesinde kibar ve sakin bir şekilde oturan ve Thérèse'e bakmayan Louis'e döndü. Onları birleştiren bağ ustaca bir çekişle koparılmıştı. Rahibin sesi sertleşti.

Bu çocuğun kandırılmış olduğuna kanaat getirmemin nedeni bahsedilen görüntü hakkında çelişkili ifadeler. Bazıları mavi giydiğini, bazıları ise sarı ve kırmızı giydiğini söylüyor. Kırmızı diyorum! Bazıları

sarı ve uzun saçları olduğunu söylüyor, bazıları da *pieds-noirs*'ların arasında görebileceğiniz gibi esmer güzeli olduğunu.

Thérèse onun sözünü kesti.

Hayır, bu doğru değil, Peder. O Kutsal Anamız, mavi giyiyor. Uzun sarı saçları var ama bir tülle örtüyor.

Rahibin bakışlarıyla karşılaşmamak için bakışlarını yere indirdi. Rahip güldü, konuşmasını tekrar Louis'e dönerek sürdürdü.

Bütün bunlar kızınızın itibarı için son derece kötü dostum. İnsanları kendine güldürüyor. Tehlikeli bir putperestlik saçmalığı. Geçmişte kalmış aptalca inanışlar. Hele dinin modernleştiği bugünlerde. Basit dedikodular. Rose Taillé ve saldırgan oğlu gibiler tarafından ortaya atılan tehlikeli hikâyeler.

Thérèse'in gözyaşları ayağının dibindeki çinilere damlıyordu. Rahip onun bu yıkılışından hoşnut görünüyordu. Omzuna hafîçe vurdu. Thérèse onun parmaklarının omzundan çekildiğini hissedip rahatladı. Rahip kapının yanındaki bir sehpanın üzerinde duran mermer küllükte kıvrılmış duran ucuz hafif boncuklu bir tesbih aldı.

İşte çocuğum. Bunu sen al, Kutsal Peder tarafından kutsanmıştır ve onu kullanmak senin için iyi olacaktır. Bir dahaki sefere hayaller görmeye başladığında tesbihi bir kere çek, o zaman Şeytan sana zarar veremez. Her gece yarım saat diz çökerek tesbihini çek, mukaddesat peşinde olan genç kızların yapacağı en doğru şey bu. Son bir şey daha: sana koruya gitmeyi yasaklıyorum.

Azledildiler. Tuvaleti gelen Thérèse, sesi sedası çıkmayan babasının yanında dar yoldan ağır aksak yürüyordu.

Bir sonraki gün, Pazar günü kilisede babası ve Léonie'nin arasına oturdu. Hâlâ günah çıkarmaya gitmemişti. Komünyon'a gitmemeye karar verdi. Ya ölümcül bir günahkârlığa kapılmışsa? Ya rahip onu reddederse?

Kilisenin taş kaplı içi, kıvrık bir deniz kabuğunun suyu tuttuğu gibi, karanlığı barındırıyordu. Azizlerin heykelleri gevezelik eden arkadaş grupları gibi ikili ve üçlü kümeler halinde kilisenin duvarları boyunca dizilmişti. Tanrı mihrabın üzerindeki kubbe şeklindeki kutunun içinde gizleniyordu. Beni terk etme, diye sessizce yalvardı Thérèse, terk etme.

Rahip merdivenleri çıkarak kürsüye geldi. Aşağıda, elleri kol manşetlerinde kavuşturulmuş, hepsi de onlara egzersiz yaptıran rahip kadar küstah olan kilise oğlanları sıralarına yerleşmişlerdi. Dantel ve ketenlere bürünmüş, ibadet yerine girmeleri yasak olan kadın ve kızlara bakıyorlardı.

Vaazın konusu saygı ve itaatti. Cemaatteki gençlerin bazı inatçı huylarıydı. Kilise Kutsal Anamızın yetkisini verdi bana. Kutsal Kilisenin buyurduğu gibi Ayinlere, özellikle de günah çıkarmaya düzenli olarak gelinmesi. Çobanın güttüğü koyunlar. Mistisizmin ve bireyselliğin istenmeyen yönleri, sürüden ayrılmak için orijinallik peşinde koşma. Gençlerin zaafları, yol gösterilme ihtiyacı. Aziz Paul'ün ve Aziz Augustine'in kadınlar üzerine sözleri.

Thérèse utancından ter içinde kaldı. Kucağında

dua kitabını sıkı sıkıya tutan beyaz tül eldivenli ellerine dikti gözlerini. Dizlerini sıkıca birleştirdi. Eğer bacaklarını çok sıkarsa ağzını çığlık atmak için açamazdı. Lav kütleleri ağzından içeri ateş püskürtemez, dilini yakamazdı. Kıpkırmızıydı, erimiş ve tehlikeliydi. Bu rahip bedenini yok edecekti, evet onu yakıp kavuracak, kafasını yavaşça bedeninden ayıracak ve kanlar akarken kahkahalar atacaktı. Onu susturacak, ayaklarının altında ezecek, ağzını kaynar kırmızı çamurla sonsuza dek kapatacaktı.

Artık onu duyamıyordu. Beyaz bir huzur üzerine çöküp onu beyaz serin dumandan bir çadır gibi kaplamıştı. Tanrı çadırın içindeydi. Tanrı çadırın kendisiydi. Onu kuşattı, sükûn ve gizeminin örtüsüyle kapladı. Kalp atışları onunkinin yanıbaşındaydı. Onun kalbinin üzerine uzanıp hareketsiz kaldı. Eriyip, onun giysileri üzerinde çiğ tanelerine dönüşen yakıcı kederinden kurtuldu. O, ateşin ortasındaki serinlikti ve bakışları Thérèse'i özgür kılıyordu. Korkusuzca onunla birlikteydi. Thérèse hiçbir şeydi, ama sevgiydi, çölde şarkı söyleyen, güven dolu, mutluluk ve özgürlük dolu bir sesti.

Yanıbaşındaki Léonie, diğer yana kaykıldı, yüksek sesle öksürdü. Rahip ona kızgın kızgın baktı ve sonra söylevini sürdürdü. Thérèse onu duymuyordu. Léonie'nin dirseğinin kendininkine değdiğini hissetmiyordu. Ateşten bulutların üzerindeydi. Artık Tanrı'dan başka kimseyle konuşmuyordu. Sessizliği, belirsizliği, yoksunluğu seçmişti. Her şey olan, kayadaki deliği, ıssız barınağı olan onu seçmişti. Gelecekteki halini kucaklamak üzere ayağa kalktı. Ona

doğru uçup gitti.

Rahibin vaazının tam ortasında Thérèse'in bayılması vaazın etkisini bozmuştu. Konuşmasını sürdürmesine rağmen insanların dikkatleri dağılmıştı. Babasının kollarında bir ölü gibi dışarı çıkartılan bembeyaz yüzlü kızı görebilmek için kafalarını uzatıyorlardı.

Bu bir işaretti, ama ne çeşit bir işaret? Bu Meryem'in Thérèse'i kurtarması mıydı? Yoksa Şeytanın yenilgisini göstermesi miydi? Thérèse'in sarası mı vardı? Yoksa bütün bunları mahsus mu yapıyordu? Ayin bittikten ve gitme zamanlarının geldiğini belirten çanlar çaldıktan sonra her zamanki gibi kilisenin dışında küçük kümeler halinde toplanan insanların konuşacağı çok şey vardı. Léonie onların arasında, Madeleine ve Rose'un yanında duruyordu. Haberleri getiren Victorine'di. Korudaki taş yığınını yıkan adamlar onun altında bir mezar olduğunu farketmişlerdi. Mezarın içinde insan kemikleri ve kafatasları yığını vardı.

Kek Kalıbı

Madeleine birinci katın arka koridorundaki küçük yazı masasında oturuyordu. Zaman zaman iç geçiriyordu. Léonie onun sayılardan oluşan bir sütunu gözden geçirdiğini görebiliyordu. Annesinin bunu nasıl yaptığını görebilmek için omzunun üzerinden baktı. Madeleine, gözleri sayfada aşağı doğru kayarken ağzını oynatarak sayıları yeniden toplamaya başladı. Bu kez olmuştu. Çıkan sayıya onay işareti koydu ve toplamın altını çizdi. Kasabanın cenaze görevlisinin gönderdiği bir faturaydı bu. Kalın siyah modern bir yazıyla *Pompes Funèbres* yazıyordu. Madeleine tekrar iç geçirdi.

Léonie aceleyle sorusunu sordu. Meşhur soruyu.

Ama onlar kimin kemikleriydi ki?

Madeleine buklelerinden birini kulağının arkasına attı. Bir sigara yakıp ustaca çekti. Sözleri sigaranın dumanı gibi sürüklendi.

Savaştan kalma.

Ama neden oraya gömmüşler? diye ısrar etti Léonie, neden mezarlığa değil?

Kasabadaki erkekler iki dünya savaşında da savaşmışlardı. Çarpışırken ölenlerin adları mezarlıkta savaş anısına dikilen taştan bir silindirin üzerine yazılmıştı. Her kasabada bir tane vardı. Blemont'taki, üzerine yapışan giysili, elinde bir çelenk ve bir kâğıt tutan, taştan yapılmış bir kadındı. Saçları dağınık, göğüsleri kalkıktı. Meryem Ana değildi bu, Madeleine yıllar önce çocuklara anlatmıştı, *La France*, hem de *La République*'di. Aslında kasaba, verdiği şehitleri Meryem Ana yortusu günü anımsamıştı. Ağustos'un on beşinde, Aşaî Rabbanî ayininden sonra. Birbirini tutmayan çalgı sesleri arasında kasaba bandosu cemaati savaş anıtına götürdü. Ulusal marş çalındı. Herkes başını önüne eğdi. O gün daha sonra panayır olacak, hava fişekleri atılacak ve dansedilecekti, ama şu anda herkes sessizdi. Baptiste bandoda çalıyordu. Kahverengi bir üniforma giyiyor ve sarı parlak pirinçten yapılmış bir kornet tutuyordu. Meryem Anamız göğe Ağustos'un on beşinde yükseldi ve *La République*'i korudu. Fransa'daysanız Meryem Anamızın Fransız olduğundan şüpheniz olmazdı. Onun Fransız askerlerini sevecenlikle koruduğunu ve savaşı onlara kazandırdığını hissederdiniz. Victorine gibi Fransızların en büyük olduğunu hissederdiniz.

Eğer insanlar onları tümüyle unutmuşlarsa ve nerede oldukları bilinmiyorsa mezarlıkta gömülemezlerdi herhalde, değil mi? dedi Madeleine.

Ama insanlar neden unutmuş? diye sordu Léonie.

Ardından utanarak çok merak ettiği bir başka soruyu da ekledi.

Savaşta neden hiç kadın ölmemiş?

Madeleine kalemini bıraktı ve sigarasını tabak gibi olan bir kültablasında söndürdü.

Bana bak. Amma da soru sordun, görmüyor musun işim var.

Léonie bekledi. Bunun arkasının geleceğini biliyordu.

Madeleine: bir şey daha, dedi çarçabuk. Koruya bir daha gitmeyeceksin. Bunu kesinlikle yasaklıyorum. Sadece başını belaya sokarsın. Bu insanların nasıl olduklarını bilmiyorsun. Baptiste gibi çocuklarla birlikte olmanı istemiyorum. Biliyorsun farklı kökenlerden gelen çocukların birlikte olmaması gerektiğine her zaman inanmışımdır, çocuklar için iyi değildir bu. Oğlanları düşünmek için de çok küçüksün, ben senin yaşındayken büyük bir arkadaş grubum vardı, bunları çok daha sonra düşündüm.

Léonie aşağı indi. Karışık kökenli evliliklerden doğan çocukları düşündü. Porsuk kürkü gibi siyah beyaz çizgili çocuklar. Victorine'i mutfakta, yeni kaynattığı sütün üzerindeki kaymağı almakla uğraşmaya dalmış buldu. Victorine Léonie'ye bir göz atarak homurdandı.

Akşam yemeği için *gâteau à la peau de lait* yapıyorum. İstiyorsan yardım edebilirsin.

Bu keki İngiltere'de yapamazdınız, çünkü orada sütün kaynatılması gerekmiyordu ve onun için de üstüste birkaç kez kaynatıp bir kâse yağlı kaymak elde edemezdiniz. Victorine buzdolabının kapısını açtı ve

beyaz pürtüklü, yivli mavi bir çanak çıkardı. Miktarı göz kararıyla çarçabuk ölçtü.

Evet. Tam karar.

Kek, herkesin gözdesiydi. Kayısı reçeliyle yenilen, süngerimsi, fazla kabarmayan, kıtır kıtır kabuklu ve olağanüstüydü. Léonie önlük bağlayarak bir mutfak sandalyesine tünedi.

Ama onlar kimin kemikleriydi? diye sordu.

Victorine kaptaki kremayı çırpıp duruyordu. Léonie unu terazinin pirinçten yapılmış kefesine döktü.

Evet, dedi Victorine sonunda, büyük bir olasılıkla Yahudilerin. Ve belki de onlara yardım etmek isteyen birilerinin. Yani Almanlardan kaçmaları için demek istiyorum. Yakalanıp öldürülmüşlerdir.

Léonie pirinç ağırlıkları tahta kutudaki yerlerinden aldı. Yerlerine tam oturuyorlardı. Her birini altından yapılmış uçlarından tutup teraziye koydu. Onların kutularında küçükten büyüğe doğru dizilmiş olmaları hoşuna gidiyordu. Sanki çocukların bir aile fotoğrafı için dizilmeleri gibi. Birbirine ekleyerek eğlenmek için küçük ağırlıkları seçti.

Ama savaşta Almanlar Fransızlarla savaşıyordu. Yahudiler Fransız değil, onlar Yahudi.

Victorine kremaya un koydu ve tekrar çırptı.

Birçok Yahudi Fransız yurttaşıydı. Önemli olan Almanların onlardan nefret edip kurtulmak istemeleriydi. Kuşkusuz bunu biliyorsundur. İngiliz okullarında size hiçbir şey öğretmiyorlar mı?

Savaş, tarih dersinde okunmayacak kadar yakın geçmişte. Biz Tudor ve Stuartları okuyoruz.

Victorine'in kek kalıbını yağlayışını izledi. Yağlama fırçasını sapsarı yağa hızlı darbelerle batırıp çıkarıyordu.

Ama neden Almanlar Yahudilerden nefret ediyordu? diye sordu.

Victorine kek kalıbını uzattığı elinde tuttu ve gözlerini kısarak baktı.

O günlerde birçok kişi nefret ediyordu, o zamanlar her şey başkaydı.

Fransızlar bile mi?

Bazı Fransızlar. Evet.

Sen de mi? diye ısrar etti Léonie.

Victorine kek kalıbını masaya pat diye koydu ve kek karışımını plastik bir spatula yardımıyla kalıbına boşalttı. Sesi umursamazca çıkıyordu.

Tabii ki hayır. Sorun çıkarmadıkları ve bizden daha iyi olduklarını sanmadıkları sürece.

Boş kâseyi masanın üzerinde Léonie'ye doğru itti.

Al. Yala istiyorsan. Ama biraz çeneni kapa lütfen, iş yapmam gerekiyor.

Léonie duraladı. Artık kâseleri yalamak için fazla büyüktü, değil mi? İşaret parmağını kâsenin kenarına sürttü.

Ama neden öldürüldükten sonra mezarlığa gömülmediler?

Victorine keki fırına koydu.

Almanlar onları gece gizlice aldılar. Sonra, sabah erkenden, şafak vakti onları koruya götürüp vurdular. Cesetleri kendileri gömdüler. Nereye olduğunu kimse bilmiyordu. Mezar hiçbir zaman bulunamadı.

Ama sen nereden biliyorsun? diye sordu Léonie.

İşim var, sessiz ol tamam mı? diye bağırdı Victorine.

Paket

Posta kutusu akağaçtan yapılmıştı. Ana girişteki tuğla duvara yerleştirilmiş küçük dökme demir bahçe kapısının dışına asılıydı. İnsanlar ve araçlar hep büyük çift kanatlı kapıdan girerdi. Küçük kapıyı kimsenin temizlemeyi düşünmediği yabani otlar ve çalılar bürümüştü. Mektupları alırken elleriniz çizilse ve dikenler batsa bile kimse onları yolmayı düşünmüyordu. Madeleine bugünlerde çalıları temizlemeyi istediğini, ama öte yandan hiç de vakti olmadığını yineleyip duruyordu. Kızlar bu işe pek gönüllü değillerdi. Thérèse ısırganların yakıcı dalamalarına aldırmıyor, Léonie de toprağın bu köşesinin dağınık ve vahşi bir hale gelmesini, giriş kapılarındaki oyukların yabani ot, çimen ve papatyalarla kaplanmasını seviyordu.

Postacı genellikle öğleye doğru, evdeki herkesin işi olduğu veya işi varmış gibi yaptığı bir zamanda,

bisikletle gelirdi. Gelişini ender olarak farkederlerdi. Madeleine'in gidip kutuya bakmak aklına geldiğinde hemen hemen öğle yemeği zamanı olur ve o da bir eliyle ordövrleri hazırlarken öbürüyle aperitifleri koyuyor olurdu. Ama Antoinette'in cenazesinden hemen sonra postacı desteler halinde mektupları mutfak kapısına getirdi. Çünkü mektuplar tahta kutunun ağzını tıkayacak kadar çoktu. Postacı kasabadan haberler, Victorine'in dükkânlara yaptığı seferlerde çoktan öğrenmiş olduğu ıvır zıvır haberleri de getiriyordu. Bunları Victorine öğle yemeği için fırına koyduğu rostonun pişmesini beklerken anlatırdı. A, evet, derdi kibar ve ölçülü bir tavırla, a, sahi mi? Oralarda gezinen Léonie'ye doğru başını ara sıra anlamlı bir şekilde, çocukların önünde anlatma lütfen, dercesine sallardı. Léonie'nin postacının anlattıklarından anladığı kadarıyla rahip, kemikleri ortalıkta olabildiğince az kişi varken, çarçabuk gömülmesi için oradan aldırmıştı ve insanlar bu hayallerin göründüğü yeri, Thérèse'in geri gelip gelmeyeceğini görmek için, hâlâ ziyaret ediyorlardı.

Léonie ilk âdetini Madeleine'in Louis'e başsağlığı için gönderilen bütün mektupları yanıtlamayı bitirdiği gün gördü. Léonie'nin anladığı kadarıyla Louis'in onlara cevap yazmasını ne Madeleine, ne de Victorine bekliyordu. O sadece iş mektupları yazıyordu. Madeleine son pulu da yapıştırıp Léonie'yi yukarı çağırdı. Onu beline doğru bağladığı ince tülden yapılmış kalın bir bez parçasıyla donattı. Bacaklarının arasında kocaman bir şefkat yığını, yumuşak ve rahat hissediyordu kendini. Léonie, sırrını kimsenin anlamaması

için dimdik duruyordu. Kendini farklı hissediyor ama nasıl ifade edeceğini bilmiyordu. Yaralanmış da yürüyormuş gibi değil. Daha fazla büyümüş gibi de değil. Bir tiyatro oyunu için kostüm giymiş ya da üç-ayak yarışında koşarmış gibi. Madeleine ona küçük bir öpücük vererek eline posta kutusunun anahtarlarını tutuşturdu.

Tamam mı tatlım? Gidip mektuplara bakar mısın? Ben Louis'e bakmalıyım. Biraz hava almak sana iyi gelecektir. Yüzün biraz soluk görünüyor.

Léonie Thérèse'i de aldı ve güneşte beyaz çakıltaşlarını geçtiler. Léonie kaskatı bacaklarla bir kovboy gibi ağır ağır yürüyordu. Kendinden çıkan ıslaklığın altındaki beze aktığını hissetti. Léonie çok fazla mı yoksa az mı solgun olduğunu merak etti. Bu Antoinette'in merak edebileceği tipte bir şeydi. Bunu şimdi Madeleine üzerine almıştı. Karnı kasılıyor ve ağrıyordu. Bacaklarının arasından ıslaklık yine fışkırdı.

Thérèse bu evin kızı olarak siyah demir anahtarı kilide sokup çevirmenin kendi hakkı olduğunda ısrar etti. Léonie tahta kapağı kaldırdı ve ona içinde altın yumurtalar bulacağı bir kuş yuvası gibi gelen yere bir göz attı. Louis için iki mektup vardı. Biri mavi biri de yeşilimsi gri olmak üzere kalın kâğıttan yapılmış ucuz zarflar. Ardıçkuşu yumurtası rengi. Büyüleyici tavuskuşundan eser yoktu. Azgın kırmızı alevlerden yeniden doğan ölümsüz anka kuşundan da. Antoinette'e gönderilmiş bir Katolik dergisi. Madeleine'e gelen *L'Echo de la Mode* ve parlak kâğıttan, pencere gibi bir yeri olan beyaz bir zarfla bir çeşit fatura.

Léonie o yaz İngiltere'deki okul arkadaşlarına

pek mektup yazamadı. Fransa'daki yaşantısını nasıl anlatacağını bilmiyordu, hiç anlatmamıştı. Bunu yapmak için İngiliz arkadaşlarının konuşmadığı bir lisana gerek vardı. Ona gönderdikleri kartlara kurbağacık diye yazmışlardı, onun at eti ve salyangoz yediğini düşünerek gülmekten kırılıyorlardı. Artık bir süre daha Fransa'da kalacağı ve eski okuluna gidemeyeceği için o arkadaşlarını çoktan gözden çıkarmıştı. Onları önemsemiyordu. Candan, garip, yabancı İngilizce seslerin karmaşası gibi silinip gittiler. Ama hâlâ birisinin ona mektup yazmasını istiyordu. Sandaletlerine baktı ve burunlarıyla çakıltaşlarını eşeledi. Yanında Thérèse ile eve doğru yürümeye başladı.

Birisinin bağırması onları durdurdu. Postacı yoldan aşağı onlara doğru bisikletiyle geliyordu. Uzun beyaz kapının öbür yanında durup gri çantasından bir şeyler aramaya başladı.

Özür dilerim, diye bağırdı, bunu unutmuşum.

Elinde bir paket tutuyordu. Onu kaldırıp posta kutusunun bulunduğu küçük kapının üzerinden attı. Paket Thérèse'in eline düştü. Postacı el salladı ve bisikletiyle uzaklaştı.

Paket ağırdı, kahverengi bir kâğıda sıkıca sarılmış ve kahverengi yağlı urganla birçok kez bağlanmıştı. Önde ve arkada birer tane beyaz etiket yapıştırılmıştı.

Bana geliyor, diye bağırdı Thérèse. Rahibe Dosithée'nin eski manastırındaki rahibelerden geliyor.

Onu yukarıda, Léonie'den başka kimsenin göremeyeceği bir yer olan odasında açtı. Bir sırrı olmasını istiyordu. Hem de birisinin görmesini. Léonie'nin ça-

kısıyla ipin sıkı düğümlerini, kahverengi parlak kâğıtları kesti. Kahverengi kâğıdın buruşmuş dış katının da çakıyla açılması gerekiyordu. Ne çeşit bir kek olduğunu görmek için pastayı kesmek gibi, diye düşündü Léonie. Yirmi dört karatavuk. Ya da saksağan. Turtaya konup pişirilmiş yirmi dört siyah-beyaz rahibe.

Thérèse lastiklerle sarılmış mektup demetlerini aldı. Mektuplara şöyle bir baktığında hepsinin Rahibe Dosithée'ye yazıldığını ve *seni seven kardeşin Antoinette* diye bittiğini gördü. Dikkatlice açılmış olan mavi, beyaz, krem rengi, gri zarflar. Huzurlu bir rahibe elinin kullandığı kâğıt açacağıyla açılmış. Kendine hakim olma: evden gelen mektupların okunmasına izin verilen serbest saate kadar bekleme. Léonie bir mektuba böyle davranmazdı. Eğer biri bana mektup göndermişse onu hemen yırtıp açardım, bekleyemezdim.

İki kat aşağıdan yemek çanının sesi geldi.

Ama bunları neden Madeleine'e değil de sana gönderdiler? diye sordu Léonie. Bu bir yanlışlık olmalı.

Matmazel Martin, diyor, dedi Thérèse, bu da benim. Onları benim almam doğru bir şey. Benim onlara ne kadar iyi bakacağımı anlamış olmalılar. Senin annenin ne işine yarayacaktı? Büyük olasılıkla onları fırlatıp bir kenara atacaktı. O sadece modern şeyleri sever.

Mektupları topladı, kahverengi kâğıtlarının ve karton yuvalarının içine karmakarışık tıktı.

Bunları daha okumayacağım. Önce onları saklayacak iyi bir yer bulacağım.

Birlikte koşarak aşağı indiler. İlk merdiven boşluğunda Léonie onu geçtiğinde Thérèse bir çığlık attı.

Bir şeyler yap. Çabuk. Görmesinler. Şortunun arka kısmında boydan boya kırmızı koskoca bir leke var.

Thérèse Léonie'ye yeni bir havlu buldu. Pedi tülden bir ağ içine alınmış hamağa benzetti Léonie. Pedi altına koydu, rahattı.

Etek giymelisin, diye anlattı Thérèse, o zaman kimse göremez. Aksi halde bir çıkıntı belli olur.

Kullanılmış pedi bir kağıda nasıl saracağını, onu arka merdivenden mutfağa nasıl kaçırıp ocağın kırmızı alevlerine nasıl gömeceğini gösterdi. Yemek odasına sadece beş dakika gecikmeyle geldiler. Tırnak dipleri kontrol edilmek üzere uzatılmış, eller sıcak su ve sabundan kızarmış, saçlar fırçalanmıştı. Tam *jeunes filles*. Bu da sır sahibi olmak anlamına geliyordu.

Ütü Tahtası

Pazartesileri, yıkanan çamaşır mutfak bahçesinin sonunda, eve en yakın olan çamaşır iplerine kurumak üzere asılırdı. Öğleden sonra ilk parti hemen hemen kurumuş, biraz nemli, tam ütüye hazır hale gelmiş olur, Victorine ya da çocuklardan yakalayabildiği bir tanesi tarafından toplanabilirdi. Büyük çarşafları birer birer toplayıp köşelerini bir araya getirerek çırpıp katlamak iki kişinin bir hayli zamanını alırdı. Daha sonra öteki keten ve temiz çamaşırları askıdan almak ve iki saplı yuvarlak sepetlerin içinde hepsini yukarıya *lingerie*'ye taşımak gerekirdi.

Rose Victorine'e yardıma gelmeyi sürdürüyordu. Kendisine uygun olduğu, öbür işlerinden vakit bulabildiği zaman geliyor, ama her pazartesi öğleden sonra ütü işine başlamak için uğruyordu.

Bu gün Rose geliyor mu? diye sordu Léonie, geçen Pazartesi'yi kaçırmıştı.

Victorine'le birlikte büyük kare bir çarşaf tutuyor-

lardı. Çarşafı sıkıca çektiklerinde rüzgâr onu şişirerek yelken gibi gergin hale getiriyordu.

Cenazeye gitti, dedi Victorine, gitmesi gerekiyordu, zavallı. Yakında burada olur. Bugün geleceğini söyledi.

Ben yardım edeyim tamam mı? dedi Léonie Rose'a. Ben de bir şeyler yapmak istiyorum.

Rose siyah bir elbisenin üzerine soluk siyah bir hırka giymişti. Dul olmasına rağmen pek siyah giymezdi. Mavi çizgili ya da kahverengi giyerdi. Bahçeyle uğraşırken kırmızı bir jile giyerdi. Bugün yüzündeki pudranın altından burnu ve yüzü kızarmış görünüyordu, sağlam olan gözü ağlamış gibi kızarmıştı. Cam olan yeşil gözü etkilenmemişti. Mutfakta Victorine'le her zaman olduğu gibi çarçabuk şakalaştı, sonra kahvesinin son kalanını içerek ayağa kalktı.

Tamam o zaman, dedi Léonie'ye, yap istiyorsan.

Çamaşır sepetlerini yukarı *lingerie*'ye güçlükle taşıdılar. Burası tavanarasının ucundaydı. Küçük bir oda. Çarşaflar için bir kutu. Bir battaniye ve çarşafla kaplanmış eski bir masadan oluşan ütü tahtası ortadaydı. Çarşaf ve battaniyede kahverengi üçgenler vardı. Fazla ısınmış bir ütünün yüzü yere gelecek şekilde bırakılmasıyla oluşan izler. Gömlek ve çarşafları iplere ve askılara dizerek tavandan sarkıtmışlardı. Rose'un ütüyü çalıştırdığı yer olan sıcaklığın tam göbeğinin çevresinde serin bir çadır oluşturan nemli, hoş kokulu tüller. Bahçedeki kurutulmuş çamaşır kokusuna karışan sıcak ütü kokusu. Buna karışan, Rose'un vadideki zambak sabunuyla yıkanmış ılık hayvan kokusu. Temiz hava, ter ve güneşte kuruyup kavrulmuş

çamaşır: işte sohbetlerinin kokusu buydu.

Rose, Léonie'yi dinlerken hırkasını çıkarıp, kollarını sıvadı. Çalıştıkça ve konuştukça yüzü, adı gibi gül rengine dönüşene dek kızardı.

Almanlar çok iyi örgütlenmişlerdi, dedi, mavi-beyaz mineli ütüyü ileri-geri hareket ettirerek, bulabildikleri bütün Yahudileri yakaladılar. Düzenli olarak adam toplamalar. Paris'te epeyce büyük bir yere gidiyorlardı, biz oraya *la grande rafle* derdik.

Yakanın ütüsünü bitirip kollara geçti. Önce kolağızları. Ütüyü onların sert kenarında dansettiriyordu.

Yahudileri Paris'in dışındaki bir stadyuma doldurdular. Hemen hemen hiç su ve yiyecek vermediler. Elbette bir sürüsü öldü. Sonra Drancy'deki kampa, oradan da trenlere bindirilerek gaz odalarına konmak üzere Auschwitz'e gönderildiler.

Göndermek, diye düşündü Léonie, mektuplar, paketler için söylenebilir. Binlerce insanı Avrupa'nın bir ucundan diğerine nasıl gönderirdiniz? Bu soruna yoğunlaştığı için insanların kendilerini düşünemiyordu. Kutular dolusu kül olmak üzere gönderiliyorlardı.

Yük trenleri, dedi Rose, insanlar yük vagonlarına ayakta dolduruluyorlardı. Aç, susuz. Bu yolculuk üç gün sürüyordu. Daha sonra öğrendik. Yani öğrenmek isteyenler.

Kol çok kuruydu. Ütüyü teneke ayaklığa gürültüyle koydu, küçük bir kap su alarak kola serpti. Su damlacıkları ütünün altında cızırdadı.

Her neyse, bazı Yahudiler bu toplama kamplarından kaçmayı başardılar. Genç kızları ve karı-koca Rouen'den gelen bir aile bu kasabaya geldiler. Henri ve

ben onları bir süre gizledik, ama kuşkusuz, en küçük kulübeler dışında her yeri arayan Almanlarla bu çok riskliydi.

İkinci kolu bitirip gömleğin önüne başladı. İşine yoğunlaştığı için kaşları çatıktı, aynı zamanda, işi bırakıp oturması gerekiyorcasına yorgun görünüyordu. Ütüyü yapan kolu kendini öne arkaya sürüklüyordu.

Bizi kasabadan biri ele vermiş olmalı, çünkü Almanlar gece gelip Yahudi aileyi yakaladılar. Henri'yi de götürdüler. Sabahleyin güneş doğmadan hemen önce onları koruya götürüp vurdular. Mezarı sakladıkları için onları doğru dürüst bir törenle gömemedik. Türbenin altına bakmanın aklımıza gelmeyeceğini düşünmüş olmalılar. Rahip onu olaydan bir ay önce yıktırdığından beri oraya hiç uğramıyorduk. Cesetleri oraya gömmeye cesaret edecekleri hiç aklımıza gelmemişti.

Rose'un sesi öyle kötüydü ki Léonie hiç sesini çıkarmıyordu. Ütünün ucunun Louis'in açık kırmızı çizgili gümüş mavisi gömleğinin inci düğmelerinin aralarına girip çıkışını izliyordu. Daha sonra bu gömleği eniştesinin her giyişinde Rose'un bu sözlerini anımsadı.

Bizi ele verenin kim olduğundan hiçbirimiz emin değildik. Bazıları onun Martin'lerden biri olduğuna yemin ediyordu. Bazılarıysa burada çalışan ve Alman subayın sevgilisi olan kız olduğunu söylüyordu, kız burada olup biten her şeyi biliyordu. Hepimiz biliyorduk. Kim olduğunu hiç kimse bulamadı. Sonra, savaş sona erince insanlar olayı unutmak istedi. Ama ben unutamadım.

Rose gömleğin kollarını arkaya götürüp çift eklemli dirsek gibi katladı, gömleği ikiye kıvırdı ve üzerine son bir kez ütü vurdu.

O zaman bir bebek bekliyordum. Sancılarım erken başladı. Bebek ölü doğdu.

Akik Kültablası

Herkes Louis'e inme inmesinin çektiği üzüntüden kaynaklandığını düşünüyordu. Karısı, en güçlü desteği çekilmiş ve kendisi havada asılı kalmıştı. Victorine onun bir saat gibi durduğunu söylüyordu. Bozulmuştu.

Kızların onu klinikte ziyaret etmesine izin verildi. Antiseptik ve tertemiz koridorlarda ayak uçlarına basarak yürüdüler, beyaz yatağında kıpırtısız yatan Louis'e kapı aralığından baktılar. Ağzının çabalamasına rağmen Louis onlarla konuşamadı. Dudakları, ağzından dışarı sarkan dili etrafında çabaladı. Yüzünde bir şeyler uğraşıp didindi, çırpındı ve eciş bücüş oldu. Yanaklarından aşağı yaşlar süzülüyordu. Thérèse de ağlıyordu, dışarı çıkması gerekti. Oda ve yatak kadar soğuk beyaz olan görevli hemşire kızlara çok gürültücü olduklarını söyledi. Öbür hastaları da rahatsız et-

mişlerdi, bir daha gelmemeleri gerekiyordu. Eve dönüş yolu boyunca arabada Thérèse babası için ağladı. Léonie ısınmış muşamba koltukta ondan yavaş yavaş uzaklaşıyordu. Bronz rengi kaşındıran naylonlara yapışan kalçaları acıyordu. Gözlerini kapayıp onu teselli eden görüntüyü gözlerinin önüne getirmeye çalıştı. Ama parlak kırmızı kadın gelmedi. Léonie onun yüzünü anımsayamıyordu. Siyah bir gözbağına, siyah bir tıkaca dönüşmüştü.

Rahip Madeleine'e geçmiş olsun ziyaretine geldi. Ona Thérèse'in aperitif, Léonie'ninse yivli cam tabakta Japon krakerlerini sunması gerekiyordu. Madeleine sigara ikram ettiğinde, önce duraladı, sonra bir tane aldı. Thérèse onu küçümseyerek süzdü. Kuşkusuz rahipler bu denli dünya nimetlerine düştüğünde örtünmüş rahibelerin onlar için gece gündüz dua etmeleri gerekiyordu.

Madeleine rahibin elinin uzanabileceği bir yere yeşil akik bir kültablası koydu.

Beni affetmelisiniz Peder, ama merakımı yenemiyorum.

Madeleine'in parlayan gözlerle, parmakları rahibin siyah yakasına neredeyse dokunarak öne eğiliş tarzı Thérèse'i rahatsız etti. Aslında kadınlar rahiplerle böyle samimi tavırlar içinde olmamalıydı. Bu, onların evlenmeme yeminine gerektiği gibi saygı duymadıkları anlamına geliyordu. Kadınları da baştan çıkaranlar haline getiriyordu. Bu rahiplere yapılmamalıydı.

Korudaki türbeye ne olacak? dedi Madeleine. Söyleyin bize. Hepimiz çok merak ediyoruz.

Belki, diye düşündü Thérèse, Madeleine bir duldu. Bir erkeği yoktu. Eğer burada kalırsa yeniden evlenme şansı yoktu, kasabada uygun birisi bulunmuyordu. Bir yerde okumuştu, o yaştaki kadınlar son bir atış daha yaparlardı. Yine de Madeleine böyle genç kız gibi davranmak için fazla yaşlıydı. Ve eteği çok kısaydı. Bacak bacak üstüne attığında neredeyse çoraplarının koncu görünüyordu. Neyseki rahip çok terbiyeliydi. Ev sahibesindeki cilveli pırıltıların farkında değilmiş gibi davrandı. Thérèse'e, onun teyzesinin asaletten yoksun oluşundan ne kadar utandığını anlamış gibi baktığında bakışlarında biraz sıcaklık bile vardı. Madeleine bunca zaman İngiltere'de yaşamıştı tabii, orası biraz daha özgür ve her şey biraz daha kolaydı.

Piskopos yarın beni görmeye geliyor, dedi rahip. Artık kemik kalıntıları uygun bir şekilde gömüldüğüne göre, orayı kutsamak için birtakım törenler bana usule uygun gibi görünüyor, bunun için onun fikrini sordum. Her şeyi Kutsal Anamız olan Kilise'nin kurallarına göre yapmak isterim.

Hiddetle iki kıza baktı.

Türbenin yeniden yapılmasına izin vermeyecek misiniz? diye sordu Madeleine, bu herkes için iyi olmaz mı?

Rahip duraladı.

Öldükleri yerde, kahramanların Fransa için canlarını verdikleri yerde bir çeşit taştan anıt, evet, Piskopos bunun usule uygun olacağını söylüyor.

Sigarasını tablaya bastırdı.

Sevgili arkadaşım Mösyö Martin nasıl?

Haberler iyi, dedi Madeleine, yarın eve geliyor. Sadece hafif bir felçti. Ama hâlâ konuşamıyor.

Konuşamıyor mu? diye mırıldandı rahip, ne kadar acı verici.

Rahip gitti. Arkasından kapıyı kapadıktan sonra Madeleine yüzünü buruşturdu. İki küçük bardak viskiyle sözleri korkusuzlaştı.

Bu daha iyi değil mi, eğer Piskoposun yapmak istediğini kabul ederse. Kuşkusuz her şeyin hasıraltı edilmesini istediği açık.

Neden? diye sordu Léonie.

Madeleine hemen belirsiz şeyler söylemeye başladı.

Bilmem. Gidip Victorine'in ne yaptığına bakmalıyım.

Balık Tavası

Ambulansın öğlen gelmesi bekleniyordu. Thérèse yapması gereken her şeye vakit ayırabilmek için yıldırım hızıyla kahvaltı yaptı. Louis'in odasını düzenledi. Öğle yemeğini hazırlamak. En iyi elbisesini giymek. Kahvesini ve ekmeğini aceleyle yuttu, ağzının kenarlarındaki ekmek kırıklarını eliyle sildi, kalktı.

Kapısının önünden geçerken büyük salonda sesler duyunca ne olup bittiğine bakmak için kafasını içeri uzattı. Köşeye bir yatak konmuştu. Madeleine onun üzerine beyaz düzgün bir çarşaf seriyor, köşelerini düzenliyor, ismin başharfleri işlenmiş ucunu dışarı kıvırıyordu.

Onu neden aşağı taşıyorsunuz? diye bağırdı Thérèse, ben de tam yatağını yukarı yapacaktım.

Burada her şeye daha yakın olur, dedi Madeleine, onu içeri-dışarı taşımak daha kolay olur. Eğer bazen dışarda oturmak veya bizimle yemek yemek isterse.

Madeleine'in elleri bir yastığı kaptı, onu hızlı bir kucaklamayla kendine çekti. Onu büzdü, salladı, kabarttı. Sevecenlikle yatağın üzerine koydu. Elleri tekrar çarşaflara daldı. Okşadı, düzeltti. Çarşaflar dümdüz, direnmesiz uzanıp kaldı.

Bunu ben yapacaktım, dedi Thérèse. Ben düşünmüştüm.

Madeleine Thérèse'in daha önce görmediği bir elbise giyiyordu. Sivri kollu sarı pikedendi. Çivi topuklu beyaz sandaletler kıyafetini tamamlıyordu. Ayak tırnaklarına kırmızı oje sürmüştü.

Burada başka yapacak bir şey yok, dedi Madeleine, hepsi bu kadar.

Yatağın kenarındaki papatya dolu vazoyu, kitapları, radyoyu gösterdi. Ellerini fütursuz sarı kalçalarına koydu, eteklerinin buruşuklarını düzeltti. Thérèse'e gülümsedi.

Yardım etmek istiyorsan belki Victorine'e kahvaltı bulaşıklarını yıkamada yardım edebilirsin. Ben öğle yemeğini hazırlamak istiyorum. Her şeyin zamanında hazır olmasını istiyorum.

Yemeği hazırlamak istiyorum, dedi Thérèse, bırakın bunu ben yapayım.

Beyaz yatak çok rahat ve serin görünüyordu. Madeleine ona bir kez daha göz attı ve Thérèse'i önüne katıp dışarı çıkarttı.

Becerebileceğinden emin misin? Yemek pişirmekten nefret ettiğini sanıyordum. Balık var. Nasıl yapılacağını biliyor musun?

Elbette, dedi Thérèse.

Tamam, dedi Madeleine, eğer eminsen.

Thérèse kazanmıştı. Victorine ve Madeleine'i mutfaktan çıkartarak bir önlük bağladı ve işe koyuldu. Nedense ağlamak isteği duyuyordu. Bu duyguyu bastırdı, yemek tarifleri kitabının kalın mukavva kapaklarının altında ezdi. Gözyaşları masaya yapışmış bir böcek lekesi gibi yok oldu.

Madeleine'in planladığı gibi mayonez yerine suda pişmiş uskumruyla yenmesi için baharat sosu hazırlamaya karar verdi. Daha lezzetli, daha ilginçti. Babası bunu sevebilirdi. Thérèse onu birazcık yemesi için ikna edebilirdi. Dijon hardalıyla çırpılmış erimiş margarin ya da zeytinyağıyla koyulaştırılmış, tarhunla lezzetlendirilmiş yumurta sarıları.

Mutfak bahçesinden bir avuç anason kokulu ince ve yumuşak yaprak topladı, saplarından ayırdı. Onları önünde hoş kokulu yeşil bir tepeye dönüştürmek üzere ince ince doğradı. Aynı zamanda babasına dua etmeye çalışıyordu, ama duasının orta yerinde dans etmeye başlayan sarı pikeden elbisesi ve yüksek ökçeli sandaletleriyle kışkırtıcı Madeleine kutsal sözcüklerini yarım bıraktırdı.

Yumurta sarılarıyla yağın doğru bir "bileşimi" sağlandı, dedi Madeleine cilveli bir sesle, yanlış söyledim: Sadece bileşimi.

Thérèse kafasını rahatlatmak için başını salladı. Madeleine kayboldu. Havada donup kalan sözcüklerden bir mesaj aldı.

Annenin mektuplarını getir ve oku.

Bu sözcükler yığını hâlâ büfenin gerisinde bisküvi tenekesinin içindeydi. Ta ki her işe burnunu sokan aptal Madeleine onları bulup oradan kaldırana dek.

Louis kraldı, Thérèse onun küçük kraliçesi. Hep ona böyle derdi. Hastalanıp konuşamayana kadar. Tekrar iyileşince diye düşündü Thérèse, Madeleine onun bunları anımsamasına izin vermeyecek, çünkü söylenecek doğru sözcükleri bilmiyor.

Küçük çiçek. Küçük kraliçe. Madeleine bu isimleri duyunca gülerdi. Onları doğrama tahtasının üzerine koyup bıçağının keskin yeriyle parçaladı. Küçümseyip nefretle burun bükerdi. Thérèse bağırarak İsa'nın kutsal adını andı, kafasından Madeleine'i, ellerini de önlüğüne sildi. Yemek odasına koşup büfenin dolap kapaklarını açtı. Mektupların bulunduğu ince teneke kutuyu alıp mutfağa götürdü.

Thérèse iki aylıkken beslenmesi için ailesi tarafından Rose'a verildiğini, on altı aylık olana dek Rose'da kaldığını biliyordu. Bu bir sır değildi. Antoinette bundan bir-iki kez bahsetmişti, kendisinin de o zamanlara ait bazı belirsiz anıları vardı. Rose'un yıkanmak için elbisesinin önünü açtığı köşedeki taştan sığ banyo. Kollarının eldivenin bitiş yeri gibi birdenbire dirseklerinin üzerinde bitiveren yanık teni, omuzlarının ve göğüslerinin şaşırtıcı beyazlığı.

Yine de bir yerlerde Thérèse'in bulması ve anlaması gereken bir sır vardı. Görünenin altında yatan şeylerdir sırlar. Bir kadının yavaşça sarı giysilerinin düğmelerini açıp onu beline dek bırakıvermesi gibi. Yani Louis seyrederken. İğrençti. Antoinette saftı. Elbette o hiçbir zaman böyle davranmazdı.

Thérèse iş yaparken bir yandan da mektuplara bakarak onları gelişigüzel okuyordu. Hayalinde Antoinette'in sakin sesini belli belirsiz duyuyordu. Sanki

beyaz sayfaların altına gömülmüş gibi.

Sana Marie-Jo demeye devam edebilir miyim? Hâlâ kardeşimsin. Sana kendimi çok yakın hissediyorum. Ama artık *bu iş* olduktan sonra hiçbir zaman manastırda seninle birlikte olamayacağım. Dini yaşama ait hayallerim yıkıldı. Öyle utanıyorum ki.

Mektuplar acı çeker gibi görünüyor diye düşündü Thérèse.

Şu pis Almanlar. Her şeyi berbat eden. İstedikleri her şeye sahip olan. Çok fazla samimiyet. Kötü yetiştirilmiş.

Hepsini bir seferde okuması için çok fazlaydı. Soluk sayfaları masanın üzerine bıraktı, porselen bir kapta iki yumurta sarısını çırpmaya koyuldu. Artık çatal tutamasa ve yemek yemek için yardıma gereksinimi olsa da babası hâlâ öğle yemeğini zamanında yemek isteyebilirdi. Hastanede Madeleine'i ona yemek yedirirken, çorbayı sabırla dudaklarının arasından itmeye çalışırken görmüştü. Başını eğip ağlayan bir çocuğa dönüşen bir adam. Ama hâlâ bir kadını başkasıyla aldatabilen bir adam.

Yumurta sarılarının sapsarı yığını üzerine küçük tavada eritilmiş margarini damlatırken, mektuplardaki sözcükler Thérèse'in beyninde yankılanıyor, onları tam kaşlarının üzerinde canlandırıyordu. Kiler. Onu saklarken. Beni buldu. Karanlık. Tuttu. Kaçamadım.

Tavayı masaya koydu. Mektup yığınını karıştırarak en altlardan bir tane çekti.

Léonie arsızlaştı, diye yazılmıştı düzgün bir yazıyla, Madeleine'e ona o kadar yüz vermemesini söylüyorum ama çok da fazla eleştirmemeliyim. Onlar İn-

giliz. Çocuğu şımartıyor. Ama bütün savaş boyunca bana ne kadar yardımcı olduğunu, ben yetişemezken bir sürü yükü sırtımdan nasıl aldığını unutamam. Beni tekrar uykuda gezmeye başlayan Léonie endişelendiriyor. Anlaşılmaz şeyler söyleyerek aşağı-yukarı geziniyor. Bunun bana neyi anımsattığını tahmin edebilirsin, bu çok üzücü. Ama Madeleine onu uyandırmama izin vermiyor, onun kendi isteğiyle yatağına gitmesini beklemekte ısrar ediyor. Onu yatağa bağlamamız gerektiğini düşünüyorum ama Madeleine bunun lâfını bile ettirmiyor. Ama bu Thérèse'in gece nöbetlerini geçirmişti, çok çabuk tedavi etmişti.

Çok mutlu bir çocukluk geçirdim! Dijon hardalına bulanmış tahta kaşığa böyle bağırdı Thérèse. Onu doğrama tahtasına hızla indirdi. Hardal etrafa sıçradı. Büyük bir damla bir mektubun üzerine düştü, buruşuk kâğıtta yağlı bir leke bırakarak kayboldu. İşaretparmağını, masaya damlayan büyükçe sarı öbeğe daldırıp yaladı, yoğun ve acı tadından irkildi. Ağzından dökülüp sarı pike elbisenin önünü kirletmek için bekleyen sözlerle dolu beyni hardal kadar yakıcıydı.

Ne yaptı o adam Léonie gerçekten benim kardeşim mi ne yaptı o adam?

Bu soru mutfakta dolaştı durdu. Suda pişmiş uskumru gibi serin ve sakin değildi. Bu bir canavar balıklar sürüsüydü, aç ve canlı. Beyaz dişlerini gösteren ve gülümseyen.

Thérèse hardalı sildi, doğranmış tarhunu mayoneze kattı, güzelce karıştırdı. Beyaz bir yatakta kıvrılmış sarı pike bir elbisenin hayalini kafasından uzaklaştıramıyordu.

Azizlerin yaşamlarından bildiği kadarıyla insan sevgisi güvenilmezdi ve sizi düş kırıklığına uğratabilirdi. Kendi kendine keşfettiği kadarıyla sadece Tanrı bitmez tükenmez bir sevgi kaynağıydı. Hiçbir zaman sizi terketmezdi. Sadece günahkârların kendisine geri dönmesini beklerdi. Bazen de, geçen Pazar kendisine olduğu gibi, bir insan şeklinde belirir ve onları ölümsüz kollarına alırdı.

Koruya git.

Thérèse irkildi. Ses içinden mi yoksa dışarıdan mı gelmişti? Umursamadı. Önemli olan ona uymaktı. Onu Bakire Meryem'in çağırdığına öylesine emindi ki, rahibe karşı gelebileceğini hissetti. Türbeye geri dönecekti. Belki Bakire Meryem de orada olabilirdi.

Küçük poposunun üzerindeki düğümleri çözmeye uğraşan parmaklarla önlüğünün saplarına yapıştı. Önlüğü bir sandalyenin arkasına astı, sosun üzerine bir tabak örttü, baharat kokulu suyun kaynamaya başladığı balık tavasının altındaki ocağı kapattı. Sadece yarım saat kadar duracağım diye ikna etti kendini, döndüğümde bütün bunları bitirmek için çok zamanım olacak. Arka kapıyı açtı bahçeyi koşarak geçti.

Toz

Léonie klinikten gelecek olan ambulansı görmek istemiyordu. Ona hasta bir insan haline gelen eniştesini hatırlatırlar diye herkesten uzak duruyordu. Önce çiftlikte gezindi, sonra ahırların oraya doğru dolaştı ve Louis'in atölyesinin merdivenlerine oturdu. Buradan tarlaları görebiliyordu. İnekler çenelerini uyuşuk uyuşuk oynatarak otluyordu. Ihlamur ağaçlarından yapraklar kopup rüzgâra kapılarak düşüyordu. Bulutları arkasına almış, on beş dakikada bir kilise çanlarını duyarak mavi gökyüzünde oturuyordu. Arka bahçeyi koşarak geçen Thérèse onu fark etmedi. Mutfak bahçesi ve meyve bahçesine doğru son hızla kayboldu. Sonra Baptiste göründü.

Elleri cepte, ıslık çalarak dolaşıyordu. Léonie'nin orada olduğunu görmemiş gibi yapıyordu. Léonie dimdik oturdu, ayaklarını bir yana attı, ellerini dizleri-

nin çevresine doladı. Midesi ağzına gelmişti. Baptiste tahta merdivenlerin en alt basamağında duruyor, onu gördüğüne şaşırmış gibi yapıyordu.

Aaa. Merhaba. Thérèse nerede?

Léonie merhaba demeyi becerdi.

Sonra ekledi: Bilmiyorum. Görmedim.

İkisi de yere bakıyordu. En azından artık ona İngiliz domuzu demiyordu. Baptiste öksürdü, Léonie kafasını kaldırdı.

Sana bir şey göstereceğim dedi Baptiste. Gel de gör. Sonra Thérèse'e anlatabilirsin.

Nedir o?

Sana söylemeyeceğim. Gel de gör.

Léonie ayağa kalktı. Thérèse'in ona ödünç verdiği etekliği düzeltti, iki eliyle tozunu silkti, sonra merdivenlerden indi.

Senin evinde, dedi Baptiste, yukarıda. Annem anlattı bana. Hadi gidelim de görelim.

Léonie kaskatı durdu.

Enişte m.

Bizi fark etmezler, dedi Baptiste, ambulans köşeyi döndü, gördüm onu, alt kata taşıyorlar. Arka merdiveniniz var değil mi?

Bunu Thérèse'le birçok kez yapmıştı. Büyükler onu görmeden içeri süzülüvermek. Yaramazlığa giden *en route* olması gerekmez. Sadece görülmemenin ve sıkıntı vermemenin zevki. Kimsenin onları duyup engel olmaması için arka merdivenlerden yalınayak çıkmak. Baptiste önden gitmek istiyordu ama bu işe yaramadı. Evi bilmiyordu, hangi kapının, yerdeki hangi tahtanın gıcırdadığını bilmiyordu. Ona başıyla işaret

etti ve Baptiste arkaya geçti. Bu, Thérèse'e ihanet demekti. Bunca zamandır sadece ikisine ait olan bir yere Baptiste'in girmesine izin vermek. Bunu yapmak istiyordu. Korudaki kadından onu mahrum etmesinin karşılığı olarak Thérèse'i incitmek istiyordu. Onun için Baptiste'i çağırdı ve o Léonie'nin arkasından, ayakkabıları elinde merdivenleri tırmandı.

Evin arka kısmı boyunca uzanan gri koridora açılan kapıda duraladı Léonie.

Şimdi nereye?

Baptiste etrafa bakındı. Kafasında bazı hesaplar yaptığı belliydi. Rose'un dediklerini hatırlamaya çalışırken gözlerini kıstı. Bir yeri gösteriyordu.

Orada. Annem arkada olduğunu söyledi. Koridorun banyonun bulunduğu ucunun ters tarafında.

Olamaz, dedi Léonie, orada olamaz. Nedir bu?

Eski odasının kapısına yaslandı. Thérèse'le paylaşmak üzere bu yaz yukarı taşınmadan önce yıllarca yattığı oda. Bu odada bilmediği hiçbir şey yoktu. Hiçbir sır. Bunun için çok çıplak ve sade bir odaydı.

Senin doğduğun zamanlardaydı, dedi Baptiste, ben de hatırlamıyorum. Çok küçüktüm.

Tahta zeminde birbirlerine yakın duruyorlardı. Halı ve mobilya yoktu. Güneş ışığı pencerenin önünden ayaklarına düşüyordu. Kapalı kalmışlık kokusu vardı. Havasızlık ve toz.

Ailem Yahudileri iki ay çatı katında sakladı, dedi Baptiste, sonra Almanlar onları bulduklarında buraya kilitlediler. Öldürmek için götürmeden bir gece önce. Özellikle yaptılar diyor annem. İnsanların muhbirin Martinlerden biri olduğuna inanmaları için. Bu odayı

seçtiler, çünkü burası arka merdivenlere en yakın olan oda. Yahudilerin ön merdivenleri kullanmalarını istemiyorlardı.

Bir yerlerde ağır bir sarkaç öne arkaya sallanıyordu. Şafaktan önceki dakikaları sayıyordu. Ondan kaçış yoktu. Öyle ağırdı ki bir yandan öbür yana sallanırken sizi ezebilirdi. Bu Léonie'nin göğsündeki kanın akışıydı. Kalbi öylesine hızla çarpıyordu ki patlayacağını sandı. Boynunda, kafasında ve dilinde kalbi atıyordu.

Yahudiler, Yahudiler, dedi, onların adları yok muydu?

Yabancı adlar, dedi Baptiste, annem bana söyledi ama hatırlayamıyorum. Onların gerçek adlarını değil, takma adlarını kullandığını söyledi. Buralardan değillerdi. Rouen'den gelen kaçaklardı.

Bir kahraman havası takındı. Süngüleri takılı *La Republique*'i canlandıran savaş anıtındaki askerlerden biri gibi. Bu domuz Almanlar babanı vurdu. *Vive la France*!

Léonie ayak parmağını uzatarak tozun üzerine hayali bir imza attı. Sonra Baptiste'e baktı. Kanının akışı yavaşlıyordu ama başı hâlâ garipti. Kalın bir şeylerle dolu. Kötü rüyaların anılarıyla şaşkın.

Senin babanı da mı buraya kapattılar, diye sordu, öldürmeden önce?

Baptiste başını salladı.

Biliyor musun dedi, aceleyle, geçtiğimizden bir önceki Pazartesi babamı Yahudilerle birlikte aynı mezara gömdüler, hangi kemiklerin kime ait olduğunu anlayamadılar.

Utanmış görünüyordu.

Monsenyör le Curé onları bir an önce uygun bir şekilde gömmemizin daha doğru olacağını söyledi, hiç kimseye söylemeyecek. Onun için kimse yaygara yapamayacak. Eğer öğrenselerdi Yahudiler yapabilirlerdi. Onun için tek bir mezar taşı olacak, babamın adı ve doğum-ölüm tarihlerinin yazılı olacağı. Monsenyör le Curé bunun parasını vereceğini söyledi.

Léonie kaşlarını çattı. Bu ezberlenmiş sözlerde bir gariplik vardı. Çok fazla konuşmuyordu belki. Bir yığın artakalan sözcük. Sözcük kırıntıları, eski sözcük kemikleri. Kasaptaki etleri sıyrılmış kanlı incik ve kıkırdak parçaları, çuvaldan bir çantaya tıkıştırılıp köpeğe vermek üzere eve götürülen. Mezar buydu işte, parçalanmış et ve kırılmış kemik çöplüğü. Yahudiler tekrar topraktaydı işte. Öncekinden daha da fazla karışmış bir şekilde. Gülmek istedi. Midesi bulanıyordu. Kapının koluna dayandı. Bronzun sert, insanı ferahlatan soğukluğu. Büyüklerin sırları. Onlardan midesi bulanıyordu. Umursamaması gerekiyordu. O sadece bir kızdı, çok gençti.

İstersen sana hokkabazlık yapmayı göstereyim, dedi Baptiste'e, aşağı gel, Victorine'den biraz patates alır, sana nasıl yapıldığını gösteririm.

Sihirbazlık oyunları. Havaya attığınız şeyleri yok etmek, sonra onları pişirip yemek. Bunları kemiklerle de yapabilirsiniz. Léonie Yahudileri geride, odada bıraktı. Kapıyı onların üzerine kapadı. Onlar kaçamazdı ama Léonie kaçabilirdi. Kendisi de kırmaydı, sadece yarı Fransızdı ama Yahudi değildi. Patates sepetleriyle dolu bir kileri vardı, açlıktan ölmezdi, yanmazdı da.

Victorine mutfakta uskumrunun gümüşi mavi derisini yüzüyordu. Hava, sıcak balık yığını, *bouquet garni* kokusuyla ılınmıştı. Açık duran yemek tarifleri kitabını bisküvi kutusu tutuyordu.

Thérèse nerede? diye bağırdı Victorine onları görür görmez. Şu sefil çocuk, onun yardım etmesine izin vermenin bir işe yaramayacağını biliyordum, yetti artık, hiçbir şeyi yetiştiremeyeceğim.

Gözlerini Léonie'nin kilerdeki topraklı yerlerinden aldığı patateslere çevirdi.

İyi fikir. Sen onları hallet. Baptiste koş annene gelip bana yardım etmesini söyle, tamam mı?

Léonie yine rahatladı. Tekrar bildiği dünyadaydı. Victorine'in soğuyan filetoları düz bir tabağa dizişini izliyordu. Kılçıklar kolayca çıktı, hepsi birarada sivri uçlu beyaz kılçıklar. Victorine onları lavabonun yanında duran plastik çöp kutusuna attı. Uskumru parçalarının üzerine *court bouillion*'dan kepçeyle biraz gezdirdi. Tane biberlerle maydanoz, iyi bir balıkla beyaz şarap insanı kötü kokutur. Kepçesini masaya attı. Kepçe bisküvi tenekesine çarptı.

Günün bu saatinde bu bisküvi kutusu ne arıyor burada diye bağırdı Victorine, hadi yerine koy onu tamam mı? Çabuk ol. Sonra buraya gel de patateslere başlayalım.

Bunlar bisküvi değil, dedi Léonie. Mektuplar. Thérèse'in. Kaldırmasam daha iyi, yoksa kaybolduğnu sanır.

Victorine'in sesi yumuşadı.

Belki de babasıyla birlikte olmak için içeri girmiştir. Ne de olsa babasının eve dönüşünün ilk günü. Böyle yapması doğal.

Mavi Eteklik

Thérèse yavaş yavaş kendine geliyordu. Ağaçların arasından parıldayan güneş ışığı göz kapaklarını açılmaya zorladı. Gerilmiş kollarını kapadı ve ellerini kavuşturdu. Işık yanaklarında gözyaşları kadar ağır duruyordu. Etrafında diz çökmekte olan insanlar hep bir ağızdan içlerinden kabaran bir hayranlıkla iç çektiler. Buğdayların üzerinden esen rüzgâr, diye düşündü Thérèse, asma yapraklarının üzerinden. Ekmek ve şarap. Hasatın armağanları. Hatırlaması gereken sözcükler bunlardı. Ekmek ve şarap.

Arkasında Piskopos'un sesini duydu.

Bu kız sahtekâr değil. Onun yaptığı selamlama hareketi kadar ilâhi bir şey görmedim daha önce, bize yansıttığı şu gülümseme kadar.

Thérèse gelip onun önünde diz çöktü. Kirletmemek için yeni mavi eteğini birden yukarı çekti. Çıplak dizleri çamurlu çimene, taşlara değdi. Piskopos'un ayakkabıları cenaze arabaları kadar siyah ve parlaktı.

Taşlı altın yüzük taktığı eli öpmesi için ona uzanmıştı. Arkasında titizlikle yumuşattığı yüzüyle kasaba rahibi duruyordu.

Ne büyük bir şeref, dedi rahip, küçük kutsama törenimizin Meryem Anamızın varlığıyla süslenmesi. Gerçekten tümüyle umulmadık bir şey.

Thérèse'e kızgınlıkla baktı. Thérèse Piskopos'un mor ve yaldızlı giysisine başını eğdi. Bu görüntünün mavi ve gümüş rengi parıltısı onu kendinden geçirmişti, ama şimdi Thérèse'in onun piskopos tacı ve giysisi içinde ne kadar yakışıklı ve heybetli olduğunu kabul etmesi gerekiyordu.

Evet çocuğum, dedi, Meryem Anamız bana ne söylemek istiyor?

Gözlerini kırpıştırdı. Belki de güneştendi. Ama nemli görünüyorlardı. Bir şeyler istiyordu, Thérèse'in gördüklerini paylaşmak. Herkes istiyordu. Kasabalılardan oluşan küçük grup bunun için yanıbaşında duruyordu, bir sözcük, yüzündeki bir ifadeyi yakalamak, eline ya da elbisesinin koluna dokunmak için. İlk geldiklerindeki gibi kalabalık değillerdi elbette. Kasabalılar piskoposları ve kilise hiyerarşisini sevmezlerdi. Yine de Meryem'in mesajının yemek zamanına kadar bütün kasabaya yayılması için yeterli sayıda insan bulunuyordu.

Piskopos Thérèse'den uzundu, yine de diz çökmüşken bile onun tepesinden bakıyormuş hissine kapıldı Thérèse. Şefkatle. Zavallı adam, Thérèse hariç, diğer bütün hepsi gibi cennetin göz alıcı tadından bir parça alabilmekten uzaktı. Aynı zamanda o büyük bir insandı da. Dünyadaki gerçek gücüyle. Bir şey emret-

se insanlar onu yerine getirmek için uça uça gidiyorlardı.

Utangaç bir şekilde gözlerini kaldırdı. Ellerini kavuşturdu.

Kutsal Anamız burada kendi adına küçük bir kilise yaptırmanızı istediğini söyledi. Bu noktada, eskiden tapınağın olduğu yerde. Kilisenin içinde bir heykel dikilmesini istiyor. Blément-la-Fontaine'in Meryem Anası olarak bilinmek istiyor. Festival tarihi de Eylül başında hasat festivalini yaptığımız günde olmalıymış.

Habire isterler, şu kadınlar diye mırıldandı *curé*, hiçbir şeyi danışmazlar.

Piskopos gülümsedi.

Yine de bu en iyisi olabilir. Her bakımdan. Bu karanlık materyalist dünyada inancın yeniden canlanmasının bir işareti.

Elini Thérèse'in çenesinin altına koyup başını kaldırdı. Suratına baktı. Thérèse'in yüzü hafifçe kızardı ve o da gözlerini ona dikti. Piskopos Thérèse'in yüzünü okşadı. Onu kutsamak için ellerini kaldırdı. Thérèse haç çıkarırken o da yüksek ve ciddi bir sesle konuşmaya başladı.

Gelecek sefer onu gördüğünde kilisesinin yapılacağını söyle. Eminim bu sadece iyilik getirecek.

Curé'ye döndü.

Sevgili Peder, öğle yemeğinden mi bahsediyordunuz?

Thérèse ellerini ağzına götürdü.

Gitmeliyim. Babam için öğle yemeğine balık pişiriyorum. Bugün hastaneden eve geldi.

Piskopos takkesini çıkarıp yanında duran mihrap görevlisi çocuğa verdi. Düzlenmiş saçlarında ellerini gezdirdi.

Balık mı? Ne balığı?

Rouille'li balık çorbası, dedi Thérèse, sonra *sauce à l'estragon*'lu uskumru buğulama.

Gelip ailenle yemek yiyeceğim dedi Piskopos, resmi bir şey değil ha? Sadece bir aile yemeği. Kırsal kesime ait görevlerimden biri olarak, gizli şeyleri gören böyle alçakgönüllü ve küçük bir çocuğun soylu babasıyla tanışmam gerekir diye düşünüyorum.

Yanındaki rahibe döndü.

Sevgili Peder. Sen de bana eşlik edeceksin elbette. Sadık hizmetçine de bugün izin verebilirsin. Onun leziz şalgam yahnisinin tadına bir başka zaman bakarım.

Yüzüklü elini Thérèse'e salladı.

Haydi koş çocuk. Sizinle saat tam birde buluşuruz.

Thérèse koştu.

Delikli Kaşık

Rose ve Victorine'in *Piskopos* sözcüğüne tepkileri pratik anlamda oldu. Masaya bir servis daha koymak için yemek odasına koştular. Thérèse arka kapıdan girerek balığı pişirdiği suyla dolu olan balık tavasının durduğu ocağa doğru ilerledi. Tavaya parmağını batırıp yaladı.

Yemek hâlâ hazır değil mi? diye sordu.

Léonie göz ucuyla ona baktı. Yanakları pembeydi ve gülüyordu. Ama Thérèse Léonie'yle göz göze gelmeyecekti. Bir melodi mırıldanarak baharatlı karışımdan aldığı bir parça balığı tatmakla meşgul gibi görünmeye çalıştı. Léonie bir an bekledi. Sonra bisküvi kutusunu masanın üzerinde kendine doğru çekti, kapağını hızla açtı. Yazılı bir kâğıt çıkarıp okumaya başladı. Thérèse aceleyle ağzını eline sildi ve avazı çıktığı kadar bağırdı.

Bırak onu! Onlar benim!

Léonie kâğıt parçasını şeker ve vanilya kokulu teneke kutusuna geri tıktı. Kapağını bir tambur tutuyormuş gibi tutuyordu.

Onları okuman gerektiğini sanmıyorum. Okumadın değil mi? Yoksa üzülürsün.

Léonie tetikteydi. Düşünüp taşındı. Teklifini ağzından çıkardı.

Eğer bana sırrını söylersen ben de sana söylerim.

Ne sırrı? diye sordu Thérèse. Baptiste beni ilgilendirmiyor, eğer söylemek istediğin buysa.

Çenesiyle mektup kutusunu işaret etti.

Haydi devam et o zaman. İstiyorsan oku onları. Önce en üsttekileri oku. Ama beni uyarmadın deme.

Ben sana kendi sırrımı ne zaman söyleyeyim o halde? diye sordu Léonie.

Thérèse omuzlarını silkti.

Umurumda değil. Umarım söylemezsin.

Masadan delikli bir kaşık alarak hafifçe teneke kapağa vurdu.

Benim yaptığım sosa ne oldu? Dışarı çıktığımda buradaydı, buraya bırakmıştım. Bir kâsede. Bir tabağın altındaydı.

Buzdolabında tabii, dedi Léonie. Şu tahinli şeyi söylüyorsan eğer.

Sinir olmuştu. Ama Thérèse'i dinlemesi gerektiğini düşünüyordu. Mektup seçiminin bisküvi seçimi gibi yapılması gerekiyordu. Nezaket kuralları bisküvi yığınını karıştırıp beğendiğiniz bir tanesini seçene kadar kâğıtları açmanızı yasaklıyordu. Evsahibesinin ikram ettiğini almak zorundaydınız. Bu yüzden Léonie Thérèse'in gösterdiği, en üste koyduğu mektubu aldı.

Aralık 1941 Antoinette'den Rahibe Dosithée'ye. Gözleri yazının yuvarlaklarında ve kıvrımlarında dolaştı. Okumaya başladı.

Thérèse kahkaha attı. Delikli kaşığı balık tavasına sokup çıkararak alüminyumda takır tukur sesler çıkarıyordu.

Sen buna balık çorbası mı diyorsun? Şunu güzelleştirmek için bir şeyler yapsam daha iyi olur. Bunu Piskopos'a verememem. Madeleine ne düşünüyor olabilir?

Léonie kafasını kaldırdı.

Sen dışarıdayken biz çorbayı yaptık. Kediler uzanmasın diye erzak dolabına koyduk. Sen içeri girdiğinde tam tavayı yıkayacaktım.

Boşa gitmemesi iyi olmuş, dedi Thérèse.

Kalan sıvıyı küçük bir kâseye boşalttı. Baharat ve soğan parçalarını bir çay kaşığıyla geride tutarak çok susamışçasına içti. Léonie'nin mektubu okuyup bitirmesini izledi.

Bulaşık Yıkama Kabı

Madeleine ve Victorine, Louis'e öğle yemeği için en güzel kazağını giydirdiler. Felç onun neşesini yok edip yaşlandırmıştı. Vücudu tombullaşıp gevşemişti. Piskopos'la birlikte olması için onu salona getirdiklerinde elleri tekerlekli sandalyenin yanlarından aşağı sarkıyordu. Gözleri yaşla dolu, şaşkın ve sevimli orta yaşlı bir çocuğa benziyordu. Haftalardır kesilmemiş saçı yüzünün çevresine gümüşten bukleler halinde dökülüyordu.

Rahip ve Piskopos yukarıdan ona bakarak şöminenin önünde ayakta duruyorlardı. İki kız pencerenin önündeki çıkıntıda birlikte otururken Madeleine ve Victorine Louis'in tekerlekli sandalyesinin arkasında hemşireler gibi duruyorlardı. Rose şişe ve bardaklarla dolu bir tepsiyle içeri girdi. İki rahibin gözleri parladı, her ikisi de birer viski aldı.

Yemekte Louis arabasında sıkışmış bir şekilde tembelce oturdu. Bir yastık yığınının üzerinden etrafı süzdü. Madeleine onun peçetesini boynuna bağladı. Peçeteyi, kendisinin sular damlayan çoraplarını ertesi güne kuruması için banyoya asarken kullandığı plastik elbise iğneleriyle mavi kazağına tutturdu. Madeleine, yiyeceklerini kesmek ve onları titreyen eliyle ağzına götürmesine dikkatle yardım edebilmek için onun yanına oturdu. Zaman zaman Louis'in salyası akıp öfke ve utançtan gözyaşları döküyordu. O zaman konuklar başka bir tarafa bakıp daha yüksek sesle konuşuyorlardı.

Thérèse yere bakan gözlerle oturuyordu. Kutsal bir domuz gibi görünüyor diye düşündü Léonie. Piskopos'a duyduğu saygıyla yemek yiyemeyecek kadar kendinden geçmişti. Kaşığını, sanki kendini yutmaya zorladığı şey lağım suyuymuşçasına balık çorbası tabağına daldırmıştı, lezzetli acı *rouille* sürülmüş küçük yuvarlak kızarmış ekmeklere elini bile sürmüyordu. Piskopos Madeleine'in ikinci kez ikram ettiği yiyeceklerden almadan önce Thérèse'in bu dünya nimetlerinden vazgeçmesini başıyla onayladı. Çorba kâsesinin kapağı açıldı. Balık, domates ve sarmısak kokuları dışarı taştı. Léonie Piskopos'un yaptığını yaparak biraz daha aldı. *Rouille* sürülmüş son dilime göz koydu, ama onu istese bile öyle görünmeye cesaret edemeyeceğine karar verdi. Bu gün çok usluydu. Öğle yemeği için bir elbise giymişti. Piskopos kayıtsızca elini uzatıp son dilimi aldı. Madeleine buna memnun olarak gülümsedi.

İki kızın görevi yemeklerin bir çeşidi bitip diğeri

gelmeden sofrayı temizlemek, yemekleri getirmek ve taşımaktı. Tabakları Rose ve Victorine'in servisi yönettikleri mutfaktan içeri ve dışarı taşıyorlardı. Piskopos'un abartısız bir yemek yemeyi beklediğini söyleyen Thérèse'i hiç dikkate almamışlardı bile. En iyi çin porseleni ve kristal bardakları, Şam işi peçeteleri ve abanoz saplı bıçakları çıkarmışlardı. Piskopos için en iyi elma şarabını ve şarapları. Şüphesiz Piskopos kendisi için gösterilen bunca çabayı görmezden gelmiyordu. Uskumru buğulamayı ve leziz baharat kokulu sosunu övüyordu. *Muscader*'den üçüncü bardağını da içti. Kadehini yanakları kızaran Thérèse'e kaldırdı.

Övgülerim senin yemeklerin için çocuğum.

Thérèse ona yalvaran gözlerle baktı. Tanrı beni bir aşçı olayım diye çağırmıyor, Ekselansları, tefekküre çağırıyor. Lütfen, Ekselansları, size yalvarıyorum, on altıma bastığımda manastıra girmeme izin verin.

Piskopos kahkahalara boğuldu.

Anlamsız çocuk. Bu yaş çok erken. On sekizine gelene kadar bekle, sonra bir bakalım.

Louis yüzünü kızına doğru çevirdi, konuşmak için çabaladığında dili sarktı, çabalamayı bıraktı, ağladı. Thérèse yüzünü çevirdi. Piskoposa gülümsedi.

Yani Thérèse, diye azarladı Madeleine onu, eve geldiği ilk günde onu bu şekilde üzmek! Böyle saçma sapan şeyleri nasıl söyleyebiliyorsun!

Piskopos çenesindeki sos bulaşığını sildi.

Saçma değil sevgili Madam. Bir din hizmeti insanın başına gelebilecek en yüce çağrıdır. Ve kendi ruhunun gözleriyle Hazreti İsa'nın Annesini görme ayrıcalığına sahip olmuş bir genç kız için, belki de bu

düşünebileceği tek görevdir. Kutsal Anneliğe tanıklık etmiş olan şu gözlerin kapalı bir manastırda ebediyen tefekküre dalması bana tam anlamıyla uygun görünüyor. Bu çocuğu dünyanın kabalığıyla zehirlenmekten Tanrı korusun.

Madeleine Louis'in gözlerini peçetesinin ucuyla sildi. Ona bir şeyler fısıldadı, ellerini onunkinin üzerine koydu.

İyi bir dini yatılı okul, dedi *curé*, şimdilik bir çözüm olabilir. Küçük kilise yapılıp da takdis edildiği zaman Normandiya'nın her bir tarafından hacılar geliyor olacak. Türbe Fransa'da ünlü olabilir. Kimbilir, belki bir-iki mucizeye de tanık olabiliriz.

Sevinçle Thérèse baktı.

Bana, sevgili çocuk, sırrını açtın. Bana görüntülerin hikâyesini anlattın. Bu bölgenin rahibi olarak, bu hayallere tanık olan kimseyi, onu bir an için görebilmek isteyen hevesli ziyaretçilerden korumak benim görevimdir. Azize Bernadette'in ne kadar acı çektiğini unutmamalıyız. Bir yatılı okul, kuşkusuz şimdilik en iyi çözüm bu.

Léonie, dedi Madeleine, git de salatayı getir, tamam mı?

Piskopos ona baktı.

Léonie. Evet. Hayaller gören ikinci bir çocuk hakkında hikâyeler de duydum, daha değişik hayaller mi?

Bütünüyle asılsız, dedi *curé*, son derece talihsiz bir yanılgı. Korkarım kız yarı İngiliz yarı Fransız. Diller karışmış. Bir çeviri sorunu. Kız Thérèse'in ona anlattıklarını aktarmaya çalışıyordu ve bunu yanlış yaptı.

Léonie annesinin gülmesini ve kızının mükemmel Fransızca konuştuğunu söylemesini bekledi. Ama Madeleine duymamış görünüyordu. Louis'in çenesini okşuyor ve ona güven veren bir tonda konuşuyordu. Kimse bakmazken okşayıp ağzına gizlice küçük lokmalar vereceği evcil hayvanıydı o. Ne çeşit bir evcil hayvan? Biraz sonra Léonie kalkıp salatayı getirmek üzere dışarı çıktı.

Tatlı ve meyveden sonra kahve geldi. İki kız Calvados ve sigara içen erkekleri ve Madeleine'i bırakarak parlak beyaz örtünün üzerindeki kırıntıları süpürdüler ve mutfağa gittiler. Victorine ve Rose, düşecekmiş gibi yığılmış kirli tabakları, çömleklerin içinde suya batmış çatal kaşığı, lavabonun kenarına dizilmiş tavaları ve kapları bırakıp gitmişti.

Léonie ve Thérèse bulaşığı birlikte yıkadılar. Kolları sıvanmış ve Victorine'in büyük mavi önlüğünü takmış olan Léonie, yağlı tabakları sıcak suyun altına tutuyor, onları mineli lavabodaki rengi sararmış plastik kaptaki sabunlu suya batırıyor, teneke bulaşıklıktaki tahta rafa istifliyordu. Kırmızı-beyaz ince keten bezi olan Thérèse, onları kuruluyor, parlatıyor ve ayırıyordu.

İlk başta birbirleriyle konuşmuyorlardı. Léonie konuşmaya çabalıyor, ama ağzını açtığı her seferinde görünmez bir el onu kapatıyor, Léonie'yi engelliyordu. Ağzından çıkmak isteyen neydi, onu da bilmiyordu. Bir hayvanın acı feryadı veya bir sevinç çığlığı. Su ve sabundan tüylümsü hale gelen yumuşak süngeri avucunda sıktı. Soğuyan sabunlu su damlacıklarının bileğini gıdıklamasına izin vererek beyaza bu-

lanmış bezini bardakların içine sokup çıkartıyordu.

Thérèse tırnağıyla bir tavanın dibindeki yağlı lekeyi kazıdı. Hâlâ konuşmuyordu. Sonra kendini tutamadı ve süzgecin sapının altındaki lekeye keskin bir çığlık atarak saldırdı. Léonie iki kabı da onun elinden çekti, onları limonumsu yeşil suyun, sıcak suyun altında yeniden vaftiz etti.

Piskoposların ulu ulu ulu Tanrısı, diye şarkı söylüyordu. Thérèse, ciddi olamazsın, gerçekten de gidip rahibe olmayacaksın değil mi?

Thérèse tavanın kapağını sildi. Metalden yapılmış, ince ve eski, tutup kaldırmak için tahta kulbu olan.

Olacağım. Sen ve Madeleine burada yaşamayı sürdürürsünüz. Babama bakabilirsiniz. Bana ihtiyacınız yok.

Léonie kabı ters çevirdi ve içindeki su lavaboda fışırdayarak döndü. Delikten giderken lavaboda yağlı izler bıraktı.

Artık İngiltere'ye geri dönmeyecek miyiz? Nereden biliyorsun?

Thérèse çay peçetesini katladı ve ocağın önündeki gümüş kola astı.

Madeleine babamla evlenecek değil mi? Bu çok açık. Henüz çok erken, ama yine de evlenecek. Aptal olma. Gözlerini kullan. Bu çok kötü ve mide bulandırıcı, kendisinden utanmalı.

Thérèse'in gözleri parlıyordu. Büyü, diyorlardı. Tek bir kederli ses çıkartma. Thérèse'i acı çökertmişti, Léonie bunu görebiliyordu. Gergindi, acılıydı. Ama sesi sakin ve neşeliydi.

Yurtdışında görevlere gitmeliyim, diye düşündü Thérèse, en heyecanlısı bu olur. Gerçek maceralar. Afrika çalılıkları. Tehlike. Ama görevim burada, Normandiya'da bir manastıra girmek olabilir. Karar vermek zor. Bana yol gösterilmesi için dua etmeliyim.

Azizler hiç gözlerini kırpar ve kediler gibi uyuşuk bir şekilde kendi hallerinden memnun görünürler miydi? Kirpiklerini dantelli kahverengi bir tül gibi indirip çok belirgin bir şekilde gülümsememeye çalışan Thérèse, pek alçakgönüllü görünmüyordu. Bu bakış bütün öğle yemeği boyunca erkeklere yönelttiği bakıştı ve onlar bunu çok sevmişlerdi. Her şeyi bu kadar kolay yuttukları için Léonie erkeklerin aptal olduğunu düşünüyordu. Onlara biraz titreyerek bakın, bütün genç kızlık cazibenizle somurtup oturun, daha da önemlisi tek kelime etmeyin, onları avucunuzun içine alırdınız. Böyle ucuz oyunlara başvurmayacağına dair yemin etti. Gözlerini devirip kıvranıp kızaracağına ölürdü daha iyi.

Tanrı benimle konuşuyor, dedi Thérèse, bunu açıklayamam, anlayamazsın.

Neden? diye bağırdı Léonie, neden anlamayacakmışım?

Çok fazla bir kariyere sahip olamayacak bir tipsin, dedi Thérèse. Sanırım çok erken evleneceksin. Aslında bir sokak kızısın, değil mi? Madeleine gibi.

Ve sen de, diye bağırdı Léonie, önemli görünmek için Piskoposa göz süzen kutsal bir fahişesin. Tanrım senden nefret ediyorum Thérèse Martin.

Thérèse bisküvi kutusunu masadan aldı. Sesi sakindi ama eli titriyordu.

İffetsizlik ölümcül bir günahtır. Cehenneme gitmek demektir. Zavallı annem. Azize Maria Goretti'ye olanlardan bile daha kötü. En azından *o* şerefi için öldü. Yapabileceği tek şey buydu. Ölmezsen daha kötü. Herkes senin hakkında konuşur. Mide bulandırıcıdır.

Thérèse'in soluk yüzünde gözleri parlıyordu. Bulaşık yıkarken terleyen alnı ve burnu parıldıyordu.

Neden bahsettiğini bilmiyorum, diye yalan söyledi Léonie. Sana ne olduğunu bilemiyorum.

Thérèse bisküvi tenekesini kolunun altına sıkıştırdı.

Çok kötü bir günahtır, dedi affedilmek için dua etmemiz gereken. Bu günahın onarılması için. Madeleine'e sor. İtiraf etmesi gerekecek, bunların hepsi doğru.

Bana hiçbir şey anlatmayacaktır, dedi Léonie, hiç anlatmaz. Sana söyledi mi?

Söylemesi gerekmiyordu, dedi Thérèse, hepsi orada, mektuplarda. Tabii bizim onları ortaya çıkarmamız umulmuyordu.

Ağlamamaya çalışıyordu.

Bana ihanet ettiler. Seni kardeşim olarak kabul etmek istemiyorum. Babamı istiyorum.

Léonie'nin ne hissettiği umurunda değildi. Kimin izlediği umurunda değildi. Bisküvi kutusunun kapağını zorlayarak açtı ve annesinin mektuplarını ocağa attı, onlardan siyah külden başka bir şey kalmayana dek maşayla bir güzel itti.

Açıkla bana, diye bağırdı Léonie, ne demek istediğini söyle.

Vazo

Öğle yemeğinin konukları gittikten sonra ev sessizliğe büründü. Louis beyaz salondaki yatağında uyuyordu. Madeleine yandaki odada oturup dikiş dikiyordu. Louis uyanıp onu çağırabilir diye sesini duyabilecek bir uzaklıktaydı. Thérèse kasabaya doğru gidiyordu.

Léonie kendisini ve Thérèse tarafından üzerine boşaltılan bilgileri nereye koyacağını bilemiyordu. Bu sır büyüklerle paylaşılamazdı. Onlar bunu yıllarca saklamışlardı. Şimdi Thérèse'in ve kendisinin bunu bildiğini öğrenirlerse çılgına dönerlerdi. Susmak, onları korumak daha iyiydi. Sözcükler, iri bir kırıntı veya tükürmek isteyip de tüküremediği bir üzüm çekirdeği gibi boğazına takıldı.

Yemek odasına gitti. O kadar boş ve bozulmamıştı ki daha bir saat önceki öğle yemeği partisinin haragüresini hayal etmek olası değildi. Beyaz örtü gitmiş, sandalyeler dekoratif bir şekilde yerlerine yerleştiril-

mişti. Pencerelerden birinin açılmış olmasına rağmen hafif bir tütün ve balık kokusu vardı. Açılmış olan ince beyaz perde serin havada titreşiyordu. Evdeki tek ses köşedeki uzun saatin yumuşak vuruşları, dışarıdaki güvercin ve kumrukların cilveleşmeleriydi.

Anne. Baba. Yapmanız gereken şeyler onların söyledikleriydi. Madeleine'in gerçeği söylediğine inanmalıydınız. Ama şimdi onun on üç yıldır size yalan söylediğinden şüphelenmekteydiniz.

Kendini sarsak hissetti, çok büyüktü. Mermer şöminede duran yaprak damarlı mavi ve sarı vazolardan birine dokunmak için elini uzattı. Kırmak çok kolaydı. İnce, içi boş porselen. Narin. Vazonun havaya kalkıp uçmasını, havada yavaş hareketlerle yay çizerek dolanmasını ve kendini şıngır şıngır parçalar halinde boş şömineyi çevreleyen parlak çinilerin üzerine serpiştirmesini istiyordu.

İçinden Thérèse'e bağırdı: Ben de senin kardeşim olmanı istemiyorum, umurumdaydı sanki.

Yumruklarını ceplerine soktu. Parmakları şaşkınlık içinde sert bir şeye rastladı. Keskin bir çanak parçası. Bakmak için dışarı çıkardı. Thérèse'le onun gördüğü, kendisinin de gördüğü, kadının ikinci kez kendisini gösterdiği o gün, mutfakta yerde duran faraştan aldığı Quimper çanağının bir parçasıydı. Bu çalıntı hatırayı yatak odası dolabının en dibine, çok nadiren giydiği bu elbisenin cebine saklamıştı. Sonra hepten unutmuştu onu.

Quimper kadınının boyayla yapılmış ve küçük çiçek demetinin etrafında birleşmiş olan elleri bileklerinden kopmuştu. Yüzü neye benziyordu? Léonie ha-

tırlayamadı. Parmaklarını avucunun içindeki kırık çömlek parçasının üzerine sardı. Onu tekrar elbisesinin eteğinde gizlenmiş olan ince pamuklu keseye bırakıverdi. Sonra büfeye gidip önünde durdu. İşaretparmağını iki kapağı boyunca işlenmiş meşe ağacı çelenginin halkalar halinde dizilmiş ipeksi yapraklarının üzerinde gezdirdi.

Yapılacak tek şey yürüyüşe çıkmaktı. Meyve bahçelerine ve sınır duvarına doğru avare avare dolaştı.

Korunun orta yerindeki küçük yeşil alan şimdiden bir manastır gibi görünüyordu. İnsanlar dağılmış olan taşları bir mihrap şeklinde dizmiş, tepesine de beyaz dantel kenarlı bir örtü koymuşlardı. Bunun üzeri kırmızı cam kavanozlarda duran kalın mumlar, iki vazo yıldız çiçeği, alçıdan yapılmış küçük bir Meryem Ana heykeliyle bezenmişti. Eski kilim parçaları kilisedeki oturacak yerler gibi sıralar halinde dizilmişti. Etrafta tam bir mahalle kilisesinde bulunabilecek şeyler vardı: azizlerin kutsal resimleri, dua kitapları, tespihler ve küçük kutsal su şişeleri.

Léonie kilimlerden birinin üzerine kıvrıldı. Başını koluna koydu. Gözlerini kısarak baktı. Evet. Bu Baptiste'di, alanı geçip yanına oturmak üzere dizlerini kıvıran. Kasabadaki herkes büyük bir olasılıkla ya hâlâ öğle yemeklerini yiyor ya da uyukluyorlardı. Orada yalnızca ikisi vardı. Kolundaki kıllar Léonie'ninkine değiyordu, öylesine yakın oturuyordu.

Uyuyorsun sandım, dedi.

Léonie başını iki yana salladı. Bunu yapmak boğazına takılan sözcükleri yerinden oynattı. İçinde

sözcükler, saksağanların bir meyve bahçesinde uçtukları gibi uçtu, sonra başka bir düzen oluşturarak durdu. Ağzını açtığında parlak, siyah ve beyaz olarak dışarı fırladılar.

Thérèse onunla benim aslında kuzen değil kızkardeş olduğumuzu öğrenmiş. İkizler. Annem aslında benim teyzem. Beni evlât edinmiş. O benim annem değil.

Baptiste sersemlemiş görünüyordu. Hem dinliyor hem de Léonie'nin dudaklarını okuyordu. Onu dinlemek için bütün dikkatini toplamıştı. Ama anlamıyordu.

Ne? Ne söyledin sen?

Ben yarı İngiliz değilim, dedi Léonie. Maurice benim babam değildi. Sadece öyle olduğunu söylediler. Bana yalan söylediler.

Baptiste kilimin kenarından bir iplik kopardı. Onu elinde yuvarlattı, ağzına koyup çiğnedi.

Thérèse deli. Bunları uydurmuş. Onun delice hikâyelerinden biri. Bakire Meryem'i görmesi gibi.

Léonie kaşlarını çattı. Baptiste ağzındaki iplik parçasını tükürdü ve güldü.

Yani, *yarı*-Fransız değilsin. Fransızsın. İşte bu sana daha çok yakışır. Küçük Fransız kız.

Léonie'nin de gülmesi için "r" harfinin üzerine basarak söyledi. Léonie çamurlu kilimin üzerine daha çok yayılarak göğe doğru yükselen ıhlamur ağaçlarına baktı.

Thérèse bunun savaşta olduğunu söylüyor. İnsanlar şaraplarını Almanlardan saklayıp bizim kilere koyduklarında. Şişeleri büyük bir kum yığınıyla örtmüşler.

Bunu biliyorum, diye karşı çıktı Baptiste, herkes biliyor. Bana bilmediğim bir hikâye anlat.

Gökyüzü ve ağaçlar Léonie'nin yüzüne yüzüne geliyordu. Sözleri aktardı. Onun olmayan sözcükleri. Basmakalıp ve tane tane döküldüler ağzından. Bir çitte saksağanların dizildiği gibi bir sıraya dizilmişlerdi.

Thérèse bütün her şeyin manastırdan ona geri gönderilen mektuplarda olduğunu söylüyor. Evde yerleşen Almanlardan biri kiler kapısının önünde dolaşıp duran Antoinette'den şüphelenmiş ve anahtarı kendisine vermesini ve ne sakladığını görmek için onunla birlikte aşağı inmesini sağlamış. Daha sonra Antoinette bir bebeği olacağını öğrenmiş.

Hepsi hikâye, dedi Baptiste, o aptal magazin dergilerinin birinden almış olmalı. Yani gizlenen şarapları bulmasın diye Antoinette'in kendini Alman'a mı verdiğini söylemek istiyorsun? Onu baştan mı çıkartmış?

Artık sözcükler ortaya çıkıp acıyla uçuştuğundan Léonie'nin kol ve bacakları bir rahatlamayla çözüldü.

Thérèse mektupların bunu çok açık anlatmadığını söylüyor. Bunu bir rahibeye çok zor söyleyebilirsin, öyle değil mi? Ama söylenmek istenen şey buymuş.

Yarı-Fransız, *yan*-Alman ha? diye sorguladı Baptiste.

Cildi, kirpikleri, saçları gerçeği, yalnızca gerçeği anlatabilecekmiş gibi Léonie'yi inceliyordu. Artık onu çok fazla sevemezdi. Hepsi Thérèse'in kabahatiydi.

Antoinette Louis'le evlenmiş, diye açıkladı Léonie, herkes bebeğin ondan olduğunu sansın diye. Bir rahibe olmayı düşünmüş ama bir bebekle bunu yapamamış. Sonra ikizleri olunca birisini evli olan kızkardeşi-

ne vermiş. Bu benmişim.

Önemli değildi. Hiçbir şey önemli değildi. Başını öne eğdi, ağzının halının çamurlu ve tozlu ipliklerine değmesine izin verdi. Baptiste'in eli koluna değince sıçradı.

Sen yarı Alman değilsin, dedi, buna inanmıyorum. Bir dizi yalan bu.

Baptiste onun yanına yattı. Ağzı Léonie'nin kulağına değiyordu.

Sen ne olduğunu düşünüyorsun?

Thérèse'in hikâyesinin sonunda Antoinette'in yaptığı anlaşılır. Kanıtı: karnı şişmiştir. Ailesi utanç içindedir. Rezalet. Yüzkarası.

Léonie Baptiste'e bakabilmek için başını çevirdi. Sesinin bu denli alçak ve düzgün çıkmasından hoşnuttu.

Tam bir Fransız olduğumu sanıyorum, dedi, bunu ortaya çıkarmaya çalışıyordum. Bir Alman subayı olduğunu sanmıyorum. Bunu Thérèse'in uydurduğundan eminim. Bence bunu Louis yapmıştı.

Antoinette Louis için düğmeli ve yüksek ökçeli ayakkabılarını şarap raflarının yanında çıkarıp sert kumun üzerine uzanmıştı. Bir Nazi tarafından tecavüze uğramak bir Fransız tarafından baştan çıkarılmaktan daha mı iyiydi? Daha çabuk·mu affedilebilirdiniz? Rahip olsa ikisi de affediymez derdi. Ama yine de Antoinette evlenmek zorunda kalmıştı. Foyası meydana çıkmıştı.

Acı Léonie'nin içine çöreklendi, keskin pençelerle ona saldırdı. Önce bir kadın, sonra bir diğeri tarafından fırlatılıp atılmıştı. İkisi arasında çöpe atılması ge-

reken kırık bir oyuncak gibi gidip gelmişti. Gerçekten de hepsi Thérèse'in suçuydu. Bunları Léonie'ye anlatmakta ısrar etmişti. Léonie'nin elinden her şeyi almıştı. Sonra gelip kardeş olduklarını söylüyordu. Bir tokat gibi. Léonie de karşı saldırıya geçecekti. Kendini kurtaracaktı. Yakalanıp karanlığa kapatılmayacaktı. O bir Yahudi değildi. Bu onun suçu değildi. O bir Fransızdı.

İngilizliğini üzerinden çıkarıp bir kenara atmak elbisesinin yakasını açmak kadar kolaydı. Parmakları papatya şekilli düğmelerin süslü kenarlarında gidip geldi. Bir Alman baba fikrinin kafasından atılması, omuzların bir silkinişi, ince pamuklu kol ağızlarının aşağı itilivermesiydi. Fransız olmak Thérèse'i ikiz kardeşi olarak kabul etmek ve istediği erkeğe sahip olmaktı. Baptiste, baptizm yani vaftiz, dili onun ağzına kayıyor ve onu kutsuyordu, gülmek istiyordu, o da Baptiste'i öptü. Thérèse'le bunu da paylaşabilirdi, onlar kardeşti öyle değil mi, geçmişte her şeyi paylaşmışlardı, yiyecekleri, oyunları, yatakları, bir elmanın iki yarısı.

Léonie görülmek istiyordu. Ne gibi bir şey olduğunu öğrenmek istiyordu, kilerde Antoinette'in, gelin yatağında Madeleine'in, onların erkeklerin kollarındaki gizemli hayatlarını, kızına yasaklanan ve hakkında birçok yalanlar uydurdukları o kucaklaşmayı. Zavallı aptal, her şeyden habersiz yalancı Thérèse. Bırak o da anlasın. Bir kenara itilmenin nasıl olduğunu.

Léonie bir gözünü açarak onu hazır tutuyordu. Dizlerini açtı, Baptiste'i kendine çekti, iki eliyle onu sıkıca tuttu. Renklerin birbirine karıştığını gördü, ye-

şilliğin arkasında kara bir parıltı. Ağaçların ardından bağırışların gelmesini bekliyordu, rahibin Piskoposun ve Thérèse'in koşarak yerdeki bu günahkâr tapınmanın üzerine gelmelerini bekliyordu.

Sigara

Yirmi yıldan fazla bir aradan sonra Thérèse doğmuş olduğu yatakta yatmak ve Léonie'yle kavga etmek için eve dönmüştü. Uyumak, kulaklarını Léonie'nin cırlak sesine, cildini buz parçaları gibi yaralayan amansız sözlerine tıkamak istiyordu. Kollarını kavuşturdu, titriyordu. Karşısında oturan ve havayı bir sigarayla tehdit eden kadının bakışları karşısında sinmişti. Sanki günah işlemiş gibi hava ağırlaşmış, duman kokuyordu. Bu telaşlı haliyle Léonie tam Antoinette gibiydi. Kızlarını da bu suçlayıcı tavırla mı azarlıyordu? Hiçbirinin evde olmamasına şaşmamalı, diye düşündü Thérèse.

Aslında söylemek istediğin bu değil, dedi. Bunca zamanı ben yokmuşum gibi geçirmedin. Abartıyorsun çünkü keyfin kaçtı.

Ölü, dedim diye düzeltti onu Léonie. Yirmi yıldır

sen *ölüymüşsün* gibi davrandım.

Manastırda Thérèse dünya için bir ölüydü. Beyaz bir ölüm. Rahibe elbisesini giydiği gün kar yağmıştı. Pencere önleri beyaz saçaklarla süslenmişti. Gökyüzü bir gelinin başına konulan beyaz bir duvaktı. Kiliseye giden yolda manastırın önünden geçerken avlu, saçlarını örten tül gibi ince bir beyazlıkla dolmuştu. Şimdi Léonie'nin öfkeli gözlerini yok etmek için yatağının beyaz çarşaflarını kendi yüzüne tutmak istiyordu. Onu örtmek. Onu kara gömmek.

Rahibe elbiselerimi giyme günüme gelmemiştin değil mi? dedi, bilet parasını ödeyemeyeceğini yazmıştın.

Kapının orada Léonie burnunu baş ve işaretparmaklarının arasında sıktı, sonra patlarmışçasına iç geçirdi.

Sanırım bunu da kutsal ruhlara sunmuşsundur, her zaman böyle yapardın.

Madeleine ve Louis geldi, dedi Thérèse, sen neden gelmedin?

Léonie yatakla kapı arasındaki gölge alanda bir ileri bir geri yürüyordu. Bir eliyle kültablasını kavramış, öbür eliyle yarım yamalak hareketler yapıyordu.

Sen onların cenazelerine katılamadın, tabii, dedi, manastır kuralları bunu yasaklıyordu. Eminim bunu da bir fedakârlık olarak yapmışsındır. Tek başına her şeyle uğraşmak zorunda kalan beni düşünmemişsindir bile.

Senin yanında Baptiste vardı, diye hatırlattı Thérèse, ev de vardı, çiftlik de.

Thérèse içinde düğümlenmiş iplerle kendini tutu-

yordu. Léonie tek tek onların arasından geçiyordu. Yakında kolları ve bacakları pat diye düşecekti, sonra kafası. Léonie'nin tam hedefine varan bıçak darbeleri onu parçalara ayırıyordu. Mutfak masasının üzerindeki bir tavuk leşi gibi eklemler ve kaslar seyiriyor, derisi soyulup atılıveriyordu. Yatağında kamburu çıkmış oturan Thérèse, bir yastığa sarılmış, öbür kadına gözlerini kısarak bakıyordu. Belli ki Léonie bundan zevk alıyordu, biriktirilmiş sözcükleri alelacele salıvermek, bunda bir sıcaklık ve enerji buluyordu. Tam isabet. Hedefi olan bedene ard arda bıçakları saplıyor, sonra bir nefes alıp tekrar başlıyordu. Thérèse hiç kızmıyordu. Manastırdaki ilk günlerinde bu duyguyu Tanrı'ya giden yolda önüne çıkan diğer duygularla birlikte içinden söküp atmıştı. Manastırların ortasındaki, sessizliğe ve yağan kara açık olan kare alan gibi boşaltmıştı içini.

Madeleine'in benim gerçek annem olmadığına dair bana yutturmaya çalıştığın bütün şu yalanlar. Evlât edinildiğime dair. Antoinette'in bir Alman tarafından tecavüze uğradığına dair. Senin histerik uydurmaların. Sadece kıskandığın için. Kendinde değildin.

Thérèse irkildi. İtiraz etmek istedi. Başını eğip kaldırdı. Eli ağzına doğru gitti, sonra tekrar aşağı indi.

Léonie, göle giden yolu çırptığı kanatlarıyla kapatmaya çalışan kızgın bir ördek gibi tıslıdı. Parlak gri ipeklerin içinde tombul ve başı öne doğru uzanmış, saçları karmakarışık ve diken diken olmuş bir ördeğe benziyordu tıpkı.

Gömüldükleri yerden kazılıp çıkarılan şu ölü Ya-

hudileri umursadığın için geri gelmedin sen, diye suçladı onu Léonie, sadece yeni bir hikâyeyle ilgiyi üzerinde toplamak istedin. Azize Thérèse, küçük çiçek, Meryem Ana'mızın gözdesi.

Geçmişle ilgili doğruyu söylemek için geldim, dedi Thérèse, o görüntüleri anlattığımda bir hata yaptığımı itiraf etmek istiyorum.

Hata değil, dedi Léonie, yalan. Sen yalan söyledin.

Thérèse yukarı doğru baktı.

Sen de ölmüş Yahudileri umursamıyorsun, dedi, hatta tam tersi. Tek umursadığın şey kasabadaki konumun. Sakin, güzel yaşamın. Senin için önemli olan tek şey bu. Sen tam bir burjuvasın değil mi?

Sen sadece yeni dertler açmaya yararsın diye bağırdı Léonie, kimse sana teşekkür etmeyecek, bekle ve gör. Geçmişte yaşayamayız. Yaşamlarımızı sürdürmek zorundayız.

İkiyüzlü.

Bu sözcüğü ikisi birlikte söyledi. Léonie dönüp gitti.

Heykel

Thérèse sigara dumanından kurtulmak için pencereyi iterek açtı, sonra uykuya daldı. Antoinette'in ölümünden bu yana ilk kez rüyasında onu gördü.

Kendisi ve manastırdaki rahibeler kahverengi giysilerini, beyaz başlık ve siyah tüllerini giymiş olarak Antoinette'in cansız vücudunun konulduğu masanın yanında duruyorlardı. Onu gömülmek için hazırlıyorlardı. Yırtılmış derileri dikiyor, yüzünün hatlarını düzeltiyor, kırılan kemikleri yerleştiriyor, uzuvlarının düzgün durmasını sağlıyorlardı. Yeniden bir bütün haline getirilen bedeni yıkayıp kuruladılar, sonra keten bir çarşafa sardılar. Léonie köşede sessizce seyreden belli belirsiz bir görüntüydü. Şimdi öne geliyordu. Yumruğunu sıktı, kumu avucunun içinden beyaz kefene akması için bıraktı. Üzerine bir şekil çizdi, bir şeyler yazdı, kumdan bir satır. Thérèse onu okumak için öne eğildi.

Uyandı. Henüz hava karanlıktı. Manastırdaki ra-

hibe kardeşleri, bazıları gözlerinin kenarlarındaki çapakları silerek ve mumlarla aydınlatılmış koroda tıpkı kendisinin de yaptığı gibi esnemelerini bastırarak Sabah Ayinini söylüyor olmalıydı. Mükemmel olmaktan uzaktı ve sonunda Tanrı'ya şöyle demişti: Beni olduğum gibi kabul et, her şeyi tek başıma yapamıyorum.

Yirmi yıldır yapmaya alıştığı şeyleri kolayca bırakamıyordu. Doğruldu, yataktan fırladı ve dizlerinin üzerine çöktü. İçinden hiçbir dua çıkıp dudaklarına dökülmüyordu. Bir fotoğrafın ucu canlandı gözünde. Fotoğraf makinesine gülümseyen Léonie. Yataktan kalkıp giyindi, sonra usulca aşağı indi. Cebinde parmakları, Léonie'nin yatağın kenarındaki masada unuttuğu çakmağa değdi.

Çalışma masasının tepesinde asılmış olan çerçeveli koleksiyona tıkıştırılmış yeni fotoğraflara, daha önce hiç görmediği fotoğraflara bir göz atabilmek için ana salondan geçti. Evlendikleri gün Léonie ve Baptiste, Léonie fırfırlı tüllerin içinde, saçları arı kovanına orkideler saplanmış gibi geriye taranmış, ayaklarında parlak beyaz topuklu ayakkabılar. Baptiste, dik duran saçları yana yatırılmış ve kulakları yanlarından fırlamış bir halde siyah dar bir takım elbisenin içinde sırıtıyordu. Thérèse bu çifte bakarak başını iki yana salladı. Léonie'nin genç kızlık asiliği pek bir işe yaramamıştı: siyah kazaklarla dolaşıp bitnik gibi davrandığı topu topu birkaç yıl. Yüksek öğrenim görmeyi umursamamıştı. Umursadığı tek şey, belli ki, ailesi ve eviydi. Üç kızının fotoğrafı altın çerçeveliydi. Kurdele takılmış örgüleri ve kibar gülümsemeleriyle, Léonie'nin tozları iyice alınmış çin porseleni bibloları gibi düz-

günce sıralanmış üç besili *jeunes filles*'in kişiliksiz portresi.

Thérèse'i giyinme merasiminde manastır kıyafetiyle görüntüleyen bir fotoğraf yoktu. Aslında, Louis bakarken ve Thérèse'i güldürmek için birçok espri yaparken Madeleine Louis'in eski fotoğraf makinesiyle kendisinin birçok fotoğrafını çekmişti. Louis bir anda bağırmış ve Thérèse de başını çevirmişti. Léonie bu anıları penceredeki bir toz lekesi gibi silip atmıştı.

Thérèse dizlerinin titrediğini farketti.

Buradan çıkayım, diye düşündü, ama nereye gidebilirim?

Annesinin fotoğrafına baktı ve hayali tekrar canlandı. Onarım. Birleştirilen uzuvlar, toparlanan dağılmış parçalar. Düğmeli yüksek ökçeli ayakkabılarıyla Antoinette'in sakin soluk yüzüne baktı. O gün Léonie'yle kilerde, bir fıçının arkasında bulduğu koyu kırmızı ayakkabıyı anımsadı.

Kilere geri dön, tabii. Ölüm döşeğinde Antoinette orada, aşağıda ne olduğunu ona söylemeye çalışmıştı. Ama Thérèse anlayamamıştı.

Kiler kapısı kilitli değildi. Thérèse ışığı yaktı ve tahta merdivenlerden aşağı inmeye başladı.

Kum yığınının hâlâ orada olduğunu farketti. Tam arkada, ışığın zar zor aydınlattığı ve havanın rutubetli olduğu alçak bir çatı kemerinin altındaydı. Thérèse topraklı yere diz çöktü, ellerini toprağa sokup eşeledi. Ellerini kürek gibi kullanarak nemli kumu yana attı, olabildiğince derine doğru kazdı. Tırnağı bir şeye takıldı. Onun etrafını yavaşça, dikkatlice kazmaya çalıştı. Parçalar halinde dışarı çıkarttı, kumlarını olabil-

diğince temizleyip parmak uçlarıyla keşfetmeye çalışıyor, onu okşuyordu. Taştan bir bacak, taştan bir ayak, aşağı kayan pilili elbise ince uzun ayak parmaklarını ortaya çıkarıyordu. Bozulmuş bir mısır demetini kavrayan taştan bir el. Bir gözü yana kaymış, yarı taşlaşmış bir kafa, şefkatli, hoşnut, yarı kıvrılmış bir ağız.

Louis kırılan heykelin parçalarını toplayıp buraya getirmesi için Antoinette'e yardım etmiş olmalı, diye düşündü Thérèse, rahip onu yerle bir ettikten sonra, ona daha o zamanlar âşık olmuş olmalı, yoksa neden umursasın ki? Kumun altındaki elma şarabı ve şarapların yanına gömmesine yardım etmiş olmalı. Antoinette çok dindar bir kadın olmuştu. Hayatında tek bir kez rahibe ve Kilise'ye karşı gelip sadece büyük evin değil kasabalıların da yararına çalışmıştı. Kuşkusuz daha sonra olan biteni unutmaya çalışmıştı. Savaşta yer alan bir garip hikâye daha yalnızca. Ama Rose ve Victorine de biliyor olmalıydı, Madeleine de. Herhalde başlangıçta sadece beklemişlerdi, sonra da düşmanca tutumlu rahibin emekli olana ya da başka bir yere atanana dek çok beklemeleri gerektiğini anlamışlardı. Belki zaman geçtikçe her şey önemini yitirmeye başladı. Kırık heykeli saklamak bir çeşit cüretkâr ve romantik oyun haline gelmiş, trenlerde kimselere görünmeden Alman subayların üniformalarından parçalar kesmek ve eve gelip apolet parçalarını ve şeritleri göstermek gibi bir çeşit dalga geçme halini almıştı. Büyük bir olasılıkla taştan kızın önemi azalmıştı. Yerel folklor, çok güzel, ama başka dert istemiyorlardı.

Beklemişlerdi ve unutmuşlardı. Ve ayaklar altına

alınan heykel havasız karanlıkta kalmış, ağzı, burun delikleri, kulakları ve gözleri pislik ve kumla dolmuştu. Evin ağırlığının altında ezilerek bastırılmış bir çığlık gibi kapatılmıştı.

Sarı yıldızlar. Koyu renk parlak yüzlü genç bir kadın.

Toplu mezar. Onun üzerinde yükselen eski türbe kalıntıları.

Léonie bunların hepsini biliyor, biliyor olması gerek, bunları Baptiste'den, o da Rose'dan öğrenmiştir. Bana mahsus söylememiştir. Onun gördüğü kadını çaldığım için beni cezalandırma şekli. Ama şimdi öğrendim işte.

Avuçlarını elbisesine silerek temizledi ve ayağa kalktı. Taş parçalarını yerde, dikkatlice düzenlenmiş bir şekilde geride bıraktı ve merdivenleri çıkarak mutfağa döndü. Arka kapının kilidini kaldırarak evden uzaklaştı.

Çakmak

Bir yerlerde bir köpek uyuyordu ve rahatsız edilmemesi gerekiyordu. Thérèse çakıltaşlarının üzerinden dikkatlice seğirterek bahçe kapısından çıktı. Işık süt mavisiydi, beyaz ayın bir parçası görünüyordu. Hava temiz ve soğuktu, yağmur kokusu vardı.

Yolda kimseyle karşılaşmadı. Bir pazar günü insanların dışarı çıkması için çok erkendi. Kasaba çiğle nemlenmiş kapalı kepenklerin arkasında uyuyordu. Dükkânların da kepenkleri kapalıydı. Sokaklar boş ve temizdi. Sanki gece herkes evlerinden çıkarılmış ve başka bir yerde yaşamaya gönderilmişti.

Thérèse hafif rüzgârda ürperdi. Kendisi yoldayken gece farketmeden sabaha dönüşmüştü, gri bir değişim, sonra gökyüzü pembeye boyanmıştı. Bu sedefli ışıkta kilisenin cephesi yeni yıkanmış gibi gözüküyordu, bir bisküvi gibi sarıydı.

Kilisenin kapısı kilitli değildi. Kapının kolu eline doğru düştü. Kapıyı azıcık araladı, içeri girdi.

Kiliseyi geniş, karanlık bir yer olarak anımsıyordu. Köşeleri karanlıkta kaybolmuştu. Ayine katıldıktan sonra usulca sıranıza geri döndüğünüz kasvetli koridorlar. Şimdi kilise küçük ve önemsiz görünüyordu ve bir bakışta her yeri birden görebiliyordu. Havadar, krem rengiydi. Çizgili. Eski bayrak ve ağır kumaşların, rahiplere ait tahtların, dua okunurken dayanılan dizi dizi çıkıntıların ve işlenmiş tahta perdelerin hepsi gitmişti. Eski nemli taş, tütsü ve çürüme kokularının hepsi gitmişti. Kilise balmumu, çimen ve çiçek kokuyordu.

Thérèse orta koridordan yukarı yavaşça yürüdü. Her iki yandaki oturma yerlerine dokunulmamıştı. Evdeki büfe gibi siyah ve cilalı eskimiş çamdı. Her iki sıranın yakın kenarlarında hasırdan oturacak yerleri olan iki tahta sandalye ve dua yeri vardı. Onların gerisinde, yan boşluklarda eski heykeller, renkli camlı pencerelerin arasında kalan duvarlardaki raflarında duruyordu. Yüksek mihrap kaldırılmıştı. Onun yerinde beyaz bir keten parçasıyla yarı kaplanmış ve yan tarafında sarı yıldız çiçekleriyle dolu kavanozlar bulunan basit bir taş parçası vardı.

Kilise hasat festivali ayinine tam olarak hazırdı. Bir parti için hazırlanmış gibiydi. Kilisenin ortasındaki yüksek yerin kemerli çatısına tüy gibi hafif ve narin arpa ve yulaf filizlerinin takıldığı ipler çaprazlamasına gerilmişti. Buğday ve kurutulmuş mavi peygamber çiçeği sepetleri sıraların ucundaki sütunlara bağlanmıştı. Buğdaydan yapılmış çelenkler sütun başlarının he-

lezonlarına geçirilmişti. Daha büyük buketler, açık sarı filizler mihrap tırabzanlarını süslüyordu. Siyah ve yeşil üzüm demetleri kürsüden sarkıyordu. Bunun yanında bir pasta tablası gibi duran, tamamen bükülmüş mısır sapından yapılmış gibi görünen üç kademeli tabut yeri duruyordu. Bunun alt basamaklarında ekmek somunları, pırasa, elma ve domates demetleri, çok renkli kurdelelerle bağlanmış bir sepet dolusu mısır filizi ve içinde *brioche*'lar olan samandan yapılmış bir tepsi duruyordu.

Dışarıda güneşin doğduğu belli oluyordu. Kilisenin içindeki ışık artmıştı. Işık güçlenip içeri giriyordu. Pencerelerin renkli camlarından içeri girip sütunları, yeri aydınlatıyordu. Kırmızı, yeşil ve mavi çubuklar. Çelenklerin ve kıvrımların, Blemont-la-Fontaine'li Meryem Anamızın üzerine düşen küçük sahici gökkuşakları. Thérèse'in heykeli. Thérèse gibi yapılmış. Anamız, geleceğin azizesi Thérèse. Thérèse Anamız.

Heykel, hasat festivali ayininden sonra kilise alayıyla kasabada dolaştırılmak üzere götürülmesi için hazır bekliyordu. Rahip ve Piskoposun koruda onun için yapmış olduğu sevimli beton şapelinden çıkarılıp bunun için getirilmiş, bunun için mısır püskülünden örülmüş rahlenin üzerine konulmuştu. Ayaklarına dolanan tellerle yerine sabitleştirilmişti. Taşıyıcılar onu kaldırdığında kayıp düşmeyecekti.

Bir çocuk büyüklüğündeydi. Çok renkli tahta gibi görünmesi için boyanmış alçıdan yapılmıştı. Hafifçe yaldızlanmıştı. Altın sarısının altından eteğinin yeşilimsi mavi çizgileri, uzun tülünün altından saçlarının sarısı görünüyordu. Çocuk melekler ve yastığımsı bir

bulut onu ayakta tutuyordu. Elleri kavuşturulmuş ve huşû içinde yukarı kaldırılmıştı, çıplak ayakları güllerin üzerinde duruyordu. Gözleri ve kuşağı maviydi. Thérèse onu son gördüğünden beri yeniden yapılmıştı. Hatları yeni yapılmış boya ve yaldızların altında belirsizleşmiş, parmakları kalınlaşmıştı. Gülümseyişi her zamanki gibi hoştu.

Tanrının Bakire Ana'sıydı o. Bir oğlan çocuğu gibi dümdüzdü. Hiçbir zaman cinselliği olmayan mükemmel bir anaydı. Dünyanın bütün analarının öykünmesi gereken.

Kendi annenizin cinselliği yokmuş gibi davranmak kolaydı. Bu demekti ki onu babanızla birlikte olmak için gittiğinde kıskanmayacaksınız. Bu demekti ki, kendi babanızla evli olduğunuzu hayal edip onu cezalandırabileceksiniz. Annenize gereksiniminiz olmadığını söylersiniz kendinize. Her neyse, annesi de yoktu zaten.

Antoinette her zaman Tanrı'nın Ana'sına dua ederdi. Onu öykünürdü. Ama hiç mükemmel olamamıştı. Bir cinsiyeti vardı. Bir bebeği olmuştu. Saçları kızılımsı sarı halini alana kadar tam kızıldı. Kalın beyaz teni yazın çillenir, kırmızı lekelerle dolardı. Geniş omuzlu ve uzundu. Genellikle heyecanlı görünürdü. Yüksek sesi evin içinde çınlardı. Dinle! Neredesin? Thérèse'in onu tanımaya zamanı olmamıştı.

Antoinette göçüp gitmişti. Kanser onu mahvetmişti. Sesi güçsüzleşmişti. Sözcükleri yitip gitmişti. Thérèse'in onu izleyemediği bir yerlerdeydi. Yaşamak için bir şey kalmadı demişti en sonunda. Ölüm buydu işte. Bir sonraki adım. Ve ölüm onu aldı. Sonunda on-

lar da bunu istemişti. Onun için de yok olup gitmesine izin vermişler, ölümden başka şeyleri umursamaktan vazgeçmişler, uzaklaşıp onu özlememişler, gözlerini ölüme dikmişlerdi.

Daha ölmeyeceksin, diye fısıldamıştı Thérèse annesine. Ve annesinin dudakları bükülmüştü: evet, sanırım öleceğim.

Gitmiş ve Thérèse'i terketmişti, Thérèse'in büyümesini ve kendi ayakları üzerinde durmasını istemiş, sonunda kızını unutmuştu, ölüm sabırsızdı, beklemeyecekti.

Antoinette yok olup gittiğinde Thérèse onun tam arkasındaydı, durmaya zorlanmış, sınırda durdurulmuş, geri itilmişti. Antoinette onu bir yana itti, gelmesine izin vermedi, onun eşlik etmesine gerek yoktu ve istemiyordu. Thérèse'in ne kadar kızgın olduğunu umursamıyordu, bu onu ilgilendirmiyordu, bunun önemli olmadığı bir yere gitmişti. Thérèse Antoinette'e kızamıyordu, orada olmayan birisine nasıl kızabilirdiniz ki, onu öpüp iyileştirecek, acısını geçirecek bir anne yoktu artık.

Acı Thérèse'indi. Ona aitti. Saplanan hançerler gibi içine saplanıyordu. Boğazında düğümlenip onu boğuyordu. Midesinde ekşi bir şekilde yanıyordu. Damarlarında atıyor, onu ikiye ayırıp patlatmakla tehdit ediyordu.

Thérèse yapabileceğinin en iyisini yapmıştı. Kendine başka bir anne bulmuştu, ona Kilisesinin rahipleri tarafından yapılan hazır bir anne satılmıştı. Mükemmeldi, şu Tanrı'nın Annesi, o saf Bâkire, hiçbir zaman kızmayan ve cinselliği olmayan, hiçbir zaman

terkedip gitmeyen kutsal bir bebek. Manastır Thérèse'in bu hayali olduğu gibi koruyabileceği tek yerdi. Oradan uzaklaştığında hayal ellerinin sıcağında eriyordu. Antoinette'in yokluğunu daha fazla unutturamıyordu. Şu anda gereksinimi olan bir cenaze töreniydi, bir ateşti.

Yumuşak yüzlü heykelin etrafına mısır sepetlerini, buğday çelenklerini dizdi. Mihrap tırabzanlarıyla kapı arasında yola dar bir kilim yaydı, arpa ve yulaf taneleri serpiştirdi.

Hasattan sonra saman köklerini ateşe verir, tarlaları yakardınız. Önce rüzgârda uçuşan küller, çıplak saplar. Cebinden Léonie'nin çakmağını çıkardı, gümüş tepeye hafifçe dokundu, fışkıran alevi hasattan elde edilen şeylerin üzerine tuttu.

Bunca yıldan sonra, en sonunda, onu ilk kez görüyordu, şu kırmızı parlak kadını. Bedenine tırmanan alevler eskimiş giysilerini parçalıyor, yenilerini giydiriyordu. Kırmızı bir ceket ve terliklerle uçuyordu şimdi. Çarçabuk ve bir roket gibi parlak bir şekilde havaya süzüldü. Silüeti altın gibi parlaktı, ellerini kızına uzatmıştı, onu da içeri çekmek, ona dansın figürlerini öğretmek için.

Thérèse kilisenin ortasındaki yoldan kapıya doğru koştu. Onun ardından alevler kırmızı çatırdayan ayaklarıyla koşuyordu. Ama Thérèse çok daha hızlıydı. Beni yakalayamaz. Tek kırmızı kanadıyla uçuyordu. Omurgası alev aldı, kırmızı büyük bir yüzgeç gibi.

Atlayıp bu alev parçalarından ve kalıntılarından kurtuldu. *Anne* diye bağırdı ve kendini kilisenin kapısına fırlattı.

Çalar Saat

Léonie yatmadan önce kepenkleri kapatmamıştı. Dallı sarı basmadan kalın perdeleri örtmüştü, ama aralarında bir açıklık bırakmıştı. Dışarıdaki karanlık aydınlığa dönüştüğünde perdelerin kenarları arasında kalan boşluk gri bir parça halini aldı. Bulanık bir gri ışık odaya, Léonie'nin gri ipekten gecelik koluna dayadığı kirpiklerinden içeri doğru süzüldü.

Léonie gözlerini yatağın yanındaki çekmeceli dolaba, çalar saatin metalden ay suratına dikti. Annesinin olduğu için sevdiği eski bir saatti bu. Yeşil oklardan yapılmış akrep-yelkovanı, düzgün Romen rakamları, kısa ayakları vardı. Durmuş görünüyordu. Tiktakları duyulmuyordu. Bir kolunu uzattı, saati aldı, salladı. Gerçekten saat altı mıydı? Emin değildi.

Baptiste çalar saat kullanmazdı. Mevsim ne olursa olsun tam gereken saatte kalkmasıyla övünmeyi severdi. Dün akşamki toplantıdan ve barda geçirdiği saatlerden sonra, zaman zaman horlayarak çok derin

uyumuştu. Ama şimdi uyanıyordu. Kafası yastığın üzerinde Léonie'ninkine doğru kaydı. Gözleri sıkıca kapalı, elini uzatıp onu daha yakına çekti, sarıldı, hem iri hem yumuşaktı. Hâlâ derin uykudaymış gibi yaparak yorganı gri ışıktan kurtulmak için kafalarına kadar çekti.

Thérèse'i kafamdan atamıyorum. Bütün gece rüyamda onu gördüm.

Baptiste iç geçirip homurdandı.

Aptal kız.

Kollarını Léonie'ye dolayıp tekrar uykuya daldı. Kollarının arasında yatıyordu, ayakları onun ayaklarıyla karışmış, ağzı sakallı çenesindeydi. Baptiste bir eliyle onun kalçasını okşadı, bir şeyler mırıldandı.

Léonie rüyasını tam anımsayamıyordu. Thérèse'i gördüğü. Şiddet içeren bir rüyaydı. Fırlatılan okların çığlığı, gökyüzüne fırlatılan kırmızı ışık sütunları.

Bir şeyler olacaktı, üzüleceği. Léonie sırtüstü uzandı, kendi dünyasındaki kontrolü tekrar sağlamaya çalıştı. Heyecanını yenmek için her zamanki formülünü uyguladı. Evinin içinde dolaştığını hayal etti. Sahip olduğu birçok şeyi tek tek sıraladı. Bakımlı mobilyalarını okşadı. Ev idaresindeki zaferlerinin şarkısını söyledi, gerçek eşyalar nakaratını tekrarladı, sağlam yerler, yarılmamış ve bozulmamış duvarlar, çökmemiş temeller, güvenli bir çatı. Erzak dolaplarını, camlı dolabı ve yüklükleri saydı, gözden geçirdi. Ellerini şöyle bir kaldırdı ve hepsi çalışmaya başladı. Çıtırdadılar, vızıldadılar ve neşe içinde cıvıldadılar. Her şey onundu. Bu onun eviydi. Onun krallığıydı, onun sıkı kontrolü altında. Anneleri gibi görünen, onu se-

ven ve söyleneni yapan kız evlatlarla dolu.

Hiç yararı yok. Bu sabah sihir işe yaramayacaktı.

Köşede birden bir ışık göründü. Bir şey parlamaya başladı. Léonie görebilmek için çenesini yatak örtüsünün dışına çıkardı. Oda karanlıktan kurtuluyordu. Mobiyalar gümüşi bir ışıkla çevrelenmişti.

Ensesinde hafif bir rüzgâr esti. Hava cereyanı değil, rüzgârdı. Dün gece buradaki camları kapatmıştı, emindi. Başını kaldırıp baktı.

Hava sızlıyor ve esniyor gibiydi. Mayonez gibiydi, kesilip minik noktacıklar halinde ayrıştığı zamanki gibi. Hava parçalanıyordu. Léonie çok yakınına gelen bir anıya karşı koymaya çalışıyordu. Kaybın biçimiydi bu. Hava sonsuza dek kaybolan şeyin etrafında yoğunlaşıyordu. Bir şeyler bozulabilirdi, kırılabilirdi. Nefesini içine çekti.

Olan bitenin hem içinde, hem dışındaydı. Ilık bir bedenle kaplanmıştı, tutan, kavrayan kollarla. Dünya öne doğru eğiliyor, onun üzerinden ve içinden geçiyor, o ise dünyayı yakalıyor ve içine atlıyordu. Güzellik kendisiydi ve oydu, kavrayan elleri, capcanlı akışı isteyen ve elde eden ağzıydı. İyi bir yerdeydi. Onu tutan kolların bırakmayacağı, adının tekrar tekrar söylendiği, istendiği, orada kalıp keyfini çıkarabileceği bir yerdeydi. Léonie'nin adı mutluluğun adıydı. Onun için yeterli bir yer vardı. Gitmek, durmak, geri çekilmek zorunda değildi. Her iki kolunda birer bebekle Rose rahatça oturabiliyordu. Başını Léonie'den Thérèse'e çeviriyor, gülümsüyordu. Tabii ki her ikinizi de emzirdim, aptal şeyler. Çok sütüm vardı değil mi? Elbette ikinizi de emzirdim. Rose, süt-anne, üvey an-

ne, ikinci anne, emziren anne. Şöminenin yanındaki sandalyesinde Rose, ayakları yukarıda, bluzunun düğmeleri açık, bir kucak dolusu bebek, bir sevinç çığlığı, sütün kokusu, alın bakalım tatlı şeyler, alın bakalım.

İkinizi de korudaki türbeye götürdüm, dedi Rose, türbeden artakalana. Kasabada bebeklere bunu hep yapardık. Eski günlerde. Her ikinizin de yaşamasını istiyordum, benim çocuğum gibi ölmenizi değil, ayaklarınızı su kaynağına daldırdım. Sizi suya batırdım, birbiri ardına, emin olmak için. Böylece başınıza hiçbir şey gelmeyecekti.

Rose öne doğru eğildi. Yeşil cam gözünü kırpıştırdı. Sonra gitti, sessizce, aniden, vedalaşmadan, hiçbir şey demeden. Léonie onu yakalamak için yataktan fırladı, onu geri çağırmak için. Odanın ortasında duruyordu. Boşluğa dokundu. Rose gitmişti.

Sözcükler

Léonie mutfak merdivenlerinin başında yüzü eski odasına dönük olarak duruyordu. Eli porselen kapı tokmağına doğru gitmeye yeltendi, sonra tekrar yünlü cebe girdi. Dikiş yerinin kaba kıvrımına dokundu parmakları, sigara paketinin serin jelatinine.

Canı yiyecek istiyordu. Kahvaltı. Belirsiz geleceğe duvar çekmek için. Kendine destek olması için. Taze beyaz ekmek istiyordu, kıtır kıtır kabuğunun altında tuzlu ve süngerimsi, üzerine bir parça tereyağ ve beyaz bademli kayısı reçeli sürülmüş. Bir fincan bol şekerli koyu kahve istiyordu. En çok da günün en güzel sigarasını istiyordu: ilk sigarasını. Ama çakmağını dün gece Thérèse'in odasına bırakmıştı ve kibrit bulmak için aşağı inmesi gerekiyordu.

Kaçmak isteyen bir korkaktı. Söylemeye korktuğu sözcükler bu odada kapalı kalmıştı. Onları kaybe-

deceğini düşündü, onları buraya kapattığını unutmuştu. Yirmi yıldır. Otuz yıldır. Thérèse geri gelip ona hatırlatana dek.

Mezarlıktaki mezar açılmış içindeki ölüleri geri vermeye zorlanmıştı. Aynı anda ağızlar açılmış ve Léonie'nin duymamaya çalıştığı, kimsenin söylemediğine, hiçbir zaman da söyleyemeyeceğine inanmaya çalıştığı sözcükleri bağırmıştı. Ölüm sözcükleri söylendi yüksek sesle, gecede. Mezar taşında ölüm saçan kırmızı şekiller vardı. Léonie kasabada olan biten, savaşın mezarından dışarı çıkıp onların hepsini yakalamaya, onlar üzerinde hak iddia etmeye gelen ölmemiş ve gömülmemiş şeyler karşısında metin olmalıydı.

Öldürülen Yahudiler son gecelerini Fransız köylüyle birlikte bu odada geçirmişlerdi. Onun anlayamadığı bir dilde dualar etmişlerdi. Kendi adlarını ve onları ele verenin adlarını söylemişlerdi. Léonie Yahudi ailenin üç ferdinin ve onları ölüme gönderen kişinin adını biliyordu. On yaşındayken her gece, üstüste onları duymuştu. O sözcükleri buraya saklamış ve unutmuştu, çünkü korkuyordu.

Bu odadakileri envantere ufak tefek süs eşyaları olarak kaydetmişti. Bu odayı tavanarasından taşan kullanılmayan eşyalar için bir depo olarak kullanmıştı. Madeleine'in Londra'da şehir dışındaki önce Maurice sonra Léonie'yle paylaştığı daireden getirdiği ufak tefek eşyalar. Maurice'in kitapları ve orduya ait şeyler, valiz yığını, teneke kutular, çatlamış deri çantalar. Léonie babasından ona miras kalan bütün İngilizliği buraya kapatmıştı. Yoluna bir Fransızla evlenip bütünüyle Fransız olarak devam etmişti. Kızlarının

hiçbir zaman bu odaya girmelerini istememişti. Bağıran sesleri duyabilir ve korkabilirlerdi. Ondan anlatmasını isteyebilirlerdi. Ama tarih yaşayan ve bağıran seslerdi. Thérèse bunu biliyordu, gelişi de bu yüzdendi.

Léonie, bir elmanın çürük yerini keser gibi Thérèse'i kendisinden kesip çıkarmaya çalışmıştı. İçindeki çürümüş nokta. Thérèse babayı, Tanrı'yı, acı çekmeyi temsil ediyordu. Léonie'nin unutmak istediği herşeyi. Ama Thérèse geri gelmişti, ondan kurtuluş yoktu, bir acı ve değişim rüzgârını önceden haber vermişti.

Léonie mezarın açılması sırasındaki soruşturmaya katılmak ve Henri Taillé'yle birlikte gömülen katledilmiş Yahudilerin adlarını avukatlara söylemek zorunda kalacaktı. Ayrıca, muhbirin kimliği konusunda bütün o yıllar boyu suskun kaldığını itiraf edecekti. Muhbirin rahip olduğuna dair gerçek bir kanıt yoktu, demişti kendi kendine. Öyleyse kendileri bulsunlar, diyordu şimdi. Thérèse de onunla gitmek zorundaydı, hikâyenin kendine ait olan yüzünü anlatacaktı. İkisi de ne kadarını anımsayabilirdi ki? Çok eskidendi, diye düşündü Léonie. Thérèse bunları yazmaya başlamış. Ama sadece onun anılarına güvenmek isteyip istemeyeceğini bilmiyorum. Yarısını yanlış anımsıyordur.

Terliklerini giymeyi unutmuştu. Ayak parmakları soğuk zeminden kaçmak için kıvrılmıştı. Ellerini ceplerinden çıkarıp onları sabahlığının kollarına soktu. Biraz kendini ısıtmak için. Biraz da bir şeylere tutunmak için, çünkü ağzını dolduracak, onu susturacak, onunla kendini koruyacak sihirli bir sigarası yoktu.

Sigarasız olduğu için altıncı hissi geri gelmişti.

Kapının öbür yanında Thérèse'in onu Yahudi aile ve Henri Taille'yle birlikte beklediği hissine kapıldı. Babası Maurice de onlarla birlikteydi. Bütün yapması gereken gidip onlara katılmak, söylemeleri gereken şeyleri dinlemek, kullandıkları değişik dilleri çözmek, düğümü tekrar açmaktı.

Kapının kolunu çevirdi. Açtı. Kapı ağzında duraksadı, sonra içeri girdi.

Sesler tam yukarıda bir yerden geliyordu, göremediği gölge yerden. Öne doğru attı adımını, karanlığın içine, sözcükleri bulmak için.

Michèle Roberts'ın cesur ve zengin düşgücünün ürünü olan ***Evin Kızları*** *aynı yaştaki Fransız ve İngiliz kuzinler Therese ile Leonie'nin, savaştan sonra büyüyüp yetiştikleri eski Normandiya evinin kalın duvarları içinde geçer. Ebeveynlerin ve hizmetçilerin suçlu sessizlikleri ile örülü gizemli bir atmosferde kendi incelikli fantezilerini kuran kızlar ormanda gömülü buldukları yıkık bir türbe yoluyla, farkında olmadan köyün gizini ve derin bir utancı ortaya çıkarırlar. Bu olay ilerideki yıllarda da peşlerini bırakmayacaktır.*

Michèle Roberts'ın incelikli ve aynı zamanda çarpıcı üslubu romana apayrı bir özellik kazandırıyor. ***Evin Kızları*** *1992 Booker Ödülü'ne aday gösterilmiş, Nadine Gordimer, Jean Rhys, Doris Lessing gibi yazarlara verilen WH Smith Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştır.*

ISBN 975-533-261-8
9 789755 332611